

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İLETİŞİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

BOURDİEU’NUN HABİTUS, ALAN VE SERMAYE
KAVRAMLARI ÇERÇEVESİNDE YEREL BASIN:
BOLU İLİ ÖRNEĞİ

İLETİŞİM BİLİMLERİ YÜKSEK LİSANS TEZİ

MELİKE SAVAŞ

TEZ DANIŞMANI
Dr. Öğr. Üyesi Arzu KARASAÇ GEZEN

BOLU, NİSAN 2025

KABUL VE ONAY SAYFASI

Melike SAVAŞ tarafından hazırlanan “**BOURDİEU’NUN HABİTUS, ALAN VE SERMAYE KAVRAMLARI ÇERÇEVESİNDE YEREL BASIN: BOLU İLİ ÖRNEĞİ**” adlı tez çalışması jürimiz tarafından ...İLETİŞİM BİLİMLERİ..... Ana Bilim Dalı.....İLETİŞİM BİLİMLERİ..... Programında Yüksek Lisans olarak oy birliği ile kabul edilmiştir. 28/03/2025

Jüri Üyeleri

İmza

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi. Arzu KARASAÇ GEZEN
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

.....

Üye
Doç. Dr. İkbâl BOZKURT AVCI
Samsun Üniversitesi

.....

Üye
Doç. Dr. Derya ÇETİN
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

.....

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. İbrahim KÜRTÜL
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu ve Şablonuna uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
 - Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
 - Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
 - Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
 - Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir
- aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Teze ilişkin Turnitin adlı programında enstitü müdürlüğünce belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan benzerlik raporuna göre, tezin benzerlik oranı %30'u geçmemektedir.

Bu çalışma, İnsan Araştırmaları Etik Kurulu tarafından 01.10.2024 tarih ve 2024/10 nolu toplantıda etik olarak uygun bulunmuştur.

MELİKE SAVAŞ

ÖZET

**BOURDİEU’NUN HABİTUS, ALAN VE SERMAYE KAVRAMLARI
ÇERÇEVESİNDE YEREL BASIN: BOLU İLİ ÖRNEĞİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ
MELİKE SAVAŞ
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İLETİŞİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
İLETİŞİM BİLİMLERİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
(TEZ DANIŞMANI: Dr. Öğr. Üyesi Arzu KARASAÇ GEZEN)
BOLU, NİSAN - 2025
CXXII + 122 Sayfa**

Pierre Bourdieu’nun habitus, sermaye ve alan kavramları, medya alanında gazetecilerin konumlanışlarını anlamaya yönelik kapsamlı bir teorik çerçeve sunmaktadır. Bu kavramlar, özellikle yerel basında güç dengelerinin, mesleki pratiklerin biçimlenişinin ve bu süreçlerin yapısal dinamiklerle etkileşiminin analizinde kritik bir araç sağlamaktadır. Bu tez çalışması, Bourdieu’nun habitus, sermaye ve alan kavramları çerçevesinde Bolu’daki yerel gazetecilerin mesleki habituslarını, sermaye türlerini, alana bakış açılarını, gazetecilik pratiklerini ve gelecek perspektiflerini incelemektedir. Çalışmada, nitel araştırma yöntemiyle yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiş olup, araştırma Bolu merkezindeki yerel gazetecilerle sınırlandırılmıştır. Bu tez Bolu özelinde yerel basında çalışan gazetecilerin habitus, alan ve sermaye ilişkilerini analiz ederek yerel basın alanına katkı sunmayı hedeflemiştir.

ANAHTAR KELİMELER: Yerel Basın, Habitus, Sermaye, Alan, Gazetecilik.

ABSTRACT

LOCAL PRESS IN THE FRAMEWORK OF BOURDIEU'S CONCEPTS OF HABITUS, FIELD AND CAPITAL: BOLU PROVINCE EXAMPLE MASTER'S THESIS

**MELİKE SAVAŞ
BOLU ABANT İZZET BAYSAL UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF EDUCATION
DEPARTMENT OF COMMUNICATION SCIENCES
MASTER'S PROGRAM IN COMMUNICATION SCIENCES
(THESIS ADVISOR: Dr. Öğr. ARZU KARASAÇ GEZEN)**

BOLU, NİSAN - 2025

CXXII + 122 Pages

Pierre Bourdieu's concepts of habitus, capital, and field provide a comprehensive theoretical framework for understanding the positioning of journalists within the media field. These concepts serve as a critical tool in analyzing the power dynamics within local press, the shaping of professional practices, and the interaction between these processes and structural dynamics. This thesis examines the professional habitus, types of capital, perspectives on the field, journalistic practices, and future outlooks of local journalists in Bolu within the framework of Bourdieu's habitus, capital, and field concepts. The study, conducted using a qualitative research method with semi-structured in-depth interviews, is limited to local journalists based in the center of Bolu. By analyzing the relationships between habitus, field, and capital among local journalists in Bolu, this thesis aims to contribute to the local press field.

KEYWORDS: Local Press, Habitus, Capital, Field, Journalism.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
ŞEKİL LİSTESİ.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	viii
KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ.....	ix
TEŞEKKÜR.....	x
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	4
1. BOURDİEU’NUN HABİTUS, ALAN VE SERMAYE KAVRAMLARI.....	4
1.1. Bourdieu’nun Düşünsel Çevresi.....	4
1.1.1.Habitus Kavramı.....	7
1.1.2.Sermaye Kavramı.....	13
1.1.3.Alan Kavramı	17
İKİNCİ BÖLÜM.....	23
2.“ALAN” OLARAK MEDYA VE YEREL BASIN.....	23
2.1. Yerel Basın Kavramı.....	23
2.2. Yerel Basında Gazetecilik ve Medya Alanı.....	24
2.3.Yerel Basında Sermaye ve Habitus.....	30
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	39
3. BOURDİEU’NUN HABİTUS, ALAN VE SERMAYE KAVRAMLARI ÇERÇEVESİNDE BOLU YEREL BASINININ ANALİZİ	39
3.1.Araştırmanın Amacı, Önemi ve Sınırlılıkları	39
3.2.Araştırmanın Yöntemi.....	40
3.3.Araştırma Bulguları.....	44
SONUÇ.....	102
KAYNAKLAR.....	106
EKLER.....	110

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1.1. Varoluş Koşulları ile Habitus ve Yaşam Stili.....	10
Şekil 3.1. Katılımcıların Görüşlerinden Elde Edilen Temalar.....	52
Şekil 3.2. Mesleğe Yönelik Düşünceleri Ve Algıları Tema Kod Modeli.....	53
Şekil 3.3. Alana Bakış Açıları Tema Kod Modeli.....	68
Şekil 3.4. Gazetecilik Pratikleri Tema Kod Modeli.....	80
Şekil 3.5. Sermaye Türleri Tema Kod Modeli.....	88
Şekil 3.6. Gelecek Perspektifleri Tema Kod Modeli.....	96

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 3.1. Katılımcıların Demografik Verileri.....	44
---	----

KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ

Çev: Çeviren

SEO: Search Engine Optimization (Arama Motoru Optimizasyonu)

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın hazırlanması sürecinde bana destek olan ve katkıda bulunan tüm kişi ve kurumlara teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Öncelikle, her daim yanımda olan ve bana güç ve motivasyon kaynağı olan sevgili annem Serap Savaş ve babam Erol Savaş'a minnettarım. Varlıkları, bu zorlu süreçte kararlılığımı ve azmimi pekiştirmiştir.

Bu süreçte sabrı, anlayışı ve desteği ile yanımda olan sevgili erkek arkadaşım Barış Turhan'a teşekkür ederim. Onun varlığı, çalışmanın her aşamasında bana moral ve güven sağlamıştır.

Ayrıca, tez çalışmam sırasında bilgi ve birikimlerini benimle paylaşarak çalışmamın zenginleşmesine katkıda bulunan Bolu'daki değerli gazetecilere teşekkür ederim. Onların desteği, bu çalışmanın kapsamlı ve nitelikli bir şekilde tamamlanmasını mümkün kılmıştır.

Son olarak, akademik rehberliği, değerli görüş ve önerileriyle çalışmamın her aşamasında bana yol gösteren danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Arzu Karasaç Gezen'e şükranlarımı sunarım. Kendisinin desteği, bu tezin başarıyla tamamlanmasında önemli bir rol oynamıştır.

Değerli tez jüri üyelerim Doç. Dr. İkbâl Bozkurt Avcı ve Doç. Dr. Derya Çetin'e, kıymetli değerlendirmeleri ve önerileriyle çalışmamın daha ileri bir düzeye ulaşmasına katkı sundukları için teşekkür ederim.

Herkese içten teşekkürlerimle...

GİRİŞ

Toplumların yapısını ve bireylerin toplumsal bağlamdaki yerini anlamak için farklı teorik ve ampirik yaklaşımlar geliştirilmiştir. Pierre Bourdieu'nun kavramları, bireylerin toplumsal alanlardaki pozisyonlarını belirleyen dinamiklerin yanı sıra, bu dinamiklerin toplumsal ilişkiler ve güç yapılarıyla nasıl etkileşimde bulunduğunu incelemekte kullanılmaktadır. Bourdieu'nun *habitus*, *sermaye* ve *alan* kavramları, bireylerin toplumsal yapılarla ilişkilerini ve bu yapılarla nasıl bir etkileşim içine girdiklerini analiz etmek için güçlü bir araç sunmaktadır. Bu kavramlar, aynı zamanda toplumsal düzeydeki dönüşüm süreçlerini anlamamıza, bireylerin toplumsal pozisyonlarını nasıl kazandığını ve koruduğunu, ayrıca bu süreçlerin toplumsal yapıyı nasıl yeniden şekillendirdiğini görmemize olanak tanımaktadır. Bu bağlamda, Bourdieu'nun teorisi, toplumsal yapının hem istikrarlı kalmasını hem de zaman içinde değişmesini açıklamada önemli bir çerçeve sunmaktadır.

Toplumsal uzamın ve yapıların bireylerin konumlanışlarının analizlerinde Pierre Bourdieu'nun geliştirdiği teorik çerçeve, sosyoloji literatüründe önemli bir yer tutmaktadır. Bourdieu'nun *habitus*, *sermaye* ve *alan* kavramları, toplumsal pratiklerin ve eylemlerin, bireyler arasındaki ilişkilerin anlaşılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bourdieu'nun *habitus* kavramı, bireylerin toplumsal dünyada nasıl davrandıklarını, düşünce ve eylem biçimlerini anlamaya yönelik bir çerçeve sunmaktadır. *Habitus*, bireylerin sosyalleşme süreçleri boyunca edindikleri, içselleştirdikleri ve günlük pratiklerinde yansıttıkları kalıcı eğilimler ve alışkanlıkların toplamıdır. *Habitus*, bireylerin toplumsal konumlarına, deneyimlerine ve geçmişlerine dayanarak şekillenir ve onların nasıl düşündüğünü, ne hissettiğini ve davranışlarını belirlemektedir. Bu anlamda, *habitus* toplumsal yapıların yeniden üretilmesinde de önemli bir rol oynamaktadır. Gazetecilerin mesleki eğitimleri, çalışma deneyimleri, toplumsal çevreleri ve kişisel geçmişleri, onların gazetecilik pratiğini nasıl şekillendirdiğini etkiler. *Habitus*, aynı zamanda toplumsal yapıların yeniden üretilmesinde ve değişim içerisine girmelerinde de önemli bir rol oynar. Bireyler, kendi *habitus*larına göre hareket ettikçe, toplumsal yapılar da yeniden üretilir ve süreklilik kazanmaktadır. Bourdieu'nun önemli kavramlarından biri de “sermayedir.” Bourdieu, sermayeyi yalnızca ekonomik birikimlerle sınırlı tutmamış, aynı zamanda kavramın kapsamını kültürel, sosyal ve

sembolik sermaye biçimlerini de içerecek şekilde genişletmiştir. Kültürel sermaye, bireylerin eğitim yoluyla kazandıkları bilgi, beceri ve yeterlilikleri ifade ederken; sosyal sermaye, bireylerin sosyal ağları ve bu ağlar aracılığıyla elde ettikleri destekleri kapsamaktadır. Sembolik sermaye ise, bireylerin toplumsal alanda tanınma, prestij ve itibar kazanmalarını sağlayan unsurlardır. Bourdieu'nun sermaye kavramları, bireylerin toplumsal konumlarını ve bu konumların getirdiği avantajları anlamada kritik bir öneme sahiptir. Bolu yerel basınında çalışan gazeteciler örneğinde ekonomik sermaye; gazetecilerin maddi kazançları ve basın kuruluşlarının finansal durumu olarak ortaya çıkarken, sosyal sermaye; gazetecilerin yerel topluluk içinde kurdukları ilişkiler, haber kaynakları ve okur kitlesi ile olan bağları üzerinden değerlendirilebilir.

Alan kavramı ise, Bourdieu'nun teorisinde toplumsal yaşamın farklı bölümlerini ve bu bölümlerdeki iktidar mücadelelerini anlamak için kullanılmaktadır. Her alan, kendi kurallarına ve mücadele edecekleri dinamiklerine sahip bağımsız bir toplumsal mekanı oluşturmaktadır. Bu alanlar, bireylerin belirli sermaye türlerini kullanarak rekabet ettikleri ve güç kazanmaya çalıştıkları sosyal sahalardır. Bourdieu'ya göre, her alan, belirli habitus ve sermaye biçimlerine sahip bireylerin bu alanın özgün kuralları çerçevesinde hareket ettikleri ve alanın yapısını yeniden ürettikleri bir mücadele yeridir. Alan, belirli bir sermaye türünün baskın olduğu ve bu sermayenin değerli sayıldığı bir yapıya sahiptir. Örneğin, akademik alanda kültürel sermaye “bilgi ve akademik unvanlar” ön planda iken, ekonomik alanda ekonomik sermaye “para ve maddi kaynaklar” daha belirleyici olabilir. Bu farklı alanlar, bireylerin habituslarına ve sahip oldukları sermaye türlerine göre çeşitli stratejiler geliştirdikleri ve alanın kurallarına uyum sağlamaya çalıştıkları yerlerdir.

Bourdieu'nun teorik yaklaşımı, medya alanının yapısını ve işleyişini anlamada derinlemesine bir bakış açısı sunar. Medya, yalnızca bilgi ve kültürün üretildiği bir alan olmanın ötesinde, toplumsal değerler ve normların şekillendirildiği, farklı sermaye türlerinin mücadele ettiği bir alandır. Medya profesyonelleri, sahip oldukları sermaye türlerini (ekonomik, kültürel, sembolik, sosyal) kullanarak bu alan içindeki konumlarını belirler ve pekiştirirler. Aynı zamanda bu süreç, medya üretiminde stratejik seçimler ve yönelimler yaratır. Bu stratejiler, medya içeriğinin nasıl şekillendiğini, hangi bilgilerin öne çıktığını ve hangi seslerin daha görünür kılındığını belirler. Bu bağlamda, medya kurumlarının

toplumsal gücünü sürdürme çabaları, sadece profesyonel becerilerin değil, aynı zamanda güç ilişkilerinin ve toplumsal yapının bir yansımasıdır. Bourdieu'nun teorisi, medya alanında hakimiyet kurma çabalarını anlamamıza yardımcı olarak, bu alandaki etkileşimlerin ve üretim süreçlerinin toplumsal yapıyla nasıl iç içe geçtiğini ortaya koymaktadır.

Bu tez çalışması, Bourdieu'nun habitus, sermaye ve alan kavramları çerçevesinde Bolu yerel basınında faaliyet gösteren gazetecilerin habituslarının ve sahip oldukları sermaye türlerinin, gazetecilik deneyimlerini, alana bakış açılarını ve gelecek perspektiflerini nasıl şekillendirdiğini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik yaklaşım benimsenmiş olup, bu doğrultuda katılımcılarla yarı-yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma, Bolu ili merkezinde yerel basında çalışan gazetecilerle sınırlandırılmış olup, herhangi bir genelleme iddiası taşımamaktadır. Çalışmanın bir diğer sınırlılığı ise kapsamına ilişkindir. Gazetecilerin medya alanına, mesleğe ve haber üretim süreçlerine yönelik düşünceleri, bakış açıları ve deneyimleri araştırmanın sınırlarını belirlemektedir. Üretilen metinlerin/haberlerin analizi ise çalışma kapsamına dahil edilmemiştir.

Toplanan veriler, tematik analiz tekniği ile değerlendirilmiş ve bulguların sistematik bir şekilde sınıflandırılması sağlanmıştır. Analiz sürecinde, MAXQDA Analytics Pro 2024 adlı veri analizi programının demo sürümü kullanılmış, böylece verilerin daha etkili bir şekilde düzenlenmesi ve yorumlanması mümkün olmuştur. Bu çalışma, Bourdieu'nun kavramsal çerçevesini gazeteciler üzerinden analiz ederek literatüre katkı sağlamayı ve gazetecilerin mesleki pratiklerini şekillendiren dinamikleri anlamayı amaçlamaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. BOURDİEU’NUN HABİTUS, ALAN VE SERMAYE

KAVRAMLARI

1.1 Bourdieu’nun Düşünsel Çerçevesi

Bourdieu’nun sosyolojik bakış açısı, özellikle habitus, alan ve sermaye kavramları çerçevesinde şekillenmektedir. Bu kavramlar, medya alanını anlamada da önemli bir çerçeve sunmaktadır. Medya, bir "alan" olarak değerlendirildiğinde, aktörlerin (gazeteciler, medya sahipleri, izleyiciler vb.) çeşitli sermaye türlerine (ekonomik, kültürel, sosyal) sahip olduğu ve bu sermayeleri kullanarak alandaki konumlarını güçlendirmek için stratejiler geliştirdiği bir yapıya dönüşür.

Medya alanındaki aktörlerin davranışlarını, alandaki konumlarını ve sahip oldukları sermaye türlerini anlamada bize sistematik bir analiz olanağı sunar. Bourdieu’nun bakış açısı, medyayı yalnızca bir bilgi üretim aracı olarak değil, toplumsal sermayelerin üretildiği, yeniden dağıtıldığı ve yeniden üretildiği bir alan olarak görmemize yardımcı olur. Bu, medya aktörlerinin neden belirli içeriklere yer verdiğini, hangi haberlerin önceliklendirildiğini ve medya alanındaki güç ilişkilerini açıklamada son derece işlevsel bir çerçeve sunmaktadır. Bu çerçeve, aynı zamanda medya alanındaki güç dinamiklerinin sürekliliğini ve dönüşümünü anlamamızı sağlar. Medya aktörleri, sadece sahip oldukları sermaye türleriyle değil, alandaki diğer aktörlerle olan ilişkileri ve bu ilişkiler üzerinden kurulan stratejik ittifaklarla da konumlarını güçlendirir ya da kaybeder. Özellikle ekonomik ve politik alanlarla olan etkileşimler, medya aktörlerinin bağımsızlık derecesini ve içerik üretim süreçlerindeki özerkliği belirler. Bourdieu’nun kavramları, bu etkileşimlerin medya içeriğine nasıl yansıdığını ve hangi haberlerin marjinalleştirilip hangi söylemlerin merkezileştirildiğini çözümlemede önemli bir araç sunar. Böylece medya, sadece bir enformasyon kaynağı değil, toplumsal gerçekliğin ve hakim söylemlerin yeniden inşa edildiği bir mücadele alanı olarak anlaşılır.

Bourdieu sosyolojisinin temel noktalarını oluşturan Karl Marx, Emile Durkheim ve Max Weber’dir. Marx’ın toplumun temel taşı olan sınıf kavramına dayalı çatışmacı yaklaşımı, Weber’in yaşam pratiklerinin stilizasyonları ile statü gruplarıyla Durkheim’in topluma bütün olarak verdiği ayrıcalık Bourdieu sosyolojisinin meydana gelmesinde önemli bir yer tutmaktadır. Bourdieu’yu

Marx'tan ayıran önemli nokta, kültürün yeniden üretilmesi ve tüketilmesi sürecinde yalnızca ekonomik yapı taşlarının değil kültürel, sosyal ve sembolik sermayenin de belirleyici olduğunu vurgulamasıdır. Ancak sosyolojik araştırmalarını sınıf ve sınıflar çerçevesinde yapması, onun bu üç büyük düşünür arasında özellikle Marx'a daha yakın kılmaktadır. Bu nedenle sosyolojiyi kategorize eden sosyologlar Bourdieu'yü Neo-Marxist olarak nitelendirmektedirler (Tekin, 2015).

David Swartz (2011), belirli birtakım sorunsalların, Bourdieu'nun aşağıdaki soruları sorarak çözmeye çalıştığını belirtmek gerekir: “İnsan eylemine hangi saikler yön verir? Bireyler, anaakım akademik sosyolojinin çoğu örneğinde öne sürüldüğü gibi dışsal nedenlere tepki olarak mı eylemde bulunurlar? Bireysel eylemi, ‘kültür’ mü, ‘toplumsal yapı’ mı yoksa ‘üretim tarzı’ mı belirler? (Swartz, 2011: 21). Bourdieu’nun sorduğu bu sorular, toplumun çağdaş kuramlarındaki temel sorunlardan biri olarak yer alan fail/yapı ilişkisini ön plana çıkarmakta ve bu ilişkiyi vurgulamaktadır. Bireylerin eylemlerinin yalnızca dış faktörlerden etkilenen ve belirli çerçeveler içerisinde bulunmadığını aynı zamanda bunları salt öznel etkilere indirgemeyen Bourdieu, bütüncül eylemler kuramını tasarlamıştır. Bu nedenle eylemi, kültüre, yapıya ve iktidara bağlayan yapısal bir pratik kuramı geliştirir” (Swartz, 2011: 22). Bu kuram Bourdieu’nun habitus, sermaye ve alan kavramlarının temel yapı taşını oluşturmaktadır. Bu bütüncül eylemler kuramının ana çerçevesini oluşturan habitus, sermaye ve alan kavramları, bireyin toplumsal yapılar ve yaşamı ile kişisel eylem yetenekleri arasındaki ilişkiyi anlamak için geliştirdiği teoridir. Bu kavramların derinliği, zenginliği, özgünlüğü ve kendi içerisinde ayrıntılı analizlere imkan tanınması, her bir kavramın birbirleriyle olan sıkı ilişkileri sayesinde bir bütün olarak değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır (Balınan, 2020).

Bourdieu'nun sosyolojik çalışmaları, zıt gibi görünen kavram ve teorileri bir araya getirme çabasıyla dikkat çeker. Sosyologlar arasında geniş bir tartışma yaratan inşacılık ve yapısalcılığı birleştirerek, her kavram ve teorinin belirli olgular ve olaylar bağlamında farklı açıklayıcılıklara sahip olabileceğini öne sürmüştür. Bourdieu, bu nedenle, hiçbir kavram veya teorinin mutlak olarak reddedilemeyeceğini ya da evrensel bir doğru olarak kabul edilemeyeceğini belirtmiştir. Salt yapısal faktörlere ya da bireysel eylemlere odaklanan çalışmaların, toplumsal gerçekliğin önemli yönlerini gözden kaçırdığını savunur. Bu yaklaşım, Bourdieu’nun sosyolojik bakış açısının, hem yapısal hem de bireysel düzeyde

toplumsal dinamikleri anlamak için bütüncül bir perspektif sunduğunu gösterir. Bourdieu'ya göre, bir olay ya da olgunun tam olarak anlaşılabilmesi için onun tarihsel bağlamının detaylı bir şekilde incelenmesi gerekmektedir. Bourdieu, teorik ve tarihsel altyapının tek başına yeterli açıklayıcılık sağlamadığını vurgular ve teorilerin, pratikle doğrulanmadıkça geçerliliğinin şüpheli olduğunu ifade eder. Fikirler ve bireysel tecrübeler, bulundukları sosyal alanların etkisi altında şekillenir ve bu nedenle tarihsel bir bağlamda değerlendirilmeleri gerekir. Tarihsel etkilerden kaçınmanın yolu, eleştirel ve düşünömsel bir yaklaşım benimsemektir. Bu yöntem, teorilerin ve sosyal olguların tarihsel ve toplumsal bağlamlarını göz önünde bulundurarak, daha kapsamlı bir analiz yapılmasını sağlar (Özsöz ve Baran, 2011: 11,17).

Bourdieu'nun sosyolojisini anlamak ve açıklamak için, Wacquant'a göre dört temel tespit yol gösterici olabilir. Bunlardan ilki, Bourdieu sosyolojisinin eylem, yapı ve bilgi anlayışlarının dualizme sert bir şekilde karşı olmasıdır. Wacquant'a göre Bourdieu, her daim karşıtlıklardan kaçınır ve onları aşmaya çalışır. İkinci olarak düşünömsel pratikler, istatistiksel teknikler, etkileşimler, söylemler ve belgeler yorumların birleştirilmesi ve bir bütün haline getirilmesi noktasında diğer yaklaşımlardan farklılık göstermektedir. Üçüncü tespit ise Bourdieu, toplumu ve toplumsal yapıları farklılıklar aracılığıyla meydana gelen ve sonu gelmeyen amansız bir yarış alanı olarak görmesidir. Wacquant'ın öne sürdüğü ve son tespit olan Bourdieu'nun temel yaklaşımının "çıkarm" yerine "tanıma" kavramına ve onun karşıtı olan "yanlış tanıma" kavramına dayanmasıdır (Keleş, 2015).

Bourdieu, insan eylemlerinin ve davranışlarının kökeninde toplumsal kabul görme ve prestij kazanma" arzusunun yattığını öne sürmüştür. Bundan dolayı onun teorisi, bireylerin bilinçli bir şekilde gelir, güç ve statü artırma stratejisi olan rasyonel varlıklar olduğı fikrinden farklılık gösterir. Ona göre, bir birey ancak "diğerlerinin yargısına teslim olarak" varoluşun sınırlarından özgürleşebilirler (Wacquant, 2010).

Bourdieu sosyolojisine yönelik kavramsal çerçevede bireyler, toplumsal uzam içerisinde bir toplum aktörleridir. Bunlar belirli çıkarlar doğrultusunda hareket ederler. Bu çerçevede çıkarlar elde etmek için toplumsal uzam içerisindeki bireylerin bu alanda var olabilmesi amacıyla uyması gereken birtakım kurallar ve normlar bulunurken, aynı zamanda gerekli sermaye türleri de vardır. Bu sermaye türlerine örnek olarak kültürel, toplumsal, iktisadi ve simgesel sermayeden

bahsedilebilir. Bu sermaye türlerinden sahip olunan ve bireylerin oluşturduğu davranışsal sistem, toplumsal alanda rekabete girerek var olmak amacıyla varlıkların habituslarını temsil etmektedir (Doğan, 2018).

Özetle, Bourdieu'nun sosyolojik perspektifi, toplumsal aktörlerin eylemlerini sadece rasyonel ve ekonomik çıkarlar çerçevesinde hareket ettiklerini öne süren rasyonel eylem kuramına karşı çıkar. Onun düşüncesine göre, toplumsal aktörler, sezgi, bedensel eğilimler ve pratik bir mantık doğrultusunda hareket ederler. Bu yaklaşım, toplumsal dünyada beden ve pratiklerin mantığının önemini vurgular, eylemlerinin yalnızca rasyonel hesaplamalardan değil, aynı zamanda bedensel ve sezgisel deneyimlerden oluştuğunu savunur (Alyakut, 2019).

Görüldüğü gibi Bourdieu'nun sosyoloji dünyasını anlamak ve birtakım çıkarımlarda bulunabilmek için öncelikle kavramsal çerçevesini öğrenmemiz ve bu kavramlar arasındaki ilişkileri analiz etmemiz gerekmektedir. Bu kavramsal çerçeve, habitus, sermaye ve alan gibi anahtar unsurları içerir ve bu unsurların nasıl bir bütünlük oluşturduğunu kavramak, Bourdieu'nun toplumsal analizlerini derinlemesine anlamamıza olanak tanır. Bu bağlamda, kavramların birbirleriyle olan etkileşimlerini ve toplumsal yapılar üzerindeki etkilerini incelemek, Bourdieu'nün teorik çerçevesini daha kapsamlı bir şekilde anlamamıza yardımcı olacaktır.

1.1.1 Habitus Kavramı

Habitus, tarihsel süreç içerisinde birçok toplum bilimci, filozof ve sosyologlar tarafından kullanılmış önemli bir kavramdır. Temelinde toplumun yapı taşı olan bireyler yatmakta ve bu bireylerin toplumsal yapı içerisinde hareket etmelerini sağlayan bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bourdieu habitus kavramı ile bireyi, öznenliğin ve bireyciliğin aşılmış şekli olarak ifade etmiştir. Birey tek başına anlaşabilecek ve kendi kendine var olabilen bir olgu değildir. Bourdieu, habitusu iki temel kavramdan oluşan “alan” ve “pratik duygu” ile birlikte düşünerek anlaşılabilir kılmıştır. Bundan dolayı bireylerin habitusları, toplumsal alanlarıyla olan ilişkileri ve süreçleri dışına çıkamaz. Bu bağlamda, bireyin habitusu, belirli bir alanın yapılandırıcı yapıları ve bu yapılar içinde edinilen pratiklerle şekillenir. Alan, bireylerin pozisyonları işgal ettiği ve belirli sermayelere sahip olduğu bir sosyal mekan olarak tanımlanabilir. Bourdieu'ya göre, her alan, kendine özgü kurallar ve normlarla donatılmıştır ve bireyler bu alanda rekabet ederken ve

etkileşimde bulunurken, habitusları tarafından yönlendirilmektedirler (Timur, 2015).

Habitus kavramı Bourdieu sosyolojisinin temel yapı taşlarını oluşturmada önce de birçok farklı düşünür tarafından da kullanılmıştır. Emilie Durkheim “Fransa’da Pedagojinin Evrimi” dersinde (1904–1905), Marcel Mouss “Beden Teknikleri Üzerine” araştırmasında (1934) ve Max Weber ise “Ekonomi ve Toplumda”, “Dinsel Çilecilik” (1918) başlıklı çalışmasında habitusu çeşitli şekillerde ele almışlardır. Fakat bu düşünürlerden herhangi biri habitus olgusuna Bourdieu gibi belirleyici anlam yüklememiştir (Alyakut, 2019).

Bourdieu habitus kavramını çeşitli biçimlerde tanımlamıştır. Fakat bu tanımların temel çıkış noktasını şu ifadelerle açıklamıştır: *“Bütün düşüncemin şu soruyu kalkış noktası olarak aldığını söyleyebilirim: Bir davranış, kurallara itaatın ürünü olmaksızın nasıl düzenlenmiş olabilir?”* (Bourdieu, 1990: 65).

Bu ifadeden hareketle Bourdieu’nun yaptığı tanımlamalardan en meşhur ifade olan "Le Sens Pratique" (Pratik Anlam) yer almaktadır.

“Belli bir yaşam koşulları sınıfıyla bağlantılı olan şartlanmalar, habitusları şekillendirir. Bunlar sürdürülebilir ve aktarılabilir eğilimler sistemleri, yapılandırıcı yapılar olarak işleme eğilimi içinde yapılandırılmış yapılardır. Yani, amacın ve bu amaca ulaşmak için gerekli işlemlerin bilincinde olduğunu varsaymadan, nesnel bir şekilde amaçlarına uyumlu olan pratikleri ve tasarımları oluşturan ve düzenleyen ilkelerdir” (Alyakut, 2019).

Bourdieu, habitus kavramını ilk olarak Kabil topluluğu üzerine gerçekleştirdiği antropolojik çalışmayla geliştirmiştir. Bu çalışmasında, Kabil halkının armağanlaşma sistemini sosyolojik açıdan derinlemesine analiz ederek, kavramın sosyolojik içeriğini zenginleştirmiştir (Ölçer, 2020). Bourdieu, kendisinden önceki kullanımlardan farklı olarak, habitus kavramına derin bir sosyolojik boyut kazandırmış ve kavramı çeşitli bağlamlarda farklı yönleriyle tanımlamıştır. Habitus, bireylerin toplumsal yaşamda sergiledikleri davranışların bilinçli tercihlerden ziyade, daha çok bilinçdışı eğilimlerle şekillendiğini vurgular. Bu bağlamda, bireylerin davranışları, belirli bir amacı bilinçli olarak gütmeler bile bu amaçlar doğrultusunda yönlendirilebilirler (Bourdieu, 2016: 42).

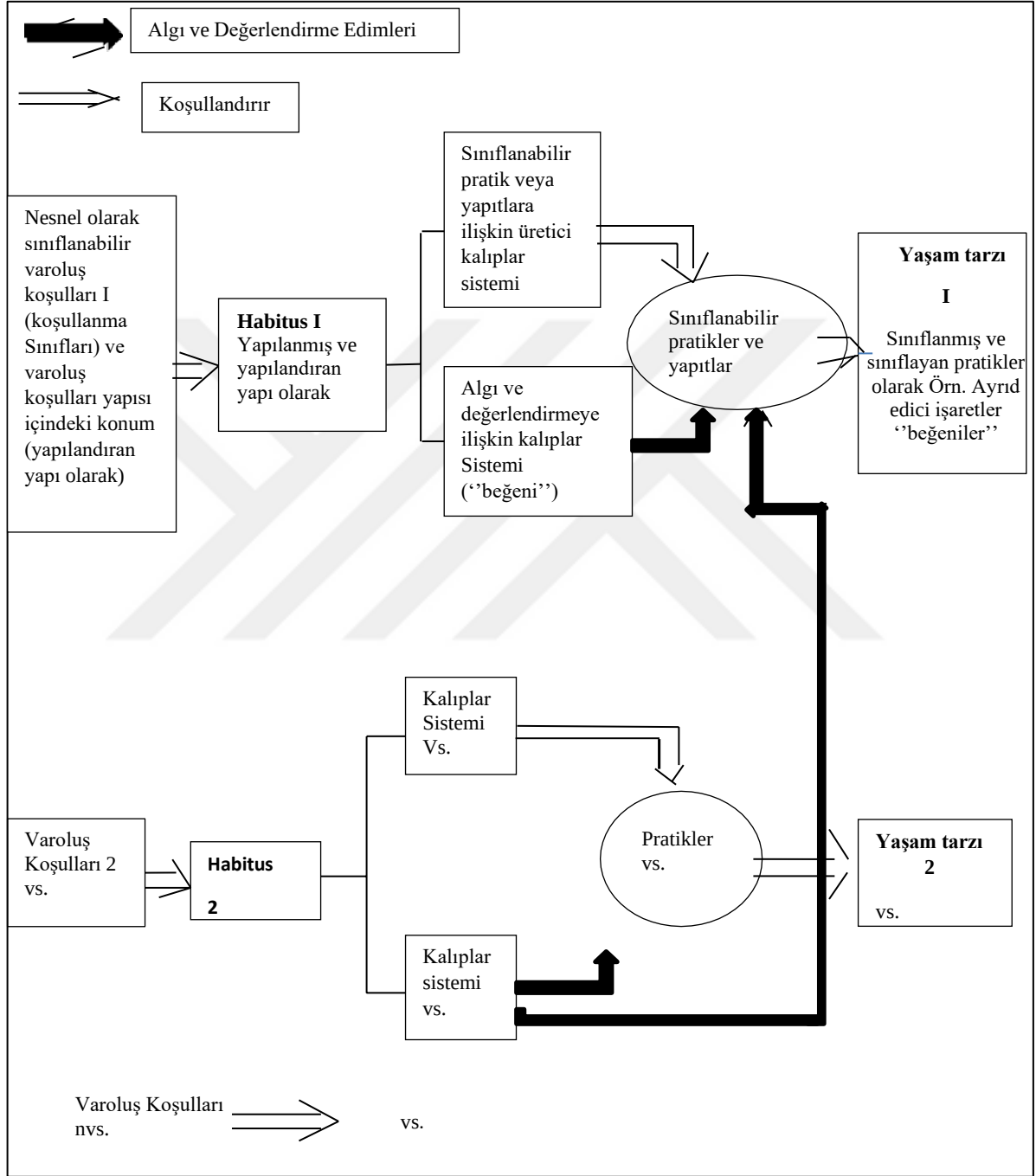
Birey, doğduğu andan itibaren ve ölümüne kadar geçen süre içerisinde kendisini belirli bir toplumsal düzen ve yapı içerisinde nesnel koşullara doğrudan konumlandırır. Bireylerin kendi varlıklarını sürdürmeleri ve bunu devam

ettirebilmelerini mümkün kılan aynı zamanda onlara eylem kapasitesi kazandıran unsurlar habitus aracılığıyla sağlanmaktadır. Ancak habitus, toplumsal uzamdan ve alandan ayrılmaz, kurallarına karşı gelmez hatta bu kurallarla birlikte biçimlenir bir bütün olur aynı zamanda toplumsal uzamı da değiştirerek dönüştürmektedir (Dursun, 2018).

Bourdieu sosyolojisinde habitus, bireylerin belirli kültür ve alt kültürleri içerisinde yaşamalarından dolayı zihinlerinde yer edinmiş olan bilgi birikimlerini ve algı sistemlerini anlatmaktadır. Bundan dolayı örneğin, akademik bir çevreden gelen bireyler eğitim ve başarılarına yönelik tutum ve davranışlarında yaşadıkları, içinde bulundukları çevrenin etkilerini yansıtacaklardır. Habitus sadece bireylerin deneyimlerine, tutumlarına ve davranışlarına sistematiklik kazandıran bir yapı değil tam tersine yapılandırılmış bir sistemdir. Toplumsal alanın algılarına sistematiklik kazandırarak, mantık çerçevesinde sınıfsal bölümlere ayrılması ve bunların belirli kurallar dahilinde gerçekleşmesini içselleştirmiş bir oluşumdur (Palabıyık, 2011). Habitus, bireylerin toplumsal yapılar çerçevesinde hiyerarşik statülerini, cinsiyetlerini, aile olan ilişkilerini, aile içerisindeki yer aldıkları yaş sıralamalarını ve buna benzer unsurları dikkate alarak her koşullarda ve durumda faaliyete geçenele çözüm yolları sunmayı amaçlayan bir kavramdır (Parlak, Değirmenci, 2015).

Habitusun bir diğer önemli niteliği, tarihsel bir boyut taşımasıdır. Bu tarihsel yapı, habitusun işlevselliğini ve sürekliliğini sağlayabilmesi açısından büyük önem taşır, çünkü habitus geçmişten gelen ve geleceğe uzanan bir formu içerir. Bu nedenle habitus kavramını tarihsel bağlamında tanımlayacak olursak bireysel eylemlerin meydana geldiği ve tarihin sürekli yeniden inşa edildiği bir süreci ifade etmektedir (Kaplan, Yardımcıoğlu, 2020: 27). Tarihsel niteliği sayesinde, geçmişte var olan deneyimlerle geleceği şekillendirerek günümüzdeki etkinlikleri oluşturmuştur. Bunun sonucunda bireylerin sosyal sınıflarının ve statülerinin belirlenmesinde önemli rol oynayarak büyük katkılar sağlamıştır. Habitus kavramını gündelik yaşamdan örnek vererek açıklamak gerekirse, bireylerin eğilimlerinden hareketle onu biçimlendiren pratik yolları bulan kavram olarak değerlendirebiliriz. Örneğin, kişinin yaşadığı ve hayatının geçtiği bir ev içerisinde mobilyalarının ve odalarının yerleşimine bir süre sonra farkında olarak ya da farkında olmadan alışmaktadır. Bu alana aşina olan birey bir zorluk yaşadığında kendi eğilimlerinden yola çıkarak hemen çözüm yolu bulmaya çalışacaktır. Ancak

farklı bir ortama geçip, kendisine tamamen yabancı olan bir yerleşim yerinde zor durumda kaldığında, bilmediği bir yer olmasından dolayı kendine koruma mekanizması oluşturamadığı için geliştirilecek bir çözüm yolu da bulamayacaktır (Kaplan, Yardımcıoğlu, 2020: 27).

Şekil 1.1.Varoluş Koşulları ile Habitus ve Yaşam Stili (Bourdieu, 2015a: 257).

Habitus, sürekli olarak pratiklerin ve davranış biçimlerinin metaforlarını üretir ve bu süreç, çeşitli bağlamlarda farklı biçimlerde kendini göstermektedir. Sosyolojik olarak, habitus, belirli bir sosyal ve kültürel bağlamda şekillenen

alışkanlıkların ve normların sistematik bir şekilde farklı alanlara aktarılmasını ifade etmektedir. Bu aktarım, bireylerin ve sosyal sınıfların pratikleri arasında bir stil benzerliği oluşturur ve bu benzerlik, farklı sosyal alanlarda aynı eylem kalıplarının nasıl yeniden üretildiğini açıklamaktadır. Habitus, bu bağlamda, pratiklerin ve alışkanlıkların, toplumsal ve kültürel koşullardan bağımsız olarak, belirli bir sistematik çerçevede nasıl bir yerden bir yere taşındığını ve uygulandığını anlamamıza yardımcı olmaktadır. Böylece habitusun bu taşıma ve yeniden üretim süreci, toplumsal davranışların ve normların içsel mantığını ve sosyal pratikler arasındaki benzerlikleri açıklayan bir analiz aracı olarak işlev görmektedir (Bourdieu, 2015a: 258).

Bireylerin toplumsal konumlarının, yaşam koşullarının ve habituslarının, yaşam tarzlarını nasıl etkilediğini açıklayan bir kavramsal çerçeve sunmaktadır. Şekil 1’de, toplumsal alan içinde bireylerin ve grupların konumlarını ve bu konumların onların davranış, düşünce ve yaşam tarzlarına nasıl yansıdığını betimlemektedir. Varoluşsal yaşam koşulları, bireylerin sosyal, ekonomik ve kültürel çevrelerini tanımlamaktadır. Bu koşullar, bireylerin hangi toplumsal sınıfa ait olduklarını ve hangi tür sermayelere (ekonomik, kültürel, sosyal, sembolik) sahip olduklarını belirlemektedir. Varoluş koşulları, bireylerin günlük yaşam deneyimlerini ve fırsatlarını doğrudan etkilemektedir. Yaşam stili, habitusun somut versiyonunu oluşturmaktadır. Bireylerin tüketim alışkanlıkları, estetik tercihleri, eğlence biçimleri, meslek seçimleri ve genel olarak yaşamlarını sürdürme biçimleri yaşam stili olarak adlandırılmaktadır. Yaşam stili, bireylerin toplumsal konumları ve habitusları tarafından belirlenir ve bu yaşam tarzları, bireylerin toplumsal alan içerisindeki yerlerini ve kimliklerini ifade etmektedir. Bu şekil, kavramlar arasındaki ilişkileri ve dinamikleri göstermeyi amaçlamıştır. Örneğin, ekonomik sermayesi yüksek olan bireylerin yaşam koşulları, kültürel sermayesi yüksek olan bireylerden farklı olabilir ve bu farklılıklar, habituslarında ve dolayısıyla yaşam tarzlarında belirgin farklılıklara yol açmaktadır. Bourdieu, bu ilişkiler ağını kullanarak, toplumsal eşitsizliklerin ve sınıf farklılıklarının nasıl yeniden üretildiğini ve sürdürüldüğünü açıklamaktadır (Alyakut, 2019).

Habitus, siyasal alan tarafından şekillendirilen yapılar içinde yerel basında ve gazetecilik alanında yer alan aktörlerin söylemsel değişimlerini açıklamak için etkili bir kavramdır. Dışsal toplumsal yapıların içselleştirilmesiyle oluşan habitus, belirli toplumsal ortam ve koşullarda edinilen deneyimlerin, dünyaya bakış açısının

ve bu koşullarda elde edilen bilgi ve kaynaklara yaklaşımın biçimlenmesini derinden etkilemektedir. Bu bağlamda, yerel basındaki gazetecilerin ve medya profesyonellerinin söylemsel stratejileri ve tutumları habitus tarafından şekillenmektedir (Tatlıcan, Göker, Arlı, Çeğın, 2010: 315).

Bourdieu, toplumsal uzamın yol haritasını belirterek, her temel toplumsal konuma uygun bir sınıfsal habitus olduğunu ileri sürmektedir. Habitus, hareketlerin sezgisel olarak yönlendirilmesine imkan tanıyan bir kapasiteyi ifade etmektedir. Bu bağlamda, habitus sadece mevcut özelliklerden ibaret olmayıp, zamanla tekrarlanan hareketler ve etkileşimler sonucunda oluşan özellikleri ifade etmektedir. Ayrıca, Bourdieu habitusun kendi sınırlarını belirleyebileceğini belirtmiştir; bu sınırlar genellikle çevresel etkilerle şekillenmektedir. Yerel basın bağlamında, habitus, gazetecilerin ve medya çalışanlarının toplumsal konumlarına bağlı olarak geliştirdikleri söylemsel stratejileri ve yaklaşımları önemli ölçüde etkilemiştir. Yerel basın çalışanlarının habitusları, onların medya içeriklerini nasıl oluşturduklarını, hangi haberleri öne çıkardıklarını ve toplumsal olaylara nasıl yaklaştıklarını belirlemektedir. Habitus, yerel basındaki gazetecilerin ve medya aktörlerinin kararlarını ve davranışlarını, geçmiş deneyimlerin, toplumsal ilişkilerin ve yerel koşulların etkisi altında şekillendirmektedir. Bu etkileşimler, gazetecilerin yerel toplumun değerleri, normları ve beklentileri doğrultusunda hareket etmelerine neden olmuştur. Dolayısıyla, yerel basın içinde gelişen söylemsel stratejiler, gazetecilerin habitusları tarafından yönlendirilir ve bu stratejiler, toplumsal güç ilişkilerinin ve yerel dinamiklerin bir yansıması olarak ortaya çıkmaktadır (Emchgyeva, 2019).

Habitus, bireylerin karşılıklı etkileşimleri ve toplumsal süreçlere katılımları sonucu şekillenen ortak davranış kalıplarının bir bütünüdür. Bu ortak davranışlar, bireylerin benzer beğenilere sahip olmasına zemin hazırlamaktadır. Bireylerin bu benzerlikleri geliştirmesinde kilit rol oynayan kavram ise alandır. Habitus ve alan arasındaki bu etkileşim, bireylerin toplumsal pozisyonlarını ve ilişkilerini anlamada hayati öneme sahiptir. Yerel basın ve gazetecilik bağlamında, habitus ve alanın kesişimi daha da belirgindir. Gazeteciler, bulundukları toplumsal alan içinde nasıl konumlandıklarını ve hangi söylemleri benimsediklerini, sahip oldukları habitusla şekillendirmektedir. Yerel basın çalışanları, belirli bir alanın kurallarına göre hareket ederek, bu kurallar çerçevesinde bir habitus geliştirmektedir. Alanları incelerken, bu alanlarda geçerli olan kurallara dikkat etmek gerekmektedir. Yerel

basın ve gazetecilik alanlarındaki kuralların işleyişi, bu alanlarda aktif olan gazetecilerin sayısı ve bu bireylerin alan içindeki ilişkilerine bağlıdır. Yerel basındaki gazeteciler, bu kurallara uyum sağlayarak bir habitus oluşturmakta ve bu habitus, onların haber üretme tarzlarını, söylemsel stratejilerini ve toplumsal olaylara yaklaşımlarını belirlemektedir (Bourdieu, 2007: 318).

1.1.2 Sermaye Kavramı

Habitustan sonra P. Bourdieu bu kavramın devamı ya da genişletilmiş hali anlamına gelen sermaye kavramını geliştirmiştir. Birçok yapıtında Bourdieu, toplum içerisindeki güç dengelerinin baskı olmaksızın nasıl devam ettirilebileceğini ve ekonomik ilişkilerin aslında başka şeylerde gizlendiğini öne sürmüştür. Bourdieu'ya göre iktidarın esas ana noktası sermayedir ve sermaye gücünü ancak herhangi bir sembolik sermayeye dönüştürerek sürekli kılabilmiştir. Bourdieu sosyolojisinin toplum anlayışı, toplumun içerisinde yer alan unsurlar ve sosyal uzamına göre yapılandırılmıştır; bu da kaynakların sınırlı olduğu bir ortamda mücadeleci bir yaklaşımı getirmektedir. Örneğin, siyaset alanında aktörler güç ve nüfuz kazanmaya çalışırken, sanat alanında sanatçılar estetik başarılar ve tanınma peşindedir. Bu nedenle, sermaye kavramını dar anlamda ekonomik ve maddi boyutla sınırlamayıp, kültürel ve sembolik sermaye gibi geniş anlamları da içerecek şekilde ele almak, sosyal alanın ve uzamın daha iyi kavranmasına katkıda bulunacaktır (Palabıyık, 2011).

Bourdieu'ya (2015a: 457,458) göre, sermaye sahipliği, bireyin sınıf aidiyetini ve güç dinamiklerindeki yerini belirleyerek, onun alandaki stratejik yaklaşımlarını etkilemiştir. Sermaye, bu bağlamda bireyin sosyal konumunu ve mücadelelerde benimseyeceği stratejileri yönlendirici bir rol oynamaktadır. Bourdieu (1986: 241), sermayenin toplumsal yaşamda birikmiş emek ve bireylerin alan içindeki yerlerinin belirleyicisi olduğunu öne sürmektedir. Sermaye, iktidar ve iktidar araçlarının kontrolü için yürütülen mücadelelerin merkezinde yer almıştır. Bireylerin toplumsal pozisyonları, sahip oldukları ekonomik ve kültürel sermayenin büyüklüğüne ve bu sermayenin zaman içindeki değişimine bağlı olarak şekillenmektedir (Göker, 2016: 281).

Bourdieu'ya göre, sermayenin eşit dağılmaması, bireyler arasında sürekli bir rekabet ve mücadeleye yol açmaktadır. Bireyler, sermayelerini korumak veya yeni sermaye kazanmak için sürekli bir çaba içindedirler ve bu çabanın başarısı, sahip oldukları sermayenin miktarına bağlı kalmıştır (Öztürk, 2020).

Marx'ın sosyolojik yaklaşımında sermaye, ağırlıklı olarak maddi unsurlar üzerinden değerlendirilmektedir. Marx, sermayeyi paranın yanı sıra taşınmaz mülkler, makineler, binalar gibi fiziksel varlıklarla tanımlamakta ve bu maddi unsurların ekonomik üretkenlikteki önemine vurgu yapmaktadır. Bu bağlamda, sermaye, ekonomik değerin ve üretim araçlarının toplandığı bir kategori olarak görülmektedir. Bourdieu'nun sosyolojik perspektifinde ise sermaye kavramı daha geniş bir çerçevede ele alınmıştır. Bourdieu, sermayeyi, bireylerin toplumsal alanlarda rekabet edebilme yeteneklerini ve toplumsal pozisyonlarını belirleyen bir araç olarak değerlendirmektedir. Sermaye, sadece maddi kaynakları değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel kazanımları da kapsamaktadır. Bu anlamda, sermaye, bireylerin toplumsal alana giriş ve etkileşim süreçlerinde elde ettikleri avantajları ifade etmekte ve toplumsal rekabetin temel unsurlarından biri olarak ortaya çıkmaktadır (Emchgyeva, 2019).

Bourdieu, ekonomik sermayeyi Marx'ın yaklaşımına dayanarak ele almıştır ve bunu kültürel sermaye ile birlikte toplumsal gücün temel kaynaklarından biri olarak değerlendirmiştir. Ancak Bourdieu, Marx'tan farklı olarak ekonomik sermayeyi diğer sermaye türleriyle olan ilişkisi bağlamında analiz etmeye odaklanmıştır. Marx, ekonomik sermayeyi çoğunlukla diğer sermaye biçimlerinden bağımsız olarak ele almışken, Bourdieu bu yaklaşımı sınırlayıcı bulmaktadır. Bourdieu, kültürel sermayeyi de ekonomik sermaye kadar derinlemesine inceleyerek, iki sermaye türü arasındaki karşıtlıkları ve ilişkileri vurgulamaktadır. Ayrıca, toplumsal eşitsizliğin yeniden üretiminde simgesel sermayenin önemini ön plana çıkarmaktadır (Emchgyeva, 2019).

Bourdieu, bireylerin sınıfsal çatışmalarında ve mücadelelerinde sosyal uzamın dört sermaye türü etrafında konumlandıklarını vurgulamaktadır. Bu sermaye türleri: iktisadi (ekonomik) sermaye, sosyal sermaye, kültürel sermaye ve sembolik sermayedir. İlk olarak aktörler, sahip oldukları sermayenin toplam hacmine, ikinci olarak ise sermayenin yapısına yani iktisadi ve kültürel sermaye türlerinin göreceli ağırlıklarına göre kendi eylemlerinin sosyal uzamında dağılmaktadır (Bourdieu, 1989, 17). Bir bakıma bireyler içinde bulundukları sermaye türlerinin oranlarına ve etkili oldukları sermaye alanının sosyal uzamı içerisinde ağırlık derecelerine göre konumlanmaktadır. İktisadi sermaye, büyük ölçüde finansal kaynaklara sahip olmayı, onları kullanmayı, tüketimi ve üretimini belirlemektedir. Bundan dolayı ekonomik bir güç sağlamıştır. Doğrudan paraya

dönüştürülebilen sermaye türü olarak adlandırılmaktadır (Ölçer, 2020). Bourdieu, ekonomik sermayenin etkili bir şekilde yeniden üretilebilmesi için çeşitli dönüşüm süreçlerine ihtiyaç duyulduğunu belirtmektedir. Bu dönüşüm sayesinde birey, sahip olduğu ekonomik sermayeyi kültürel, sosyal ve simgesel sermayelere dönüştürebilmekte. Bu sermaye türlerinin birleşimi, bireyin toplumsal alandaki pozisyonunu belirlemiştir. Ekonomik sermayenin miktarı arttıkça, diğer sermaye türlerine ulaşma imkânı da artar ve bu süreç daha erişilebilir hale gelmektedir (Öztürk, 2020). Sosyal sermaye, bir bireyin içerisinde yer aldığı ilişkiler ağını işaret etmektedir. Bu ilişkiler, bireyin sosyal sermayesinin büyüklüğü, onun ilişkiler ağının genişliğiyle paralellik göstermektedir. Alandaki ilişkilerin kapsamı ve niteliği, bireyin diğer sermaye türlerinin şekillenmesinde etkili olmuştur. Sosyal sermaye, çeşitli yöntemlerle biriktirilebilir ve bireyin alandaki etkinliğiyle yakından bağlantılıdır. Bireyin alandaki varlığı, sosyal sermayesinin kapsamını ve gücünü göstermektedir (Bourdieu, 2015a: 488).

Bireylerin sosyal ağlarını ve bu ağlar ile erişebildikleri kaynakları ifade etmektedir. Kültürel sermaye, bir tür bilgi sermayesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Elinde gücü bulunduranları eğitim yoluyla topluma kazandırdıkları bir yapı olarak adlandırılmaktadır. Bourdieu'ya göre, kültürel sermaye, bireyin bedeninde birikim yapabilme ve tamamen kişisel bir nitelik taşımasına olanak tanımaktadır. Bu somutlaşmış kültürel sermaye, bireyin yeteneklerinin meşru bir şekilde kendini gösterdiği bir alan olarak tanımlanmaktadır. Çocukluk döneminde edinilen dil ve yazma becerileri bu tür kültürel sermayeye örnektir. Bireyin bilinci, bu yeteneklerle bedeninde somutlaşır ve gözle görülür hale gelmektedir. Bourdieu, kültürel sermayenin somutlaşmış biçiminin, zengin ailelerde doğan çocukların bu sermayeyi doğuştan itibaren biriktirmeye başladığını vurgulamaktadır. Swartz (2013) ise, kültürel sermayenin somutlaşmış formunu, bireyin sosyalleşme süreciyle içselleştirerek beğeni ve anlayış kalıplarını, kültürel öğrenme ile kazanılmış eğilimlerin toplamı olarak değerlendirmektedir.

Sembolik sermaye ise tanınma, itibar, prestij gibi sembolik değerleri içermektedir. Diğer sermaye türlerinin dönüşüm ve değişimleri ile elde edilmektedir. Bu yüzden, bireyin toplum içindeki rolünü ve pozisyonunu ifade etmektedir (Balinan, 2020). Sembolik sermaye, diğer sermaye türleriyle doğrudan ilişkili olup, bu sermayelerin toplamından oluşmaktadır. Bourdieu'ya göre, ekonomik, sosyal ve kültürel sermaye türlerinin birikimi, simgesel sermaye olarak

bilinçte (habitus) güç kazandırmaktadır. Sembolik sermaye, bilince etki eden bir güç olarak işlev görmektedir. Bu bağlamda, siyasal elitler, sanatçılar ve medya profesyonelleri gibi kişiler, sahip oldukları diğer sermaye türlerinin birikimi aracılığıyla sembolik güç elde etmektedir (Öztürk, 2020).

Bourdieu'ya göre sermayeyi oluşturan iki temel kavram yer almaktadır. Bunlar: kültürel ve sosyal sermayedir. Kültürel sermayenin öneminin ve varlığının artması ekonomik sermayenin kendi kendini üretme kapasitesini ortadan kaldırmadığını belirtmektedir. Sermaye türleri içerisinde gerçekleşen değişim ve dönüşümlerin değerlendirmelerine göre ekonomik sermaye daha belirleyici rol oynamaktadır (Kaplan, Yardımcıoğlu, 2020). Ancak Bourdieu'ya göre sermaye yalnızca ekonomik kaynakları değil aynı zamanda belirli bir sosyal uzama ve alana özgü sembolik kaynakları da kapsamaktadır. Sosyal pozisyonları kuvvetli olan bireylerin bu kaynaklara erişim yetenekleri ve aynı zamanda bu kaynakları stratejik olarak kullanma becerileri, onların toplumsal alandaki yönelimleri, kazançları ve iktidar mücadelelerinde elde ettikleri statüleri de belirleyen faktörlerdendir (Balinan, 2020).

Bourdieu, kültürel sermayeyi, toplumsal uzamdaki eyleyicilerin ekonomik sermaye ile şekillenen konumlarını etkileyen bir sermaye biçimi olarak tanımlamaktadır. Kültürel sermaye, bireylerin doğumlarından itibaren eğitim kurumları, aile yapıları ve diğer sosyal etmenler aracılığıyla kazandıkları bilgi ve becerilerden oluşmaktadır. Bu tür sermaye, kişinin toplumsal yaşamı boyunca edinilen pratikler ve birikimler yoluyla gelişmektedir. Bourdieu, kültürel sermayenin toplumsal farklılıkları açıklamada nasıl bir rol oynadığını göstermekte ve bu farklılıkların kültürel pratikler ve eğitim performanslarıyla ekonomik eşitsizliklerle açıklanamayan yönlerini açığa çıkarmak için nasıl kullanıldığını ortaya koymaktadır. Böylece kültürel sermaye, bireylerin toplumsal alan içindeki yerlerini belirlemede ekonomik sermayeden bağımsız bir etken olarak işlev görmektedir (Brubaker, 1985:97).

Bourdieu, toplumsal uzamdaki eyleyicileri, sahip oldukları sermaye miktarı ve türüne göre sınıflandırmaktadır. "Ayrım Beğeni Yargısının Toplumsal Eleştirisi" adlı eserinde, bu sınıflamanın çeşitli yönlerini analiz etmektedir. Bourdieu, bireylerin müzik zevklerinden yemek tercihlerine, sinema ve TV programı seçimlerinden mesleklerine, gelir durumlarına ve yaşam alanlarına kadar pek çok kişisel tercih ve durumun toplumsal sınıf yapılarıyla nasıl ilişkili olduğunu bu

bağlamda değerlendirmektedir.. Bu analizler, sermaye türlerinin ve miktarlarının toplumsal konumları nasıl şekillendirdiğini ortaya koymuştur (Bourdieu, 1994:128,129). Bourdieu'nun *Ayrım Beğeni Yargısının Toplumsal Eleştirisi* eserinde ifade ettiği gibi, bireylerin beğenileri ve seçimleri, onların sınıf konumlarını yansıtan objektif pratikler olarak değerlendirilmektedir. Bu pratikler, sınıf pozisyonlarını sembolik bir biçimde temsil etmekte ve kültürel sermayenin toplumsal hiyerarşilerde nasıl bir rol oynadığını ortaya koymaktadır (Bourdieu, 1994: 175). Bourdieu'ya göre, sermaye, toplumsal alanlarda değer kazanan bir tür toplumsal güç olarak işlev görmektedir. Bu bağlamda, eyleyiciler kavramı ön plana çıkaran kanaatçilerdir. Sermaye, eyleyicilerin sahip oldukları çeşitli kaynaklar ve avantajlar aracılığıyla, toplumsal yapıda diğer eyleyicilere göre daha yüksek bir statü elde etmelerini sağlamaktadır. Eyleyiciler, sahip oldukları sermaye türlerine göre toplumsal alanlarda güç ve prestij kazanmaktadır. Böylece, sermaye, toplumsal güç ilişkilerini ve eyleyicilerin sosyal konumlarını belirleyen temel bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır (Bourdieu, 2007: 279).

Kişiler sahip oldukları sermaye biçimlerinin etkileriyle, bulundukları sosyal sınıflar ve sosyal uzam içerisinde hem öznel hem de kolektif birtakım eğilimler göstermektedirler. Sosyal ve fiziksel şartlara, çıkarlara ve eylemlere sahip olan bireyler, benzer pratikler sergileyerek birbirlerine yakın konumlarda bulunmaktadır. Bundan dolayı yakın konumda yer alan bireylerin aynı habitusa sahip olma olasılığı yüksektir (Bourdieu, 1987: 5) Bourdieu'ya göre sermaye, bireylerin toplumsal alana katılımının sağlanması ve bu alandaki rekabet ortamının özel kazançlara ulaşmasının mümkün olacağını belirtmektedir. Sermaye kavramı, gerektiğinde faydalı destek sağlayan toplumun sermayesi, toplumu ilgilendiren önemli konularda (örneğin saygın bir bilim insanı olma) bireylerin dikkatini çekmek isteyenlerin, vazgeçilmez olduğu saygınlık, üstünlük ve onurluluğun sermayesidir (Palabıyık, 2011).

1.1.3 Alan Kavramı

Bourdieu, alan kavramını geliştirirken Weber'in din sosyolojisinden esinlenmiştir (Kaya, 2010). Kaya'ya göre, Bourdieu'nun alan kavramı çok boyutludur ve bireyler bu boyutlar içinde yer aldığı bir yapı olarak tanımlanmaktadır.

“Çözümleyici açıdan alan, konumlar arasındaki nesnel bağıntıların konfigürasyonu ya da ağı olarak tanımlanabilir. Bu konumlar, varoluşları ve kendilerini

işgal edenlere, eyleyicilere ya da kurumlara dayattıkları belirlenimler açısından, farklı iktidar (ya da sermaye) türlerinin dağılım yapısındaki mevcut ve potansiyel durumlarıyla(situs), ayrıca diğer konumlara nesnel bağıntılarıyla (tahakküm, itaat, benzeşme vb.) nesnel olarak tanımlanır” (Kaya, 2010).

Bourdieu, habitus ve sermaye kavramlarını tanımladıktan sonra, bu kavramlarla özellikle de habitusla ilişkili olan alan kavramına geçiş yapmaktadır. O, farklı sermaye türlerinin var olduğu gibi bu sermayelerin bulunduğu ve bu sermayelerden kaynaklanan getirilerin olduğu farklı alanların da mevcut olduğunu ifade etmektedir (Palabıyık, 2011). Habitus, kendini sürdürebilmek ve yeniden üretebilmek için çeşitli nosyonlara sahip olmaktadır. Bu nosyonlar arasında en önemlisi “alan”dır. Her habitus, yalnızca kendi devamlılığını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda bir grubun üyelerinin paylaştığı ortak deneyimleri de içermektedir. Bu ortak deneyimler, grubu tanımlayan ve ona kimlik kazandıran toplumsal bir yapı içerisinde yer almaktadır. Bourdieu'nun "alan" olarak adlandırdığı bu paylaşılan yapı, grubun kolektif kimliğini ve dinamiklerini belirlemektedir (Özdemir, 2020). Alan kavramı, nesnel ilişkilerin nasıl düzenlendiğini göstermekte ve çeşitli sermaye türleriyle yakından bağlantılı konuma getirmiştir. Çünkü *“Sermaye biçimlerine sahip olmak, alanda elde edilebilecek özgül faydalara erişimi de belirler”* (Bourdieu ve Wacquant: 2003: 81).

Her alan, kendine has bir kurallar dizisini oluşturmakta ve bu kurallara uyum, alanda nüfuz sahibi olmayı ve rekabeti getirmektedir. Bourdieu, bir alanın yeterli sayıda bireyin bir araya gelmesiyle meydana geldiğini ve bu durumu "toplumsal oyun" metaforu aracılığıyla açıkladığını belirtmektedir. Bu metafora ödül, oyunun doğal bir parçasıdır, ancak oyunun kuralları sabit veya önceden belirlenmiş değildirler. Oyun metaforunu kullanarak, bir tiyatro oyuncusunu ele alabiliriz. Bir oyuncu, sahnedeki performansında ne kadar yetenekli ve deneyimli olursa olsun, oyunun sonucu birçok karmaşık faktörün birleşimi olacaktır. Oyuncu, kendi yetenekleri ve diğer oyuncuların performansına dair belirli bir hissiyata ve bilgiye sahiptir. Oyuncunun yetenekleri ise yılların pratik ve eğitim sürecinin bir sonucudur. Ancak, sahne performansında bazı doğaçlama anlar olabilmektedir. Bu doğaçlamalar, performansın sonucunu bazen olumlu, bazen de olumsuz etkileyebilir. Yine de, başarılı bir oyuncu için bu doğaçlamalar, aynı zamanda kişisel bir oyun tarzının ve ifade biçiminin ortaya çıkması anlamına gelebilir. Bourdieu'nun habitus olarak tanımladığı şey, tiyatro oyuncusunun sahne üzerindeki

performansında ortaya çıkan sezgi ve yetenekleri ifade etmektedir. Habitus, bir oyuncunun bir sonraki hareketini, sahne üzerindeki dinamikleri ve doğaçlamaları sezme kapasitesidir. Bu, sadece zihinsel bir bilgi değil, aynı zamanda bedensel bir deneyimle de kazanılmakta. Bir oyuncunun sahne üzerindeki güven duygusu ve performans tarzı, yıllarca süren pratik, tekrarlar ve öğrenme süreçlerinin sonucudur. Bu güven duygusu, zaman içinde edinilmiş bir beceri olarak, oyuncunun sahnedeki hareketlerini ve tepkilerini doğal bir şekilde yönlendirmesine yardımcı olmuştur (Calhoun, 2010).

Tiyatro örneğinden hareketle, Bourdieu'nun kavramlarını oyun metaforu aracılığıyla şu şekilde açıklayabiliriz:

1. **Habitus:** Bir tiyatro oyuncusunun habitusu, sahnedeki performansını belirleyen içsel eğilimler, alışkanlıklar ve sezgilerinden oluşmaktadır. Örneğin, oyuncunun doğaçlama yeteneği, replikleri ifade etme tarzı ve sahne üzerindeki hareketleri, yıllar süren deneyim ve eğitimle gelişmiştir. Bu, oyuncunun kendi stilini ve performansını nasıl yönlendirdiğini belirlemektedir.
2. **Alan:** Tiyatro sahnesi, tiyatro dünyasının bir alanını temsil etmektedir. Bu alan, kendi kuralları, normları ve dinamikleri olan bir sosyal yapıdır. Oyuncular, yönetmenler ve diğer tiyatro çalışanları, bu alanda etkileşimde bulunmakta ve bu etkileşimler, performansların nasıl şekilleneceğini belirlemektedir.
3. **Sermaye:** Oyuncunun sahne üzerindeki başarısı, sahip olduğu sermaye türlerine bağlıdır. Örneğin, **kültürel sermaye** oyuncunun eğitim ve deneyimlerine, **sosyal sermaye** ise sektördeki bağlantılarına bağlı olabilmektedir. **Sembolik sermaye**, ödüller ve tanınma gibi başarıları ifade etmektedir. Bu sermaye türleri, oyuncunun sahnedeki etkisini ve oyunun kalitesini etkilemiştir.

Bu bağlamda, Bourdieu'nun kavramları, sosyal alanlarda nasıl işlediğini anlamamıza yardımcı olmaktadır. **Habitus**, bireyin içselleştirdiği ve sezgisel olarak uyguladığı davranış biçimlerini ifade ederken, **alan**, bu davranışların sergilendiği sosyal yapıyı temsil etmektedir. **Sermaye türleri** ise bireyin alandaki etkisini ve başarısını belirleyen unsurlardır. Böylece, her bir kavram, sosyal alanların

dinamiklerini ve bireylerin bu alanlarda nasıl etkileşimde bulunduklarını anlamamıza katkıda bulunmaktadır. Bir alanın oluşumu üç aşamada gerçekleşmektedir. İlk aşama, özerkliğin kazanılmasıdır; bu aşamada alan, dışsal baskılardan bağımsız bir şekilde kendi kurallarını ve normlarını oluşturmaktadır. İkinci aşama, yapının ortaya çıkmasıdır; bu, alanın içsel düzeninin ve organizasyonunun şekillendiği dönemdir. Üçüncü aşama ise simgesel sermayenin oluşmasıdır; bu aşamada, alan kendine özgü bir değer ve prestij kazanarak bağımsız bir sermaye oluşturmaktadır.

Sosyoloğun eserlerine baktığımızda alan kavramını, pozitivizme karşılık bir alternatif olarak ön plana çıkarmaktadır. Bourdieu, alan etrafında düşünmenin ilişkisel bir düşünme biçimini temsil ettiğini ifade etmektedir. Alan kavramını analiz ederken, görünmeyen ama eylemleri biçimlendiren ilişkileri incelemeye özel bir önem verilmektedir (Swartz, 2011: 169). Bu, alan analizinin doğru bir biçimde yapılabilmesi için derin kavramsal araştırmalara özen gösterilmesi gereken bir konu olarak belirlenmektedir. Alan analizi, kültürel üretimin toplumsal koşullarla ilişkisini aydınlatırken, kurumsal analizin bir yönünü de kapsamaktadır. Ancak Bourdieu'nun perspektifine göre, alan kavramı kurumların ötesinde bir anlam taşımaktadır. Örneğin, hukuk alanı gibi bir kavramsal birleşim, belirli bir anlam taşıyabilmekte; fakat Bourdieu'nun tanımladığı alan kavramı, bundan daha kapsamlı bir içerik sunmaktadır. Dolayısıyla, alanlar hem kurumlar arasındaki ilişkilerde hem de kurumların içindeki yapı ve dinamiklerde mevcut olabilmektedir. Alanların yapısal özelliklerini şu şekilde tanımlamak mümkündür:

- **Alanlar Mücadele Arenalarıdır:** Alanlar, belirli türde sermayelerin etrafında gelişen mücadele alanları olarak işlev görmektedir. Bu mücadele, alan içindeki aktörler arasında güç ve kaynakların paylaşımı üzerinde yoğunlaşmıştır.
- **Alanlar Hakim ve Tabi Konumları Şekillendirir:** Alanlar, içerdiği aktörlerin hakim ve tabi konumlarını yapılandırmaktadır. Bu durum, sermayenin eşitsiz dağılımını yansıtabilmekte ve alanın iç dinamiklerini belirlemektedir.
- **Alanlar Mücadele Ortamı Sağlar:** Alanlar, hakim ve tabi olan aktörlerin mücadele alanını paylaşmasına olanak tanımaktadır. Bu ortam, sürekli bir rekabet ve etkileşim sağlamaktadır.

- **Alanlar Dışsal Çevrenin Etkilerine Karşı Özerkliğe Sahiptir:** Alanlar, dışsal çevrenin etkilerine karşı belirli bir özerkliğe sahip olmakta, bu sayede hem dışsal faktörlere bağımlı hem de bağımsız bir şekilde varlık göstermektedir. Bu özerklik, alanların kendi iç dinamikleri ve kuralları doğrultusunda işleyişini sağlamaktadır (Bourdieu, 2007: 397).

Alanlar, değerli kaynakların denetimi için yapılan çekişmelerin gerçekleştiği yerlerdendir. Bu çekişmeler, genellikle ekonomik, kültürel, bilimsel veya dini sermaye gibi farklı sermaye türleri çevresinde dönmektedir. Alanın aktörleri, hangi unsurların değerli sayılacağı konusunda rekabet etmektedir. Bu dinamik, özellikle kültürel alanlarda, üslupların ve bilgilerin hızla değiştiği ortamlar için geçerlidir. Başka bir ifadeyle, alanlar, "meşruiyet arayışının sahneleri" olarak işlev görmektedir. Bourdieu'nun ifadesiyle, bu, "simgesel şiddet" uygulama yetkisinin tekelleştirilmesi mücadelesidir. İkincisi, alanlar, sermaye türleri ve miktarlarına dayalı olarak hakimiyet ve tabiiyet ilişkilerini düzenleyen yapılardandır. Bourdieu, bu yapıların, konumların sahiplerinin kişisel özelliklerinden bağımsız olarak, sermaye biçimlerinin eşitsiz dağılımı tarafından şekillendirildiğini belirtmektedir. Alanlar, birbirleriyle sıkı bir ilişki içindeki yapılar olarak işlev görmek ve bir konumdaki değişim, diğer konumlar arasındaki sınırları etkilemektedir. Bourdieu, alanlarda üç ana strateji türünü tanımlamaktadır: muhafaza, izleme ve bozgun stratejileri. Muhafaza stratejileri, mevcut hakimiyetin sürdürülmesini hedeflerken, izleme stratejileri, hakim konumlara ulaşma çabasıdır ve genellikle alana yeni girenler tarafından kullanılmaktadır. Bozgun stratejileri ise, hakim gruplardan az beklentisi olanlar tarafından benimsenmekte ve mevcut standartlara karşı bir meydan okuma olarak ortaya çıkmaktadır. Üçüncüsü, alanlar, aktörlere belirli mücadele tarzlarını dayatmaktadır. Hem mevcut hakim gruplar hem de bu gruplara karşı çıkanlar, ortodoks ve yenilikçi görüşler arasında, mücadele alanının değerli olduğuna dair ortak bir anlayışa sahip olmaktadır. Bourdieu, bu ortak anlayışı "kanaat" olarak tanımlamıştır. "Kanaat," bu grupların, mücadelelerin anlamlı ve önemli olduğuna dair paylaştığı, açıkça belirtilmemiş temel bir inancı temsil etmekte ve bu hem mevcut düzeni koruyanlar hem de karşı çıkanlar arasında örtük bir mutabakatı ifade etmektedir. Alanlar, büyük oranda kendi içsel dinamikleri ve gelişim süreçleri tarafından şekillendirilmekte ve bu nedenle dışsal etkilerden belli bir bağımsızlık kazanmaktadır. Bourdieu, "görelî özerklik" kavramıyla, alanların

dışsal faktörlerle etkileşimde bulunurken aynı zamanda onlardan bağımsız bir şekilde işlediğini vurgulamaktadır. Örneğin, kültür, kendi içinde işleyen bir iktidar biçimidir ve belirli kurallara tabidir. Ancak, bu özerklik tamamen bağımsız değildir; sıklıkla ekonomik sermaye veya örgütsel konumlarla etkileşim halindedir. Eğitim sistemi de, bireylerin eğitim süreçleri, sosyalizasyonları ve kariyerleri üzerinde denetim sağlayarak önemli bir özerklik kazanmış bir kültürel alan olarak işlev görmektedir (Alyakut, 2019).

Bourdieu, alan, sermaye ve habitus kavramlarını birbirleriyle bağlantılı bir şekilde ele almaktadır; bir toplumsal aktörün sahip olduğu sermaye, onun habitusunun bir sonucudur. Habitus, kişinin zaman içinde alanda geliştirdiği eğilimler, algılar ve düşünce biçimlerine dönüşmektedir. Bourdieu, bu üç kavramı kullanarak, toplumsal alanın doğal veya otomatik olarak işleyen bir yapı olmadığını vurgulamaktadır. Toplumsal eşitsizlikleri üreten, sürdüren ve meşrulaştıran mekanizmaları açığa çıkararak, bu eşitsizliklerle etkin bir şekilde başa çıkılabileceğini belirtmektedir. Ayrıca, ezilen grupların habituslarının toplumsal eşitsizlikleri nasıl örtbas ettiğini ve yanlış temsil ettiğini inceleyerek, bu eşitsizliklerin üstesinden gelinmesi için potansiyel bir özgürlük ve yaşam alanı oluşturulabileceğini öne sürmektedir (Kaya, 2005: 7).

Bourdieu, alan kavramının çözümlemesinde sosyolojik soyutlamalardan kaçınıp kuramsal bir bütünlük içinde değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu yaklaşım, kavramların bütünsel bir bağlamda anlam kazanmasına dayanmaktadır. Bourdieu, bu durumu bağıntısal düşünme tekniğiyle açıklamıştır. Ona göre, bağıntısal düşünme düşüncenin ayırt edici bir özelliğidir, çünkü bu düşünme biçimi sosyal uzamdaki tüm etkileşimleri kapsamaktadır (Bourdieu ve Wacquant, 2003: 80,81).

İKİNCİ BÖLÜM

2. “ALAN” OLARAK MEDYA ve YEREL BASIN

2.1 Yerel Basın Kavramı

5187 Sayılı Basın Kanunu’nun 2. Maddesinde yerel basın “tek bir yerleşim biriminde yayımlanan süreli yayınlar ile haftada bir veya daha uzun aralıklarla yayımlanan yaygın ve bölgesel yayınlar” (Basın Kanunu, 2004) olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım, belirli bir coğrafi bölgeyle sınırlı olan ve dar bir hedef kitleye hitap eden bir habercilik anlayışını ifade etmektedir.

Yerel basın üç temel işleve sahiptir:

1. Yönetici ve yurttaş arasındaki ilişkide, kamu hizmetlerine dair doğru ve eksiksiz bilginin topluma aktarılmasını sağlamak; yöneticileri halk adına denetlemek ve kamuoyunun oluşumuna katkıda bulunmak.
2. Yerel yönetimler ile yurttaşlar arasında aracılık ederek etkili bir iletişim kanalı işlevi görmek.
3. Eğitim işlevi doğrultusunda, kentlilik bilincinin ve toplumsal sorumluluk duygusunun gelişimine katkı sağlamak (Gezgin, 2007: 178-179).

Yerel basın, yayımladığı haberler, görseller ve ele aldığı toplumsal meselelerin yanı sıra, kentin ihtiyaçları ile sosyal ve kültürel etkinliklere ilişkin aktardığı bilgiler aracılığıyla bireye mekânsal aidiyet duygusu kazandırmakta ve yaşadığı çevrenin bir parçası olduğu bilincini pekiştirmektedir (Birsen, 2011: 118-121). Günümüzde yerel basın, bölge halkının kimliğinin korunmasını sağlamak, haklarını savunmak ve bölgenin saygın bir konuma erişmesine katkıda bulunmak gibi önemli görev ve sorumluluklar üstlenmektedir (Işık, 2001: 38-43).

Özgür ve bağımsız basının, demokrasinin işleyişi açısından kritik bir öneme sahip olduğu genel kabul gören bir olgudur. Zira demokrasilerde çok seslilik, düşünce ve ifade özgürlüğü ile yönetimlerin halk tarafından denetlenmesi temel unsurlar arasında yer almaktadır. Demokratik süreçler, mahalle ve köylerden başlayarak belde, ilçe ve illerde somutlaşmakta ve işlerlik kazanmaktadır. Yerel yönetimler ise demokrasinin temel yapı taşları ve başlangıç noktalarını oluşturmaktadır. Demokratik bilinç, yukarıdan aşağıya değil, tabandan yukarıya doğru geliştiğinde daha sağlam bir zemine oturmaktadır. Bu durum, yerel basının gerekliliğini ve demokratik süreçler içindeki rolünü vurgulamaktadır (Gürel, 2007: 173). Yerel basının demokratik işleyiş açısından taşıdığı önem göz önünde

bulundurulsa da bu ilişkinin değerlendirilmesinde ekonomi politik gerçekliklerin ihmal edilmemesi gerekmektedir. Bir bölgenin sermaye yapısı, ekonomik imkânları, sınıfsal dinamikleri ve rantın kimler arasında dağıldığı, yerel basın yapısını ve kurumsal işleyişini doğrudan etkilemektedir. Yerel basın, ancak güçlü ve bağımsız bir kurumsal yapıya sahip olduğu ölçüde demokrasinin gelişimine katkı sunabilmektedir. Aksi takdirde, yerel basın rantın paylaşımı sürecinde bir araç hâline gelebilmektedir (Kurşun, 2007: 381).

Yaygın medya, izleyici kitlesine kendi erişimlerinin ötesinde bir dünya sunarken, onların yaşadığı yerel sorunlara yeterince yer vermemekte ve bu durum izleyiciyi kendi gerçekliği içinde yalnızlaşmaya itmektedir. Tam da bu noktada, yerel basının işlevi ve önemi belirginleşmektedir. Yerel basın; bireylerin yaşadığı bölgesel sorunlara çözüm aramak, toplumsal dayanışmayı güçlendirmek, bireyler arasındaki iletişimi artırmak, yerel kamuoyunun oluşumuna katkıda bulunmak ve yerel yönetimleri kamu yararı doğrultusunda denetleyerek eleştirel bir işlev üstlenmek gibi görevleri yerine getirmektedir (Girgin, 2007: 247).

Yerel basının karşılaştığı en önemli sorunlardan biri, teknolojik altyapıya sahip olma durumudur. Yerel gazeteler, güncel teknolojilere zamanında erişim sağlayamamaktadır. Bu durum tasarım, baskı kalitesi ve dağıtım gibi alanlarda çeşitli olumsuz sonuçlara yol açmaktadır. Ayrıca resmi ilan, reklam ve satış gelirlerinin yetersizliği, gazete matbaalarının yalnızca gazete basımıyla sınırlı kalmayıp, ek işler için de kullanılmasına neden olmaktadır. Bu ek işler, gazetenin finansal sürdürülebilirliğini sağlama noktasında fayda sağlasa da güncel teknolojik altyapıyı temin etme konusunda eksiklikler yaratmaktadır (Gezgin, 2007: 193). Bu durum yerel basının dijital dönüşüm sürecinde geri kalmasına ve modern medya araçlarını etkin bir şekilde kullanamamasına yol açmaktadır. Sonuç olarak, yerel basının etki alanı daralmakta, rekabet gücü zayıflamakta ve okuyucu kitlesine ulaşmada zorluklar yaşanmaktadır.

2.2 Yerel Basında Gazetecilik ve Medya Alanı

Pierre Bourdieu, toplumu bir alan olarak gören ve bu alanın yapısını en objektif biçimde ortaya koymayı hedefleyen bir sosyal bilimcidir. Toplumsal yapıyı alan teorisi aracılığıyla açıklayan Bourdieu'nun kavramları, bireyleri yapının içinde ve yapıyı bireylerin perspektifinden anlamaya yönelik bir çaba sergilemektedir. Bourdieu'nun sosyolojik yaklaşımında, birey hem özne hem de nesne olarak ele alınmaktadır; sosyal yapı bireyi şekillendirirken, birey de yapıyı etkilemektedir. Bu,

Bourdieu'nun faillerin rolüne verdiği önemi yansıtmaktadır. Alan teorisinde, faillerin eylemleri üzerine odaklanan Bourdieu, kültürel üretim alanındaki rekabetleri ve bu rekabetlerin biçimlerini, ayrıca faillerin alandaki konumlarını analiz etmektedir. Medya, modern toplumlarda sembolik değerlerin oluşturulması ve yayılması için kritik bir platformdur ve bu platform, her geçen yıl farklı etkenlere bağlı olarak daha karmaşık yapısal dönüşümler geçirmektedir. Bu dönüşümler, medyanın üretim süreçlerini ile tüketim biçimlerini köklü bir şekilde değiştirmekte ve yeniden kendi içerisinde biçimlendirmektedir. Medya alanının ulusal ve uluslararası düzeyde tekelleşmeye doğru ilerleyen yapısını anlamak için sadece ulusal perspektifler yeterli değildir; uluslararası politikalar ve yapılar da dikkate alınmaktadır (Dursun, 2018).

Bourdieu'nun kavramsallaştırmasında, medya alanı olarak tanımlanan yerel basın ve gazetecilik, toplumsal uzamda belirli bir özerklik kazanmış ve benzer özelliklere sahip bir alan olarak ele alınmaktadır. Bu alan, kültürel ve sembolik üretimi etkin bir şekilde yönlendirme kapasitesine sahip olduğundan dolayı, Bourdieu'ye göre, diğer toplumsal alanlar üzerinde egemenlik kurma gücüne sahip olmaktadır. Yerel basını anlamak için bu alanın 'alan' kavramı çerçevesinde ele alınması ve diğer toplumsal alanlarla olan bağlarının ortaya konulması gerektiği, Bourdieu'nun toplumsal alan teorisi çerçevesinde ifade edilmektedir. Bundan dolayı Bourdieu, medyanın toplumsal etkilerini daha iyi kavrayabilmek amacıyla, özellikle yerel basının siyasi ve ekonomik bağlamlarının açığa çıkarılmasının önemli olduğunu belirtilmektedir. Ayrıca, medya dışındaki birçok alanın önde gelenlerinin, yerel basının temsil gücünden yararlanarak diğer alanlar üzerinde etki sağlamak için çaba gösterdiklerini ve yerel basının toplumsal yapıdaki önemli unsurları belirleme gücünü elinde tuttuğunu ifade etmektedir (Couldry, 2003: 10). Bu yüzden, toplumsal uzam içerisinde, medyanın kültürel üretimini etkili bir şekilde değerlendirebilmek için “medya alanı” ve “yerel basının” ayrı birer alan olarak kurgulanması gerektiğini belirtmektedir. Bu alanlardaki gazetecilerin habitusları, alanların yapısal özellikleri tarafından biçimlendirilmektedir. Medya ve yerel basının dinamiklerini anlamak için, bu yapısal özelliklerin eyleyicilerin davranışlarını nasıl etkilediği ve kültürel üretim üzerindeki etkilerinin dikkate alınması gerekmektedir (Dursun, 2018). Bourdieu, medya alanındaki olayları anlamak için, bu alanın yapısal özelliklerinin incelenmesi gerektiğini ısrarla vurgulamaktadır. Alanın yapısını belirleyen nesnel güç dengelerinin bütünsel

olarak göz önünde bulundurulması gerektiğini ifade eden Bourdieu, ekonomik alanda en güçlü olan unsurların, alanın tüm yapısını etkilediğini ve yönettiğini vurgulamaktadır. Bu prensibi medya alanına uygulayan Bourdieu, medyadaki güçlü yapıların, kamuoyunu biçimlendirdiğini ve etkilediğini öne sürmektedir (Bourdieu, 1997: 46).

Medya alanı değerlendirildiğinde, bu alanın sınırları içinde üç temel strateji öne çıkmaktadır. Bunlar: Koruma, takip ve altüst etme stratejileridir. Medya alanında yüksek bir statü ve etki kazanmak isteyen aktörler genellikle koruma stratejisini uygulamaktadırlar. Bu strateji, mevcut medya konumlarını ve etki alanlarını koruma ve sürdürme amacı gütmektedir. Medya alanına entegre olmuş gazeteciler ve medya kuruluşları, alana yeni katılan aktörlere karşı temkinli davranır ve takip etme stratejisini benimsemektedirler. Bu strateji, yeni gelenlerin hareketlerini gözlemleyerek medya dinamiklerini anlamaya yönelik bir yaklaşımı içermektedir. Altüst etme stratejisi ise, genellikle medya alanında marjinal bir konumda bulunan veya yenilik getiren aktörler tarafından uygulanmaktadır. Bu strateji, mevcut medya düzenini sorgulama ve alternatif bakış açıları sunma çabalarını ifade etmektedir. Ancak bu stratejilerin etkili bir şekilde uygulanma süresi, medya alanının yapısal zorluklarına ve mevcut düzenin dinamiklerine bağlı olarak değişiklik göstermektedir (Emchiyeva, 2019).

Bourdieu'nun (2005: 29-47) tanımladığı alanlardan biri olan basın, sadece haber üretimi süreçlerinin eylemsel yönüyle sınırlı değildir. Gazetecilerin eylemlerini yönlendiren bilinç, bulundukları alan ve sahip oldukları sermaye türleri de bu süreçte kritik rol oynamaktadır. Gazetecinin alandaki konumunu ve haber üretim pratiklerini anlamak için, bu unsurların bir bütün olarak ele alınması gerekmektedir. Schultz (2007: 190-207), gazetecilik alanını ve gazetecinin alandaki yerini Bourdieu'nun sosyolojik kavramları olan habitus, alan ve sermaye ile birlikte değerlendirmenin önemini vurgulamaktadır. Bu kavramlar, medya alanındaki gazetecilerin profesyonel davranışlarını, stratejilerini ve rollerini anlamada sağlam bir çerçeve sunmaktadır.

Gazetecilik, kültürel üretim alanının doğal bir parçasıdır ve bu alanın ürünü olan haberler de kültürel ürünler olarak değerlendirilmektedir (Bourdieu, 1999). Bu alanda, farklı ölçeklerde birçok alt alan mevcuttur. Küçük ölçekli alt alanlarda kültürel sermaye yoğun bir şekilde bulunurken ekonomik sermaye nispeten sınırlanmıştır. Buna karşın, büyük ölçekli alt alanlarda ekonomik sermaye ön

planda olup, kültürel sermaye daha az hale gelmektedir. Bu çerçevede, küçük ölçekli alanlarda sanatsal ürünlerin üretimi ön plandayken büyük ölçekli alanlarda ticari ürünler baskındır. Küçük ölçekli üretim alanlarında ticari ürünlerin azlığı, bu alanlara daha fazla özerklik kazandırırken, büyük ölçekli üretim alanlarında bu özerklik kaybı daha belirginleşmiştir (Öztürk, 2020).

Bourdieu'ya göre bir medya kuruluşunun özerkliği, öncelikle sahip olduğu gelir kaynaklarının çeşitliliğine ve bu kaynakların dağılım biçimine bağlanmaktadır. Medya organlarının finansal bağımsızlıkları, sadece gelirlerin miktarına değil, aynı zamanda bu gelirlerin nasıl ve hangi kaynaklardan elde edildiğine de bağlı olmaktadır. Yerel basında, bu durum ilan gelirlerinin ve devlet yardımlarının payına ve ilan verenlerin sayısına göre şekillenmektedir. Ekonomik bağımlılık, yerel medya kuruluşlarının özerkliğini etkileyerek, sermayenin ve dış finansman kaynaklarının etkisini artırabilmektedir. Bu bağlamda, yerel medya organlarının özgürlükleri, ekonomik baskılar ve bağımlılıklar nedeniyle sınırlanmaktadır. Gazetecinin özerklik derecesi, yerel medyadaki sahiplik yapısı ve gazetecinin çalıştığı kurumun medya ortamındaki konumuyla doğrudan ilişkili olabilmektedir. Ayrıca, gazetecinin özerkliği, çalıştığı pozisyonun prestijine, maaşının niteliğine ve enformasyon üretimindeki bağımsızlığına da bağlı olmaktadır. Yerel basın, ekonomik ve sermaye odaklı baskılara karşı özerkliğini korumaya çalışırken, gazetecilerin habitusları ve sahip oldukları sosyal sermaye, bu mücadelede kritik bir rol oynamaktadır. Sonuç olarak, yerel medyanın özerkliği, sermaye, habitus ve medya alanındaki güç dinamikleri arasındaki etkileşimlerle belirlenmekte ve bu özerklik, gazetecilerin bilgi üretme kapasitelerinin korunması için hayati öneme sahip olmaktadır (Bourdieu, 1997: 78-79).

Toplumsal yapının ve güç dinamiklerinin anlaşılabilmesi için iktidarın rolü büyük önem taşımaktadır. İktidar, iki temel açıdan incelenmektedir. İlk olarak, iktidar sadece kendi sınırları içinde faaliyet gösteren bir yapı olarak değil, diğer tüm toplumsal alanları (ekonomi, kültür, eğitim gibi) düzenleyen ve şekillendiren merkezi bir güç olarak ele alınmaktadır. Bu bağlamda, medya alanı ve yerel basın iktidar alanının etkisi altında faaliyet göstermektedir. Medya alanı, toplumun bilgi akışını yönlendiren ve toplumsal değerleri şekillendiren kritik bir platformdur. İktidar; medya alanının işleyişini, hangi içeriklerin ön plana çıkarılacağını ve hangi haberlerin göz ardı edileceğini belirleyerek kamuoyunu biçimlendirmektedir. Medya, iktidarın ideolojik ve politik amaçlarına hizmet eden bir araç olarak

kullanılabilir ve bu nedenle iktidar tarafından şekillenmektedir (Öztimur, 2010: 581-587).

Bu açıdan medya alanının, toplumsal düzenin ve bilgi akışının organizasyonunda belirleyici bir rol oynadığı söylenmektedir. İkinci olarak, alan; hakim sınıfların güç ilişkilerini ve dengelerini belirleyen bir yapı olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda medya alanı, güçlü aktörlerin çıkarlarını koruyarak ve güç dengesini sağlayarak toplumsal hakimiyetlerini sürdürmelerine olanak tanımaktadır. Medya alanı aynı zamanda, rakip aktörler için bir rekabet ortamı sunmaktadır. Medya sektöründe öne çıkmak isteyen bireyler ve kuruluşlar, rekabetçi ortamda etkili olabilmek için stratejik yaklaşımlar geliştirmektedirler. Bu bağlamda medya içindeki güç dengesinin yönetimi kritik bir öneme sahip olmaktadır. Medya alanı, bireylere çeşitli kazanç fırsatları, tavır geliştirme imkanları ve hareket özgürlüğü sunmaktadır. Bu bundan dolayı medya aktörlerinin sektörde başarılı olabilmeleri için güç dinamiklerini derinlemesine analiz etmeleri ve stratejik planlar oluşturmaları gerekmektedir. Bu özellikler, medya alanının yapısal dinamiklerini ve bireyler arasındaki etkileşimlerde belirleyici olmaktadır (Bourdieu, 1999: 316).

Medya alanı, kendi üyeleri arasında rekabetin olduğu bir ortam sunar; bu üyeler, birbirlerinden farklılıklarıyla öne çıkmaya çalışmaktadırlar. Bu rekabet medya içindeki tutarlılığın bir yansıması olarak ortaya çıkmaktadır. Medya alanındaki aktörler, alanın dinamikleri ve rekabet koşulları doğrultusunda kendi konumlarını güçlendirmeye ve etkilerini artırmaya yönelik stratejiler geliştirmektedirler. Bu bağlamda medya alanının dinamikleri ve içsel rekabet, alanın yapısal bütünlüğünü ve işleyişini belirleyen önemli faktörlerdendir (Tekvar, 2017: 88). Bourdieu (1997: 31), gazetecilik ürünlerinin içerik açısından birbirine benzemesini, gazetecilerin haber ajansları ve resmi kaynaklara bağımlılığıyla açıklamaktadır. Gazetecilerin bilgi edinmek için kullandıkları araçlar, yani sosyal sermayeleri olan haber kaynakları ve bunlardan elde edilen veriler, tüm medya kuruluşları için ortaktır. Özellikle liberal yayın anlayışına sahip kurumlarda çalışan gazeteciler, genellikle kamu kurumları ile resmi ve özel haber ajanslarına dayalı kaynaklara güvenmektedir. Bu kaynaklar, bir yanda iktidarın, diğer yanda sermayenin kontrolü altında olup, gazetecilerin sosyal sermayesinin ticaret ve siyasetle olan bağlantılarını da gözler önüne sermektedir.

Medya alanı çerçevesinde, yüksek statüye sahip gruplar diğer gruplar için sıklıkla bir tehdit oluşturmaktadır. Bu baskın gruplar, kendi statülerini ve güçlerini korumak amacıyla sahip olma ve hükmetme yöntemleri geliştirmektedirler. Medya alanında öne çıkan bu hakim gruplar, yeniliklere karşı genellikle temkinli davranmaktadır. Bu temkinlilik, kendi kontrolleri dışında gelişen olayları kabul etme konusunda yaşadıkları zorluklardan kaynaklanmaktadır. Çünkü bu tür değişimler, onların medya sermayesinin tanımı, dağıtımı ve yeniden üretimindeki yetkilerini kaybetmelerine neden olabilmektedir. Dolayısıyla, medya alanındaki hakim grupların değişimlere karşı gösterdikleri direnç, statü ve güçlerini sürdürebilme çabalarının bir göstergesidir (Palabıyık, 2011).

Basın alanının kontrol edilmesi ve denetlenmesi, iktidarın kendi ideolojik söylemlerini yeniden üretebilmesi için kritik bir öneme sahiptir. Bu gereklilik, iktidar ile medya arasındaki bağı da güçlendirmektedir. Medya, kamuoyundaki kanaatleri şekillendirmekte ve politik tartışmalara dair algılar yaratarak, toplumun sağduyusunu yönlendirmiş ve mevcut düzenin meşrutiyet temelini inşa etmektedir. Bundan dolayı muhalif sesleri marjinalize ederek, rıza üretmektedir. Bu süreçte, haberlerin seçimi, konuların ele alınma biçimi, bilgilerin denetlenmesi, vurgulanacak noktaların belirlenmesi ve üslubun düzenlenmesi gibi birçok denetim aracı devreye girmektedir. Bu yolla toplum, iktidarın söylemlerini medya aracılığıyla özümsemiği için iktidarın anlatılarına katılmaktadır. Medyanın egemen söyleminin gücünü inşa etme ve yeniden üretmedeki bu rolü; sürekli, yanıltıcı ve derinlemesine işleyerek gerçek bir inanç oluşturan bir telkin yöntemine dayanmaktadır. Bu yaklaşım, kültürel üretim alanlarının tamamen gazetecilik alanının yapısal baskısına tabi olmasına neden olmakta ve bu baskı, her alanda benzer ve sistematik etkiler yaratmaktadır (Parlak, Değirmenci: 2015).

Medya alanı, özellikle gazetecilik, son yıllarda özerkliğini kaybetme sürecine girmektedir. Reklam verenlerin bütçelerini nasıl yönlendirdiği, medya kuruluşlarının finansörleri, reyting ölçüm mekanizmaları ve izleyici oranları, ekonomik baskıları artırmakta ve bu durum, haber yazma süreçlerinde de baskıya dönüşmektedir. Bu baskı, gazetecilik alanının özerkliğini zedelemekte ve haber üretim sürecinde gazetecilerin özgürlüğünü kısıtlamaktadır. Haber yazma süreçleri, ekonomik baskılar altında şekillenmekte, bu da gazetecilerin, haberlerin içeriğini ve sunumunu belirlerken, bağımsızlıklarını kaybetmelerine neden olmaktadır. Gazetecilik alanı, sermaye odaklı yapılarla giderek daha fazla iç içe geçmekte, bu

da gazeteciliğin, kültürel sermayesinin zayıflamasına yol açmaktadır. Kültürel sermaye, gazeteciler tarafından korunmaya çalışılsa da medya kuruluşlarının ticari kaygıları, bu etkiyi zayıflatmakta ve gazetecilerin eleştirel bakış açısı baskı altında kalmaktadır (Bourdieu, 2005: 42, 43). Bu durum, yerel basında da benzer bir etki yaratmakta ve sermayenin bu süreçteki rolü, gazetecilerin habitusları ile birleşerek, medya alanının dinamiklerini yeniden tanımlamaktadır. Medya alanında yaşanan bu dönüşüm, yerel basının özerkliğini ve haber yazma süreçlerini tehdit ederken, sermaye ve habitus kavramları da bu süreçte belirleyici bir rol oynamaktadır. Sonuç olarak, medya alanı ve yerel basın, sermayenin baskısı ve habitusun etkisi altında, giderek özerkliğini kaybetmekte ve gazetecilik alanı, bağımsızlığını yitirme tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadır.

2.3 Yerel Basında Sermaye ve Habitus

Bourdieu'nun sosyal yapılar ile pratikler arasındaki bağı kurduğunu belirttiği habitus kavramı, belirli düşünce, eylem ve beğeni kalıplarının birikimlerini ifade eder. Bu kavram, medya alanındaki yapısal eşitsizlikleri kültürel yönleriyle ele almamıza olanak sağlar ve medya pratiğinin dinamiklerini anlamamıza yardımcı olur (Marshall, 1999: 291). Medya alanında habitus, bireylerin sosyal ve kültürel yapılarının etkisi altında nasıl davranış geliştirdiğini ve bu yapıların medya üretim ve tüketim süreçlerini nasıl şekillendirdiğini analiz etmemizi mümkün kılmaktadır.

Bu çerçevede, neyi beğenip neyi beğenmediğimizle ilgili yargılarımız, kişisel ya da yalnızca estetik bir zevkten öte, geçmişteki habituslarımız tarafından şekillendirilmiş hiyerarşik düşünme ve algılama biçimlerinin bir sonucudur. Medya alanında habitus, bireylerin sosyal ve kültürel geçmişlerinden kaynaklanan medya içeriklerine yönelik beğeni ve değerlendirme süreçlerini belirleyen bir çerçeve sunmaktadır. Bu nedenle medya tüketimindeki tercihlerimiz, habitusumuzun medyanın sosyal ve kültürel yapılarına dair geliştirdiği algı ve değerlendirme kalıplarını yansıtmaktadır (Yalçın, 2015: 40). Bireylerin algı ve pratiklerini belirleyen habituslar, onların medya içeriklerine yönelik beğenilerini ve tercihlerini yönlendiren bir duygu ve düşünce mekanizması geliştirmektedir. Bunun yanı sıra, habituslar bireylerin kendilerini diğerlerinden ayırma yollarını ve medyadaki davranışlarını, tutumlarını ve tavırlarını da şekillendirmiştir. Medya alanında, habituslar bu sınıfsal seçimleri biçimlendirir; yani medya içeriklerine ilişkin seçimler ve değerlendirmeler, habitusların etkisiyle şekillenir ve bu da medya tüketimindeki bireysel farklılıkları yansıtmaktadır. Bu perspektiften bakıldığında,

medya alanı, kültürel ve sembolik sermayenin yoğun olarak üretildiği ve dolaşıma sokulduğu bir alan olarak, burada faaliyet gösteren bireylerin ve kurumların bu tür sermayeler üzerinde hakimiyet kurma çabalarının bir arenası haline gelmektedir. Medyada etkin olabilmek, belirli bir kültürel ve sembolik sermayeye sahip olmayı gerektirmektedir ve bu sermayeyi artırmak isteyen aktörler, sürekli bir rekabet ve mücadele içinde olmak zorunda kalmışlardır. Bu bağlamda medya, Bourdieu'nun toplumsal uzamda tarif ettiği güç dinamikleri ve çatışmaların somut bir örneğini oluşturmaktadır. Egemen konumdaki sosyal sınıflar, medya üzerindeki etkilerini ve temsil biçimlerini ayrımcı mekanizmalarla biçimlenen bir habitus ile sürdürmektedir. Bu habitus, güç ve prestijlerini korumak için medyada kendi perspektiflerini yansıtacak stratejiler geliştirmiştir. Orta sınıf ise, sosyal yükselme arzusunu medya yoluyla ifade etmekte ve bu platformlarda kültürel sermayelerini genişletmek için stratejiler geliştirmektedir. Medya, bu sınıfın toplumsal konumunu güçlendirmeye yönelik bir araç olarak işlev görmektedir. Halk sınıflarının habitusu ise, yaşam koşullarına ve ekonomik zorluklara adapte olmayı gerektirir ve medya üzerinde sınırlı temsil ve etki imkânları sunmaktadır (Bourdieu, 2009: 158). Bu habituslar, medya içeriklerinde ve yerel basında farklı sosyal grupların nasıl temsil edildiğini etkilemektedir.

Medya, sosyal mesafeleri ve tabakalaşmayı yansıtan bir aynadır; bu nedenle farklı sınıfların habitusları, yerel basında ve diğer medya platformlarında tabakalaşma sisteminin sürekliliğini pekiştirmiştir. Gazetecilerin habitusları da bu tabakalaşmayı pekiştiren unsurlardan biri olabilmektedir. Gazetecilerin habitusları, bulundukları sosyal konuma, aldıkları eğitime, mesleki deneyimlerine ve medya kurumlarının dinamiklerine göre şekillenmektedir. Bu habituslar; hangi haberlerin öne çıkarılacağını, nasıl çerçeveleneceğini ve hangi sosyal grupların temsil edileceğini etkileyerek medya aracılığıyla toplumsal tabakalaşmanın yeniden üretilmesine katkıda bulunmaktadır. Gazeteciler, kendi sosyal pozisyonlarına göre medya içeriklerini şekillendirirken, farklı sınıfların temsil edilme biçimleri de bu habituslar doğrultusunda belirlenmektedir. Habitus, nesnel açıdan sınıflandırılabilen pratiklerin hem oluşumunu belirleyen bir ilke hem de bu pratiklerin sınıflandırılmasında kullanılan bir sistem olarak işlev görmektedir. Yerel ve ulusal basında, çeşitli sosyal sınıfların habitusları, medya içeriklerinin ve temsil biçimlerinin nasıl şekillendiğini etkilemektedir. Bu bağlamda habitus medya pratiği ve temsil sistemlerinin biçimlenmesinde önemli bir rol oynar ve medya,

sosyal sınıfların habituslarının ve kültürel sermayelerinin bir yansıması olarak işlev görmektedir (Bourdieu, 2017: 254).

Habituslar, hem çeşitlilik arz eden hem de farklılaştırıcı özelliklere sahip olarak karşımıza çıkmaktadır. Medyada bu özellikler, sosyal sınıfların medya pratiklerini ve temsil biçimlerini şekillendirmektedir. Yerel basında, çeşitli sosyal sınıfların habitusları, medya içeriklerinin ve sunum biçimlerinin farklılaşmasına yol açmıştır. Bu farklılıklar habitusların medyadaki çeşitliliği ve ayrımı belirleyen unsurlar olarak işlev gördüğünü göstermektedir (Bourdieu, 2015b: 22).

Harcup ve O'Neill'in (2017: 1470) bir çalışmasında, gazetecilere "Haber kavramını nasıl tanımladıkları" sorulmuş ve birçok gazetecinin bu soruya "Haberi gördüğümde tanırım." şeklinde yanıt verdiği tespit edilmiştir. Bu yanıt, gazetecilerin sınıfsal habituslarını yansıtırken, aynı zamanda mesleki tecrübelerine de işaret etmektedir. Alanında deneyimli bir gazeteci, neyin haber değeri taşıdığını, haberi nasıl şekillendireceğini yani mesleğin kurallarını bilmektedir. Ancak, bu alanda yeni olan bir gazeteci, bu kuralları daha önce alana adım atan diğer gazetecilerden öğrenir ve bu süreçte mesleki habitusunu geliştirmeye başlamaktadır (Öztürk, 2020).

İktisadi ve toplumsal koşullar, sermayenin yapısı ve medya ile habercilik alanındaki yaşam tarzları ve profesyonel konumlar açısından belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda habitus, medya çalışanlarının ve gazetecilerin, çeşitli sermaye türleri "kültürel, sosyal ve ekonomik sermaye" doğrultusunda geliştirdikleri pratiklerin nasıl sınıflandırıldığını ve değerlendirildiğini göstermektedir. Habitus aracılığıyla, medya içeriklerinin ve habercilik pratiklerinin toplumsal bağlamda nasıl biçimlendiği ve toplumsal işaretler sistemiyle nasıl ilişkilendirildiği anlaşılmaktadır. Bu yaklaşım, medya pratiklerinin ve ürünlerinin toplumsal değerler, normlar ve sermaye dinamikleri ile nasıl etkileşime geçtiğini ve bu etkileşimlerin toplumsal gerçeklik üzerindeki etkilerini anlamaya yardımcı olmaktadır (Bourdieu, 2015b: 254).

Toplumsal yaşam, farklı sosyal dinamikleri ve güç ilişkilerini içeren çeşitli alanlardan oluşmaktadır. Bu bağlamda Bourdieu toplumsal alanı, kültür, spor, sanat ve eğitim gibi çeşitli alt alanlardan oluşan bir yapı olarak tanımlamıştır. Bu alt alanlarda hareket eden bireyler, sürekli bir etkileşim, rekabet ve güç mücadelesi içinde bulunmaktadır. Bu mücadelenin temelinde ise alanın sunduğu değerlere, yani sermayeye sahip olma arzusu yatmaktadır. Sermayeye asgari düzeyde sahip

olmak, bireye bu alanda var olma ve rekabet etme imkanı tanır; ancak bu, sermayeyi artırma amacıyla diğer bireylerle sürekli bir çatışmayı da beraberinde getirmektedir. Bourdieu, sermayeyi alanın özelliklerine göre ekonomik, kültürel, sosyal ve sembolik olarak dört ana kategoriye ayırır. Ona göre, sermaye ve alan kavramları birbirinden ayrılmaz bir ilişkiye sahiptir; sermaye, bir alanda hem mücadele aracı hem de bu mücadelenin asıl hedefi konumunda yer almaktadır (Bourdieu, 2014: 82). Sosyal ağların gelişim süreçleri, iletişim yapılarını köklü bir şekilde dönüştürmüş ve bilgi paylaşımında önemli değişiklikler yaratmıştır. Bu süreç, yerel medya dahil olmak üzere kültürel değerlerin çeşitli platformlar aracılığıyla iletilmesini de kapsamaktadır. Farklı kültürel sermaye ve habituslara sahip olan topluluklar, çevrimiçi ortamlarda ve yerel medya kanallarında etkileşime geçerek bilgi alışverişinde bulunmaktadır. Bu etkileşimler, bireylerin sahip oldukları sosyal sermaye ve habitus doğrultusunda biçimlenmekte ve yerel medya da yeni bir kültürel yapı ve anlam dünyası oluşturmaktadır (Güzel, 2016).

Yerel basın, farklı sermaye türlerine sahip aktörlerin rekabet ettiği ve toplumsal farklılıkların görünür hale geldiği bir alan olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda sermaye türlerinden simgesel sermaye, kültürel biçimleriyle yerel basındaki farklılıklar aracılığıyla somutlaşmaktadır. Örneğin, yerel basında kimi zaman belirli gruplar veya ideolojiler daha fazla görünürlük kazanırken diğerleri marjinalleşmiş ya da dışlanmışlardır. Bu farklılıklar toplumsal pratiklerde karşıtlıklar yaratır; bir tarafta daha güçlü ve temsil edilen aktörler, diğer tarafta ise daha az temsil edilen veya marjinalleşen gruplar yer almaktadır. Yerel basında bu ayrımlar, iktidarın hangi aktörlere veya yapısal unsurlara ait olduğunu belirginleştirirken aynı zamanda toplumsal yapıyı şekillendiren güç ilişkilerine dair önemli ipuçları sunmaktadır. Medyadaki bu ayrışmalar, simgesel iktidarın doğasını belirgin biçimde ortaya koymaktadır. Simgesel temsiller, yerel basında toplumsal hiyerarşilerin oluşumunda önemli bir rol oynamaktadır ve bu hiyerarşilerin inşasında toplumsal aktörlerin kendi katkıları belirleyici olmaktadır (Bourdieu ve Wacquant, 2003: 166). Yerel basında rekabet etmek isteyen aktörler, egemen sınıfın simgesel temsillerini izleyerek ya da bu temsilleri taklit ederek, kendi rızalarını üretip sürece katılmaktadır. Böylece, mevcut toplumsal yapıyı temsil ederek ve bu toplumsal yapı içerisinde yer alarak, yerel basın ortamında yeniden inşa edilebilme imkanına sahip olabilmektedirler. Yerel basın, beğeni pratiklerinin ve toplumsal mücadelelerin yoğunlaştığı önemli bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Yeni

iletişim teknolojilerinin sunduğu imkanlar sayesinde, yerel basın etkileşimli bir medya ortamı haline gelmiştir. Gazeteciler, sahip oldukları sermaye ve habitus doğrultusunda çeşitli haber ve içerikler üreterek topluma yön verirken, aynı zamanda okuyucularla etkileşim kurarak bu sürece katılmaktadır. Yerel basın, gazetecilerin kültürel ve simgesel temsillerinin yanı sıra sermaye ve habituslarının da tanınmasını sağlar ve bu unsurların değişim ve dönüşümüne katkıda bulunmaktadır. Geniş bir okuyucu kitlesine hitap eden yerel gazeteciler, bu dönüşüm sürecinde önemli bir rol üstlenir, toplumsal yapının yeniden şekillendirilmesinde aktif katılımcı olmaktadır.

Günümüz toplumunda seçkin kültürlerin ve lüks tüketimin yüceltilmesi, medya aracılığıyla yeniden üretilirken yerel basın da bu sürecin bir parçası haline gelmektedir. Yerel gazeteciler, sahip oldukları sermaye ve habitus doğrultusunda haber üretim süreçlerini şekillendirmektedir. ler’e (2019: 38) göre, gazeteciler medya alanı içinde ortak bir oyun kurarak haber ve içerik üretimi yoluyla toplumsal hiyerarşinin sürdürülmesine katkıda bulunmaktadır. Bu süreçte gazetecilerin sahip olduğu kültürel ve sosyal sermaye, hangi tür haberlerin ve hangi söylemlerin ne çıkarılacağını belirlemektedir. Seçkin sınıfa ait değerler, yerel basın aracılığıyla doğal ve meşru bir gerçeklik olarak sunularak geniş kitleler nezdinde kabul görmektedir. Böylece toplumsal yapı içindeki hiyerarşik ilişkiler, medya söylemi üzerinden yeniden üretilerek pekiştirilmektedir. Medya bağlamında sermaye, her bir üyesine kolektif destek sağlayan ve çeşitli açılardan “kredi” sunan bir grup olma durumunu tanımlamaktadır. Gazetecilerin ve medya profesyonellerinin sahip olduğu sermaye, onların haber üretiminde ve toplumsal etkileşimdeki kapasitelerini belirlemektedir. Bu sermaye medya kuruluşlarının ve gazetecilerin habituslarıyla şekillenmekte, medya alanında etkileşim ve etki sağlamak için kritik bir rol oynamaktadır. Medyada sermaye, içerik üretimi ve dağıtımında g ile prestij elde etmenin anahtarı olarak önemli bir rol oynamaktadır (Bourdieu, 1986: 244).

Gazetecilerin kimlik ve konum kazanmalarında ekonomik ve kültürel sermaye kritik bir rol oynarken habitus, sosyal sermaye, simgesel sermaye ve teknik sermaye de bu süreci şekillendirmektedir. Bireylerin ailelerinden başlayarak ait oldukları toplumsal sınıf, vre ve eğitim kurumları gibi faktörler, onların kültürel sermayesini oluşturmaktadır. Bourdieu’nun bakış açısına göre, kültürel sermaye yalnızca alınan eğitimle sınırlı değildir; aynı zamanda, kişinin çalıştığı alan ve bu alandaki rolü (muhabir, editör, foto muhabiri gibi) de kültürel sermayenin bir

parçası olmaktadır (Benson, 2006: 192). Bireyin eğitimi, üstlendiği işi büyük ölçüde etkilemektedir. Gazetecinin kültürel sermayesini elde etmesi, sahip olduğu ekonomik sermaye aracılığıyla gerçekleşmektedir. Bu ekonomik sermaye, ona eğitim imkânı sunar ve çalıştığı kurum içindeki yerini belirlemesine yardımcı olmaktadır. Ayrıca, ailesi ve çevresinden gelen kültürel sermaye, ekonomik sermaye biriktirmesine de katkıda bulunmuştur (Öztürk, 2020).

Bourdieu, medya alanlarının işleyişinde sermayenin merkezi rolünü vurgulamaktadır. Medya alanlarının dinamikleri, çeşitli sermaye türlerinin çatışması ve rekabetinin sonucudur. Medyada ortaya çıkan ayrımlar, farklı sermaye türlerinin değişen hiyerarşisinden kaynaklanır. Gazetecilerin stratejik hareketleri, alandaki sermayelerini nasıl kullandıklarını ve bu süreçteki etkileşimleri gösterir. Çatışmalar ve ittifaklar, medya aktörlerinin birbirlerinin sermayesini tanıma veya reddetme biçimleriyle ilişkilidir. Bourdieu, medya alanında iki temel strateji türü tanımlar: muhafaza stratejileri ve yıkım stratejileri. Bu stratejiler, gazetecilerin sermaye ve habituslarını kullanarak medya alanındaki güç ilişkilerini nasıl belirlediklerini ve şekillendirdiklerini ortaya koyar (Jourdain ve Naulin, 2016:126; Akt, İnce, 2019).

Son yıllarda literatüre kazandırılan Bourdieu'nun sembolik şiddet kavramı, egemenlik eleştirisi olarak değerlendirilir. Bu kavram toplumsal güç ilişkilerinin ve yeni egemenlik biçimlerinin işleyişini açıklamak için kullanılır ve sosyolojik bir olgu olarak ele alınmaktadır. Günümüzde, özellikle insan hakları ihlalleri ve toplumsal eşitsizlikler bağlamında, sembolik şiddet kavramı önemli bir yer tutar. Sembolik şiddet ile fiziksel şiddet arasında diyalektik bir ilişki vardır; bu iki şiddet biçimi karşılıklı etkileşim içindedir ve birbirini etkiler. Caloguri, sembolik şiddetin bireysel saldırganlığın biyolojik ve fiziksel bir yansıması olmadığını, aksine sosyal kontrol yöntemleri olarak değerlendirilmesi gerektiğini belirtir. Bu çerçevede, Bourdieu'nun sembolik şiddet anlayışı, yerel basında gazetecilerin sermaye ve habitusları aracılığıyla toplumsal normları ve güç ilişkilerini nasıl yeniden ürettiğini anlamada önemli bir kavramdır (Colaguri, 2010: 388).

Yerel basın bağlamında, gazetecilerin sahip olduğu sermaye, onların içerik üretiminde ve toplumsal ilişkilerdeki etkilerini belirlemektedir. Gazeteciler, sosyal sermaye ve habituslarını kullanarak belirli toplumsal değerleri ve normları medya aracılığıyla pekiştirirler. Sembolik şiddet, bu süreçte toplumsal hiyerarşilerin ve güç ilişkilerinin nasıl doğal ve kabul edilebilir hale getirildiğini açıklamada kritik bir

rol oynamaktadır. Yerel basın, bu anlamda, toplumsal yapının yeniden üretiminde ve sosyal kontrolün sağlanmasında önemli bir araç olarak işlev görmektedir.

Bourdieu, sembolik şiddetin, doğrudan bir yıldırma politikası içermediği sürece bireyler üzerinde etkili olabileceğini savunmaktadır. Sembolik şiddet, bireylerin habituslarına uygun biçimde algılanmakta ve bireylerin sosyal konumları ile sahip oldukları sermayeler doğrultusunda şekillenmektedir. Bourdieu'ya göre, sembolik şiddetin temelinde yer alan korku, bireylerin sahip oldukları sosyal sermaye ve habitus doğrultusunda belirli toplumsal normlara ve güç ilişkilerine uyum sağlamaya yönlendirmektedir. Sembolik şiddetin kaynağı, onu uygulayan ve maruz kalan bireylerin sosyal alandaki konumları ile bu konumların üretim koşulları arasındaki ilişkide bulunmaktadır. Yerel basın bağlamında ise gazetecilerin sermaye ve habitusları, hangi söylemlerin meşrulaştırılacağını ve hangi toplumsal dinamiklerin yeniden üretileceğini belirleyerek sembolik şiddetin işleyişini şekillendirmektedir. Gazetecilerin habitusları, belirli toplumsal normları ve değerleri içselleştirmelerine neden olmakta ve bu süreç, medyada belirli bir sosyal sermaye üretimini desteklemektedir. Dolayısıyla, sembolik şiddet, toplumsal yapıların ve güç ilişkilerinin medya aracılığıyla nasıl yeniden üretildiğini açıklamak için önemli bir analitik çerçeve sunmaktadır (Bourdieu, 1991: 51).

Sembolik şiddet, toplumsal yapılar ile bireylerin bu yapılarla uyum sağlama süreçleri arasındaki dinamik bir ilişki olarak değerlendirilmektedir. Bu ilişki, toplumsal normların ve güç yapılarının gizli bir şekilde bireylerin habituslarına yansımaları sağlamaktadır. Medya ve gazetecilik bağlamında, sembolik şiddet, bireylerin sosyal yapılar içinde kendilerini nasıl konumlandıklarını ve toplumsal değerlerle nasıl etkileşimde bulunduklarını belirleyen bir mekanizma olarak işlev görmektedir. Medya, bu uyum sağlama sürecinde önemli bir rol oynar çünkü haber seçimleri ve içerik üretimi, sembolik şiddetin toplumsal normlar üzerindeki etkisini doğrudan etkilemektedir. Sembolik şiddet, medya içeriklerinde, hangi haberlerin seçildiği ve nasıl sunulduğu konusundaki kararlarla ifade edilmektedir. Gazetecilerin içerik seçimlerinde ve haber sunumunda gösterdikleri tercihlerin arkasında, toplumsal yapıların ve güç dinamiklerinin yansıması bulunmaktadır. Bu bağlamda, sembolik şiddet, haber seçimlerinin toplumsal normları nasıl pekiştirdiğini ve medyanın toplumsal yapılar üzerindeki etkisini anlamada kritik bir analiz aracı olmaktadır. Medyanın bu rolü, toplumsal yapının nasıl sürdürüldüğünü

ve belirli sosyal normların nasıl içselleştirildiğini ortaya koymaktadır (Dursun, 2018).

Toplumda egemen yapıların yeniden üretimi, kültürel değerler ve normlar aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Bu değerler genellikle evrensel geçerlilik taşıyan normlar olarak sunulsa da aslında tarihsel ve politik süreçler tarafından biçimlendirilmiş ve belirli sosyal bağlamlarda şekillenmektedir. Bourdieu'nun "sembolik şiddet" olarak adlandırdığı kavram, bu dinamiklerin bir yansımasıdır. Bu bağlamda sembolik şiddet, bireylerin ve grupların bu değerlerle uyum sağlamalarına olanak tanıyarak görünmeyen bir güç biçimi olarak ortaya çıkmaktadır. Yerel basın ve habercilik pratikleri bu noktada merkezi konumda yer almaktadır çünkü medya içerikleri ve haber seçimleri, toplumdaki egemen değerlerin nasıl sürdürüldüğünü belirlemektedir. Gazetecilerin sahip olduğu sosyal, kültürel ve ekonomik sermaye, bu normların medya aracılığıyla nasıl yansıtıldığını ve içselleştirildiğini şekillendirmektedir (Dursun, 2018).

Habitus, gazetecilerin medya sektöründe geçerli olan kültürel, sosyal ve ekonomik sermayeye nasıl erişim sağladıklarını ve bu sermayeleri haber üretiminde nasıl manipüle ettiklerini de şekillendirmektedir. Bu süreç, haberciliğin hem mevcut toplumsal düzeni sürdürmesine hem de bu düzeni dönüştürmesine olanak tanımaktadır. Böylece habitus, gazetecilerin yalnızca haber içeriklerini oluşturma ve sunma biçimlerini değil, aynı zamanda bu içeriklerin medyanın toplumsal işleyişi üzerindeki etkilerini ve bu işleyişin nasıl yeniden üretildiğini de açıklamada kritik bir rol oynamaktadır (Edgar ve Sedgwick, 2002: 30).

Bourdieu'ya göre (2018: 158) habitus, içselleştirilmiş eğilimlerin sistemidir ve bu sistem, tıpkı bir orkestra şefi olmaksızın kendi içinde uyumlu bir düzen oluşturmaktadır. Yerel basında bu durum, gazetecilerin yerel toplulukların kültürel ve sosyal sermayesini dikkate alarak haber üretme biçimlerinde belirginleşmektedir. Habitus, yerel habercilikte, gazetecilerin bilinçli bir yönlendirme olmaksızın, yerleşik toplumsal normlar ve pratikler çerçevesinde hareket etmelerini sağlayan bir yapılandırıcı mekanizma olarak işlev görmektedir. Bu sayede, yerel medya organlarında habercilik, içsel eğilimler doğrultusunda doğal bir düzen içinde gerçekleşmiştir. Habitus, belirli bir şekilde şekillendirilmiş ve içselleştirilmiş bir şemadır; aynı zamanda bireyin davranışlarını anlamaya yönelik bir açıklama mekanizmasıdır (Kaplan ve Akkaya, 2013: 145). Medya dünyasında, bir gazetecinin tüm mesleki tercihleri ve habercilik anlayışı, sahip

olduğu habitusun bir ürünü olarak ortaya çıkmaktadır. Bu mesleki tarzlar, gazetecinin yaşam tecrübesi, sahip olduğu kültürel, sosyal ve sembolik sermaye gibi çeşitli dışsal faktörlerin birleşimiyle meydana gelen alışkanlık şemaları aracılığıyla algılanır ve şekillenmektedir. Medya ortamında habitus, gazetecilerin hangi haberleri nasıl işleyeceğinden, bu haberlerin hangi perspektiften sunulacağına kadar birçok kararı etkileyen bir faktördür. Dolayısıyla, medya profesyonellerinin iş yapış biçimleri ve haber üretim süreçleri, habitusun etkisiyle, bu dışsal sermaye bileşenleriyle sürekli bir etkileşim içinde biçimlenir ve yeniden üretilmektedir (Code, 2015: 135).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BOURDİEU’NUN HABİTUS, ALAN ve SERMAYE KAVRAMLARI ÇERÇEVESİNDE BOLU YEREL BASINININ ANALİZİ

3.1 Araştırmanın Amacı, Önemi, Sınırlılıkları

Gazeteciler, toplumsal yaşamda önemli bir yere sahiptir; bu önem, bilginin üretilmesi ve yayılmasını sağlayan araçları ellerinde bulundurmalarından kaynaklanmaktadır. Bu araçlar sayesinde gazeteciler, hem kültürel üretim gerçekleştiren diğer aktörlere (sanatçılar, yazarlar, siyasetçiler, edebiyatçılar, akademisyenler vb.) hem de toplumun geniş kesimlerine doğrudan ulaşma imkânına sahiptir. Bourdieu’nun (1997: 27,42) belirttiği üzere, gazeteciler ellerinde bulundurdukları araçlar doğrultusunda medya alanında varlık göstermekte, bu alanı şekillendirmekte ve aynı zamanda bu alan tarafından şekillendirilmektedirler. Bu dinamik, gazetecilerin medya alanındaki gücünü ve toplumsal etkilerini belirleyen önemli bir faktördür. Gazetecilerin sahip olduğu bu stratejik konum, onların toplumsal yaşamı etkileme gücünü artırırken, aynı zamanda içinde bulundukları alanın baskı ve güç ilişkilerinden de etkilenmektedir.

Bu tez çalışması, Bourdieu’nun habitus, sermaye ve alan kavramları çerçevesinde Bolu yerel basınında faaliyet gösteren gazetecilerin habituslarının ve sahip oldukları sermaye türlerinin, gazetecilik deneyimlerini ve alana bakış açılarını nasıl şekillendirdiğini analiz etmeyi hedeflemektedir. Bu doğrultuda Bolu yerel basınında çalışan gazeteciler ile yarı-yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler esnasında önce ses kaydı alınmış, daha sonra dokümanite edilmiştir. Ses kaydı vermek istemeyen katılımcıların görüşleri, görüşme esnasında not alınmıştır.

Bu çalışma, gazetecilerin sahip oldukları habituslar ve sermaye türlerinin medya alanı ve onun bir alt alanı olarak kabul edilen yerel basın alanı arasındaki etkileşimi anlamaya çalışması ve Türkiye'deki yerel medya araştırmalarına bu çerçevede katkı sağlayacak olması bakımından önemli bulunmaktadır. Literatürde konuyla ilgili bir tez çalışmasına rastlanılmamış olması da araştırmanın özgünlüğünü ortaya koymaktadır. Çalışma, Bolu ili merkezinde, yerel basında çalışan gazetecilerle sınırlandırılmıştır. Bu nedenle herhangi bir genelleme amacı taşımamaktadır. Araştırmanın bir diğer sınırlılığı ise kapsamına dairdir. Çalışma, gazetecilerin medya alanına, mesleğe ve haber üretim süreçlerine yönelik

düşünceleri, bakış açıları, deneyimleri ile sınırlandırılmıştır. Üretilen metinlerin analizi çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır.

Bolu ilindeki yerel basın, Pierre Bourdieu'nun "alan" kavramının öngördüğü şekilde, zamanla belirli bir özerklik kazanmış, çeşitli karşıtlıklar ve çelişkiler üretmiş ve simgesel sermaye edinme ve dönüştürme süreçlerinden geçmiştir. Bu süreçte, yerel basın yalnızca haber üretiminde değil, aynı zamanda kamusal alandaki konumu, itibarı ve mesleki tanınırlığı açısından da bir meşruiyet mücadelesi vermiştir. Okuyucular, yerel yönetimler ve medya alanındaki diğer aktörlerle kurduğu ilişkiler, basının sahip olduğu simgesel sermayeyi şekillendirmiştir. Medyanın endüstrileşmesi ve dijitalleşme süreciyle birlikte, gazetecilik pratiklerinde önemli değişimler meydana gelmiş ve bu değişimler yerel basının alan içindeki konumunu yeniden şekillendirmiştir. Bu dönüşüm, Bolu'daki yerel basının kendi özerk alanını oluşturmaya katkıda bulunmuş, bu alanda yeni gazetecilik normları ve stratejilerinin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır (İnce, 2019). Bu hususta habitus kavramı da önemli bir rol oynamaktadır. Gazetecilerin ve medya çalışanlarının habitusu, "kişisel alışkanlıkları, değerleri ve içselleştirilmiş davranış biçimleri" yerel basındaki haber üretim süreçlerini ve gazetecilik pratiklerini şekillendiren önemli bir faktördür. Bolu'daki yerel basının gelişimi, yalnızca dışsal yapısal değişimlerle değil, aynı zamanda gazetecilerin habituslarıyla da şekillenmiştir. Habitus, bu bağlamda gazetecilerin nasıl düşündüğünü, karar verdiğini ve uygulamalarını nasıl gerçekleştirdiğini anlamada kritik bir araçtır.

3.2 Araştırmanın Yöntemi

Medya alanının yapısal özelliklerini ve bu alanda faaliyet gösteren gazetecilerin sahip oldukları sermaye türü ve habitus, onların medya alanına ve haber üretim süreçlerine yaklaşımlarını nasıl şekillendirdiği sorusu çalışmanın temel problemini oluşturmaktadır. Bu temel sorunsal bağlamında aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Gazetecilerin sahip oldukları habitusların, alana bakış açıları üzerindeki etkileri nelerdir?
2. Gazetecilerin sahip oldukları habitusların, gazetecilik pratikleri üzerindeki etkileri nelerdir?
3. Gazetecilerin sahip olduğu sermaye türlerinin haber üretim sürecindeki etkileri nelerdir?

4. Medya alanındaki dönüşümler, gazetecilerin profesyonel gelişim süreçlerini nasıl etkilemektedir?

Çalışmada nitel bir araştırma yöntemi olan fenomenolojik yaklaşım benimsenmiştir. Fenomenolojik yaklaşım, bireylerin yaşantıları ve deneyimlerine ilişkin öznel anlam dünyalarını betimlemeye odaklanmaktadır. Bu bağlamda, fenomenolojik araştırmalar, bireylerin deneyimleri üzerinden ortak anlamları keşfetmeyi, bu deneyimlerin bireylerin algı, tutum ve eylemlerine nasıl yön verdiğini ortaya koymayı hedeflemektedir. Dolayısıyla, fenomenolojik bir çalışma yalnızca bireysel deneyimleri betimlemekle kalmaz, aynı zamanda bu deneyimlerin bağlamsal ve yapısal yönlerini de derinlemesine analiz ederek daha geniş bir kavramsal çerçeve sunmaktadır. Bu tür araştırmalar, belirli bir deneyime sahip olmanın nasıl bir anlam taşıdığını keşfetme ve bu deneyime ilişkin öznel yaşantıları sistematik bir biçimde çözümleme amacıyla şekillenmektedir (Tekindal, Uğuz Arsu, 2020: 162). Bu doğrultuda araştırmada nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan veri toplama tekniklerinden biri olan derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır. Derinlemesine görüşme, katılımcıların deneyimlerini ve bu deneyimlere yükledikleri anlamları ayrıntılı bir biçimde analiz etmeyi amaçlayan etkili bir nitel veri toplama tekniğidir (Doğan, 2024). Bu teknik, bireylerin yaşam öykülerine, algılarına, duygu ve düşüncelerine deneyimlerine, izlenimlerine odaklanarak araştırma konusunu daha kapsamlı ve ayrıntılı bir biçimde ele almayı mümkün kılmaktadır. Ancak, bu süreç karmaşık ve özenli bir çalışma disiplini gerektirmektedir. Katılımcılara belirli konular etrafında derinlemesine ve açık uçlu sorular sorma imkanı tanırken, aynı zamanda esneklik sağlayarak gazetecilerin kendi deneyimlerini ve bakış açılarını serbestçe ifade etmelerine olanak tanımaktadır. Ulaşılması güç katılımcılara erişim, görüşmecisi seçiminde gerekli yeterliliklerin sağlanması, soruların uygun şekilde tasarlanması, görüşmelerin kayıt altına alınarak yazılı metne dönüştürülmesi ve son olarak elde edilen verilerin analizi titiz bir yaklaşımı zorunlu kılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 119-122). Kümbetoğlu'nun (2012: 84-86) nitel görüşmelerde bulunması gereken sorular arasında yer alan demografik sorular, katılımcıların kişisel ve sosyal özelliklerine dair bilgi edinmeyi amaçlamaktadır. Bu tür sorular, görüşmelerde yer alan kişilerin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olmakta ve farklı gruplar arasındaki benzerlikleri ya da farklılıkları ortaya koymaktadır. Bu sorular, katılımcıların genel bağlamını

anlamamıza ve elde edilen verilerin daha anlamlı bir şekilde yorumlanmasına olanak tanımaktadır. Çalışmanın evrenini, Bolu ili merkezinde çalışan yerel basın mensupları oluşturmaktadır. Gazetecilerin hepsine ulaşılması amaçlandığı için örneklem seçme yoluna gidilmemiştir. Görüşme esnasında beş gazeteci görüşmeye katılmamıştır.

Görüşme soruları literatür taraması sonucunda çalışmanın problem ve amacına bağlı olarak aşağıda belirtilen beş kategoride araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Bu kategorilerde incelenecek konular aşağıda belirtilmiştir:

Habitus kavramı, bireylerin sosyal çevrelerinde geliştirdikleri içselleştirilmiş davranış kalıpları ve alışkanlıklar sistemidir. Bu çalışmada, Bolu ilindeki yerel basın çalışanlarının habitusları ve mesleki habituslarının nasıl şekillendiği, bunların gazetecilik pratiklerine nasıl yansıdığı ele alınmıştır. Medya çalışanlarının habitusu, haberin ne olduğu, haber seçimleri, haberlerde kullandıkları çerçeveler, gazetecilik ilkeleri ve toplumsal normlarla uyumlu medya pratikleri açısından değerlendirilmiştir. Bu bağlamda, habitusun yerel basında nasıl işlediği ve medya pratiklerini nasıl etkilediği araştırılmıştır.

Sermaye kavramı, Bourdieu'nun sosyolojik analizlerinde merkezi bir rol oynar ve üç ana türü içerir: Kültürel, sosyal ve ekonomik sermaye. Bu çalışmada, Bolu ilindeki yerel basının medya pratiklerinde kullanılan sermaye türlerinin nasıl rol oynadığı incelenmiştir. Kültürel sermaye (medya çalışanlarının bilgi ve yetenekleri, okuma alışkanlıkları, etkinlikler), sosyal sermaye (mesleki ağlar ve ilişkiler) ve ekonomik sermaye (finansal, teknolojik, bilgi kaynakları) gibi faktörlerin, haber üretimi ve medya içerikleri üzerindeki etkisi değerlendirilmiştir. Sermayenin, gazetecilik pratiğinin şekillenmesinde ve medya içeriklerinin toplumsal yansımalarında nasıl bir etkisi olduğu araştırılmıştır.

Alan kavramı, gazeteciliğe başlama süreçlerini, karşılaşılan fırsatları ve zorlukları anlamak açısından büyük önem taşımaktadır. Bolu'daki yerel basınla ilgili yapılan değerlendirmeler ve yerel gazetecilerin ulusal basınla olan ilişkilerinin analizi, medya alanındaki güç dinamiklerinin nasıl şekillendiğini anlamamıza yardımcı olmaktadır. Bu tür sorular, yerel basındaki liyakat sistemi, rekabet ve çalışma ortamı gibi unsurları anlamak için değerli veriler sunmaktadır.

Gazetecilik ve habercilik pratiklerinde hangi konunun haber olup olmayacağına karar verirken, haber yapma sürecinde kimlerin kararlarının etkili olduğu, deneyim ve alışkanlıkların haber yapma biçimine nasıl yansıdığı, haber

kaynakları (kişi, kurum ve ajanslar) olarak yapılan seçimler ve mesleki ilkeler ile değerler araştırılmıştır.

Gelecek perspektiflerinde ise medya sektörünün ve yerel basının geleceğine yönelik düşünceleri araştırılmıştır.

Çalışma kapsamında toplam 15 gazeteci ile görüşme gerçekleştirilmiş ve görüşmelerin ses kayıtları alınmıştır. Görüşmelerin ardından ses kayıtları yazıya dökülerek veriler dokümanite etmiştir. Elde edilen metinler, detaylı okuma sürecinin ardından tematik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Analiz sürecinde, nitel veri analizine yönelik bilgisayar destekli yazılımlardan biri olan MAXQDA Analytics Pro 2024'ün demo sürümü kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde, katılımcı ifadelerinden hareketle tematik kodlama ve sınıflama yapılmış, analiz süreci özelden genele ilerleyen tümevarımsal bir yaklaşımla yürütülmüştür (Creswell, 2017). Bu süreçte, Creswell'in (2017) nitel veri analizine ilişkin önerdiği aşamalar süreç içerisinde takip edilmiştir. Araştırmanın etik boyutu gözetilerek, İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan 01.10.2024 tarih ve 20 Kişi sayılı etik onay alınmıştır.

Veri analizi sürecinde öncelikle, görüşme kayıtları yazılı hale getirilerek analiz için düzenlenmiş ve hazırlanmıştır. Ardından, elde edilen verilerin derinlemesine incelenebilmesi amacıyla tüm görüşme metinleri birden fazla kez okunmuş ve üzerine notlar alınarak ön değerlendirme yapılmıştır.

Bu aşamayı takiben, görüşme kayıtlarının detaylı analizi gerçekleştirilmiş ve verinin sistematik olarak işlenebilmesi için kodlama sürecine geçilmiştir. Kodlama aşamasında, katılımcı ifadeleri dikkatle incelenerek veride öne çıkan temel unsurlar belirlenmiş ve ilk kodlar oluşturulmuştur. Daha sonra, ilişkili kodlar bir araya getirilerek belirli kategoriler ve temalar oluşturulmuş, böylece verinin bütüncül bir yapıya kavuşması sağlanmıştır.

Son aşamada, oluşturulan temalar gözden geçirilmiş, benzer ya da örtüşen temalar birleştirilerek sadeleştirilmiş ve nihai temalar belirlenmiştir. Bu süreçte, araştırmada kullanılacak katılımcı ifadeleri seçilmiş ve elde edilen bulgular sistematik bir çerçevede sunularak çalışma tamamlanmıştır.

Nitel araştırmalarda geçerlilik, araştırmanın amacı ile kullanılan yöntem ve araçlar arasındaki uyuma dayanmaktadır. Bu çalışmada geçerlilik, görüşme metinlerinin dış bir göz olarak danışman tarafından incelenmesi ve araştırma kategorilerinin açık ve tutarlı biçimde tanımlanmasıyla desteklenmiştir.

Güvenilirlik ise, veri toplama sürecinin sistematik biçimde yürütülmesi, görüşmelerin sesli olarak kaydedilip eksiksiz şekilde dökümünün yapılması ve analiz sürecinde doğrudan alıntılara yer verilerek sağlanmıştır. Bu uygulamalar, araştırma bulgularının tutarlılığını ve izlenebilirliğini artırmayı amaçlamaktadır.

3.3 Araştırma Bulguları

Tablo 3.1. Katılımcıların demografik verileri

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Durumu	Yaşadığı Şehir	Mesleki Deneyim
K1	Erkek	21	Lisans	Bolu	1 Yıl
K2	Kadın	34	Lisans	Bolu	9 Yıl
K3	Erkek	28	Lisans	Bolu	7 Yıl
K4	Erkek	34	Lise	Bolu	28 yıl
K5	Kadın	25	Lisans	Bolu	3 Yıl
K6	Kadın	25	Lisans	Bolu	6 Yıl
K7	Erkek	24	Lisans	Bolu	4 Ay
K8	Erkek	30	Lise	Bolu	17 Yıl
K9	Kadın	29	Lisans	Bolu	8 Yıl
K10	Erkek	31	Lisans	Bolu	5 Yıl
K11	Erkek	25	Lisans	Bolu	2 Yıl
K12	Kadın	32	Lisans	Bolu	10 Yıl
K13	Erkek	29	Lisans	Bolu	7 Yıl
K14	Kadın	30	Lisans	Bolu	8 Yıl
K15	Erkek	36	Lisans	Bolu	10 Yıl

K1: Katılımcı 21 yaşında olup Bolu’da yaşamını devam ettirmektedir. şu anda gazetecilik bölümünde öğrenim görmektedir. Katılımcının gazetecilikle tanışma hikayesi, başlangıçta polislik mesleğine olan ilgisiyle şekillenmiştir. Liseden sonra polis okuluna girmiş, ancak bu alandaki olumsuz deneyimler ve mobbing nedeniyle polislikten vazgeçmiştir. Ailesinin desteğiyle gazeteciliğe adım atmış ve bir süre muhabirlik yapmıştır. Şu anda aktif olarak birçok alanda muhabirlik yapmaktadır, özellikle polis ve asayiş muhabirliği üzerine yoğunlaşmıştır. Gazeteciliğe başlamadan önce, mesleğin öğrenilebilen bir alan olduğunu fark etmiş ve meslekle ilgili daha fazla bilgi edinmek amacıyla eğitim

almaya karar vermiştir. Ancak deneyim ve pratik bilgilerin, gazetecilikte başarılı olmak için oldukça önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Gazetecilik mesleğiyle ilgili olarak, gazetecinin sahip olması gereken temel özellikler arasında özgüven, iyi bir diksiyon ve güçlü bir iletişim becerisi bulunduğunu ifade etmektedir. Gazetecilerin, haber takibini aksatmamaları, gündemi yakından izlemeleri ve düzenli olarak kitap okumaları gerektiğini vurgulamaktadır. Yerel medyanın dijital medyaya geçişini gerekli görmekle birlikte, bu geçişin bazı zorluklar sunduğunu da belirtmiştir.

K2: Katılımcı 34 yaşında olup Bolu’da yaşamını devam ettirmektedir. Güzel Sanatlar Fakültesi mezunudur. İlk olarak sayfa tasarımı üzerine çalışmış, ardından gazetecilik mesleğine haberlere giderek, gözlemlerini ve önceki deneyimlerini birleştirerek adım atmıştır. Kişi, gazetecilik mesleğine başlarken, haber yapma sürecinde daha çok insan odaklı çalışmaya ve olaylara öznel fikirlerini katmadan tarafsız bir şekilde haber yapmaya önem verdiğini belirtmiştir. Mesleki açıdan, gazetecinin sahip olması gereken özellikler arasında akıcı konuşma yeteneği, olayları tarafsızca değerlendirme ve kişisel duygulardan arındırılmış bir bakış açısına sahip olmanın önemini vurgulamıştır.

K3: Katılımcı 28 yaşında olup Bolu’da yaşamını devam ettirmektedir. 2017 yılından itibaren gazetecilik kariyerine başlamıştır. İletişim Fakültesi mezunu gazetecidir. Mesleğe stajyer olarak adım atmış ve zamanla bu alandaki bilgisini derinleştirerek profesyonel hayatına devam etmiştir. Mesleki yaklaşımını, zaman içinde insan ilişkileri ve doğru bilgi aktarımı üzerine şekillendirmiştir. Haber yazarken, karşısındaki kişinin duygusal durumunu anlayarak vicdani bir bakış açısıyla haberi şekillendirmeye özen göstermektedir.

Çalışmalarında daha çok profesyonel araçlar kullanmayı tercih eden gazeteci, telefonla çekim yapmaktan kaçınmakta ve bu tür bir yaklaşımın insanların tutumlarını değiştirdiğine dikkat çekmektedir. Rekabetin özellikle yerel basın üzerinde büyük bir etkisi olduğunun farkında olan gazeteci, internet üzerinden görünürlük kazanmanın önemini vurgulamaktadır. Gazeteci, ulusal ve yerel basın arasındaki farkları deneyimlemiş olup, yerel basının hızla değişen medya ortamına uyum sağlamaya çalıştığını ifade etmektedir. Gelecekte, haberlerin daha kısa, hızlı ve öz olacağını, vatandaşın okuma alışkanlıklarının buna göre şekilleneceğini öngörmektedir.

K4: Katılımcı 35 yaşında olup Bolu'da yaşamını sürdürmektedir. Eğitim hayatı boyunca yerel basına olan ilgisi nedeniyle gazeteciliği meslek olarak seçmiştir. Lise mezunu olan gazeteci, eğitimini tamamladıktan sonra gazetecilik kariyerine adım atmıştır. Ailesinde gazetecilikle ilgilenen bir abisi ve ablası bulunmakta olup, bu da gazeteciliğe olan ilgisini pekiştirmiştir. 1996 yılında yerel bir televizyon kanalında kameramanlık yaparak gazetecilik kariyerine başlamış, ardından çeşitli gazete ve medya organlarında görev almıştır. Gazeteciliğe başlamak için mesleki yeteneklerin önemli olduğuna inanmaktadır. Ayrıca, gazeteciliğin sadece maddi kazanç için yapılmaması gerektiği vurgusunu yapmaktadır. Haberciliğe olan yaklaşımında toplum faydası ve ilgi çekicilik önemli kriterlerindendir. Ahlaki değerler mesleği için vazgeçilmezdir.

Sosyal medyanın etkisiyle hızlı haberciliğin önem kazandığını, basılı medyanın ise giderek daha az saha haberciliği yapmaya başladığını belirtmektedir. Yerel medya organlarıyla arasında sürekli bir yarış olsa da, gazeteciler arasında yakın ilişkiler de bulunmaktadır. Basılı medyanın bitmek üzere olduğunu, internet haberciliğinin kendini geliştirerek yoluna devam edeceğini öngörmektedir.

K5: Katılımcı 25 yaşında olup Bolu'da yaşamaktadır. Gazetecilik mesleğine karar verme süreci, hem kişisel içe dönük yapısı hem de çevresindeki kişilerin olumsuz eleştirilerinin etkisiyle şekillenmiştir. İletişim Fakültesi mezunu gazetecidir. Üniversiteye başladığında, içe dönük bir kişiliğe sahip olmasına rağmen çevresindeki insanların eleştirileri, meslek seçiminde etkili olmuştur. Bu eleştiriler, onun daha fazla hırsıyla gazetecilik mesleğine yönelmesine neden olmuştur. Ancak, gazeteciliğe dair kendi duygularındaki belirsizlikler ve çekingenlik, onu mesleğe dair karar verme sürecinde zorlamıştır.

Katılımcıya göre, gazetecilik mesleğine başlarken edinilmesi gereken yetkinlikler, yalnızca bilgiye dayalı değil, aynı zamanda kişisel gelişime dayalı becerilerdir. İletişim becerilerinin geliştirilmesi, eleştirel düşünme yeteneği ve gazetecilik etiğine uygunluk, gazetecilik için vazgeçilmez niteliklerdir. Gazetecinin meslek hayatının ilk yıllarında maddi ve manevi zorluklarla şekillenmiştir. Gazeteci, Bolu'daki yerel gazetelerde asgari ücretle çalışmaya başladığını belirtmektedir. Kadın gazeteciler için mesleki eşitsizliklerin, bazen ayrımcılığa kadar varan sorunların yaşandığına da dikkat çekmektedir. Gazeteci, yaşadığı tecrübelerde, özellikle yerel gazetelerde çalışan gazetecilerin çoğunlukla çok yönlü olmak zorunda olduklarını belirtmektedir.

K6: Katılımcı 26 yaşında olup Bolu'da yaşamını devam ettirmektedir. Gazetecilik mesleğine olan ilgisi çocukluk yıllarına dayanmaktadır. Dedesi tarafından biriktirilen gazete koleksiyonu ve gazete okuma alışkanlıkları, gazeteciliğe olan ilgisini pekiştirmiştir. İletişim Fakültesi mezunu gazetecidir. Üniversitenin ilk yılında yerel bir gazetede stajyer olarak çalışmaya başlamış, pandemi döneminde de bu alanda deneyim kazanma fırsatını değerlendirmiştir. Bu mesleğe başlama sürecinde, gazetecilik için gerekli olan yetkinlikler arasında araştırma, okuma ve yazma sevgisinin yanı sıra sorgulayıcı bir bakış açısının önemini vurgulamıştır. Gazetecinin yerel basındaki deneyimleri, kadın gazetecilere yönelik karşılaşılan zorlukları da içermektedir. Özellikle erkek meslektaşları tarafından karşılaşılan mobbing, adliye muhabiri olarak çalışırken yaşadığı psikolojik etkiler bulunmaktadır.

Yerel basındaki fırsatlar arasında basın kartı gibi imkanlar vardır. Ayrıca, Bolu'daki yerel basın ortamında liyakat sisteminin eksik olduğunu belirten gazeteci, yerel basının daha çok topluma yönelik haberler ürettiğini ve bu haberlerin ulusal düzeydeki etkilerden daha bağımsız olduğunu ifade etmiştir. Gazeteci, yerel basındaki diğer medya organlarıyla iyi ilişkiler içinde olduklarını belirtmiş, ancak medya alanındaki rekabetin özellikle tıklanma ve hızlı haber üretme konusunda baskı yarattığını ifade etmiştir.

K7: Katılımcı 27 yaşında olup Bolu'da yaşamını devam ettirmektedir. İletişim Fakültesi mezunu bir gazetecidir. Gazeteciliğe olan ilgisi, liseden sonra araştırma yapmayı ve gözlem yapmayı sevmesinden kaynaklanmıştır. Bu sebeple, gazeteciliği meslek olarak seçmeye karar vermiştir. Katılımcı, gazetecilik kariyerine, 4 ay önce bir gazetede çalışmaya başlayarak adım atmıştır. Bu kısa sürede mesleki deneyim kazanmış ve çalışmaları hızla devam etmektedir. Gazetecilik mesleğine dair görüşlerini paylaşan katılımcı, gazeteciliğin dürüstlük, objektiflik, araştırmacı olma ve merak gibi temel özelliklere sahip olmayı gerektirdiğini vurgulamaktadır.

Katılımcı, haberin tanımını, kamuoyunu ilgilendiren ve insanların hayatını etkileyen önemli olaylar olarak yapmaktadır. Ona göre, haberin özü, insanların hayatları için önemli anlardan oluşmaktadır. Meslek ilkeleri ve değerleri konusunda objektiflik ve açıklığın önemine değinen katılımcı, teknolojik araçların da gazetecilikte büyük bir rol oynadığını belirtmiştir. Ayrıca okuma alışkanlıklarının, haber yazarken farklı konulara odaklanmayı sağladığını ifade etmiştir. Medya

sektörünün ve yerel basının geleceği hakkında, teknolojik araçların kullanılmasıyla işleri kolaylaştıracağını ve sektörün daha ileri seviyelere taşınacağını öngörmektedir.

K8: Katılımcı 30 yaşında olup Bolu'da yaşamını devam ettirmektedir. Lise mezunu olan gazeteci, eğitimini tamamladıktan sonra gazetecilik kariyerine adım atmıştır. Görüşmede gazetecinin mesleğe başlama sürecinin merak duygusu, yazma yeteneği ve topluma bilgi aktarma isteğiyle şekillendiği görülmektedir. Haber üretim süreçlerinin anlık olarak dijital ortamda gerçekleşmesi, haberlere erişimi kolaylaştırırken bilgi kirliliği ve güvenilirlik sorunlarını da beraberinde getirmektedir.

Görüşmede gazetecilikte en önemli ilkelerin doğruluk, tarafsızlık ve araştırmacılık olduğu belirtilmekte, haber değeri taşıyan konuların belirlenmesinde toplum yararının göz önünde bulundurulduğu ifade edilmektedir. Mesleğe girerken çevrenin eğitimden daha belirleyici olduğu belirtilirken, gazetecinin kültürel sermayesinin spor ve sanat gibi etkinliklerle şekillendiği ve okuma alışkanlığının mesleki gelişime katkı sağladığı görülmektedir. Gazeteciliğin geleceğine dair öngörülerde dijitalleşme, bağımsız habercilik ve yapay zekâ teknolojilerinin giderek daha fazla belirleyici olacağı vurgulanmaktadır.

K9: Katılımcı 29 yaşında olup Bolu'da yaşamını devam ettirmektedir. Gazeteciliğe olan ilgisinin lise yıllarında başladığını ve toplumsal olayları anlamaya yönelik merakının meslek seçimini etkilediğini belirtmiştir. İletişim Fakültesi mezunu olan katılımcı, mesleğe internet haber sitelerinde başlayıp yerel gazetelerde muhabirlik yaparak deneyim kazanmıştır. Gazetecilikte eleştirel düşünme, merak ve yazma becerisinin önemli olduğunu vurgularken, haber kaynaklarına erişim ve ekonomik sıkıntılar gibi yerel basının zorluklarına da değinmektedir. Dijitalleşmenin sektörde büyük bir değişime yol açtığını ifade eden katılımcı, mesleğinde tarafsızlık, doğruluk ve etik ilkeleri ön planda tutmaktadır. Yerel basının sürdürülebilirliğini dijitalleşmeye bağlı gören katılımcı, ekonomik zorlukların devam etmesi halinde sektörün küçülme riski taşıdığını da dile getirmiştir.

K10: Katılımcı 31 yaşında olup Bolu'da yaşamını devam ettirmektedir. Gazeteciliğe olan ilgisi lise yıllarında başlamış ve okulun duvar gazetesinde yazılar yazarken insanların fikirlerine değer verdiğini fark etmiştir. Üniversitede iletişim fakültesini tercih ederek bu alanda kariyer yapma kararı almıştır. İlk olarak yerel

bir gazetede staj yapmış, ardından bir haber ajansında çalışmaya başlamış ve Bolu'da bir yerel gazetede devam etmiştir. Gazeteciliğin sadece bir meslek değil, aynı zamanda bir yaşam biçimi olduğunu vurgulamaktadır.

Gazeteciliğe başlamak için meraklı, araştırmacı ve disiplinli olmanın önemli olduğunu belirtmektedir. Haber yaparken kamu yararına, güncelliğe ve haber değerine odaklandığını söylemektedir. Ancak günümüzde gazeteciliğin saygınlığının azaldığını, bilgi kirliliği ve sosyal medyanın etkisiyle güven kaybının arttığını düşünmektedir. Yerel basındaki zorlukları maddi kaynak eksiklikleri ve baskılar olarak tanımlamaktadır. Medya sektöründe eskiye göre büyük değişiklikler yaşandığını, dijital platformların ön plana çıktığını ancak yerel gazetelerin ekonomik zorluklarla karşı karşıya olduğunu eklemiştir. Meslek hayatında tarafsızlık, doğruluk ve etik kurallarına sıkı sıkıya bağlı olduğunu, haber kaynaklarının güvenilirliğine özen gösterdiğini ifade etmektedir. Yerel basının geleceği konusunda dijitalleşmenin önemine dikkat çekiyor ve doğru bir dijital dönüşüm stratejisiyle yerel gazetelerin ayakta kalabileceğini belirtmektedir.

K11: Katılımcı 25 yaşında olup Bolu'da yaşamını devam ettirmektedir. Gazetecilik mesleğine yaklaşık 2 yıl önce adım atmış bir gazeteci, meslek yaşamı boyunca karşılaştığı çeşitli zorlukları ve fırsatları detaylı bir şekilde aktarmıştır. Yerel basındaki çalışma ortamı ve haber üretim süreçlerine dair görüşlerine yer verirken, bu süreçlerin genellikle objektiflikten yoksun olduğunu ve verimli olmadığını dile getirmiştir. Mesleğin en önemli zorluklarından biri olarak, gazetecilerin zaman baskısı altında çalışması ve yoğun tempoyla başa çıkabilmesinin gerekliliğini vurgulamıştır.

Gazeteciliğe adım atan bir kişinin sahip olması gereken nitelikler arasında araştırma yeteneği, objektiflik ve dikkatli haber yazımının öne çıktığı ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra, süreç içinde sosyal medya, görsellik ve dijital teknolojiler gibi unsurlara uyum sağlama, eleştirel düşünme ve kriz yönetimi gibi becerilerin de geliştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Haberin tanımına dair görüşlerinde, haberin toplum için önemli olan gelişmeleri doğru ve tarafsız bir şekilde aktarmasının gerekliliğini savunmuş, bunun da kamu yararı gözetilerek yapılması gerektiğini belirtmiştir. Dijital medya ve sosyal medyanın etkisiyle gazeteciliğin toplumsal saygınlığında değişiklikler meydana geldiği gözlemlenmiştir. Gazeteci, geleneksel medyanın dijital platformlarla birlikte varlık

göstermeye devam etmesine rağmen, gazeteciliğin hala büyük bir saygı gördüğünü ve toplum yararına yapılan haberlerin öneminin sürdüğünü ifade etmiştir.

K12: Katılımcı 32 yaşında olup Bolu'da yaşamını devam ettirmektedir. Gazeteci, mesleğe lise yıllarında başlayan bir birey olup yazmayı, araştırmayı ve topluma fayda sağlamayı sevdiği için gazeteciliği tercih etmiştir. İletişim Fakültesi mezunu gazetecidir. İlk gazetecilik deneyimini, üniversite son sınıfta yerel bir gazetede staj yaparak edinmiş ve mezuniyet sonrası aynı gazetede muhabirlik yaparak meslek hayatına devam etmiştir. Zamanla haber editörlüğüne geçmiştir. Mesleğe başlarken, gazetecinin meraklı, araştırmacı ve objektif olması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu özelliklerin yanı sıra, zamanla kriz yönetimi, hızlı karar alma ve dijital habercilik konularında kendini geliştirme gerektiğine inanmaktadır. Gazeteciliği, toplumu ilgilendiren doğru ve objektif şekilde sunulması gereken bir bilgi aktarımı olarak tanımlamaktadır.

Gazetecilik mesleğinin toplumsal saygınlığına dair görüşleri ise dijital medyanın yaygınlaşması ve yanlış bilgilerin artması nedeniyle güven kaybı yaşandığını, ancak etik çalışan gazetecilerin hâlâ saygı gördüğünü belirtmektedir. Dijitalleşmenin medya sektöründeki en büyük değişim olduğunu ve haberin sosyal medya üzerinden takip edilmesinin, basılı gazete ile olan farkları yarattığını ifade etmektedir. Aile arka planı, gazetecilik mesleğini riskli olarak görmesine rağmen, aile üyeleri tarafından desteklenmiştir. Medya alanındaki rekabetin, kaliteyi artırması gerektiğini ancak zaman zaman etik dışı davranışların da ortaya çıkabileceğini ifade etmektedir. Yerel basının dijitalle uyum sağlaması gerektiği ve kaliteli içeriğin her zaman değerini koruyacağına dair bir öngöründe bulunmaktadır.

K13: Katılımcı 29 yaşında olup Bolu'da yaşamını devam ettirmektedir. Gazetecilik mesleğine adım atma süreci, katılımcının lisede yazmaya olan ilgisiyle başlamış, üniversitede bir hocasının yönlendirmesiyle şekillenmiştir. İlk olarak ön lisans adalet bölümünü okuyan katılımcı, bu bölümü bırakarak gazetecilik lisans bölümüne yönelmiştir. İletişim Fakültesi mezunu gazetecidir. Başlangıçta gazeteciliği düşünmemişken, mesleğin dinamik ve heyecan verici doğası (hocasının yönlendirmesi) sayesinde ilgisi artmış ve bu alanda kariyer yapmaya karar vermiştir. Yerel bir gazetede staj yaparak sahada deneyim kazanan gazeteci, gazeteciliğin sadece yazılı içerik üretmekle sınırlı olmadığını, aynı zamanda birebir insan ilişkileri kurmayı gerektiren bir alan olduğunu keşfetmiştir. Bu süreçte, gazete

haberlerinin topluma doğru ve etkili şekilde aktarılmasının önemini vurgulamaktadır.

Gazeteciliğe başlarken merak, sorgulayıcılık ve sabır gibi özelliklerin gerekliliğine dikkat çekerken, haberin toplum üzerindeki etkisini dikkate alarak doğru bilgi sunmaya özen göstermektedir. Medya sektöründeki dijital dönüşüm ise mesleği, sahada geçirilen zamanın yanı sıra masa başında geçirilen zamanla da şekillendirmektedir. Gazetecilik pratiğini oluşturan etik ilkeler arasında tarafsızlık, doğruluk ve bağımsızlık ön planda tutulmaktadır.

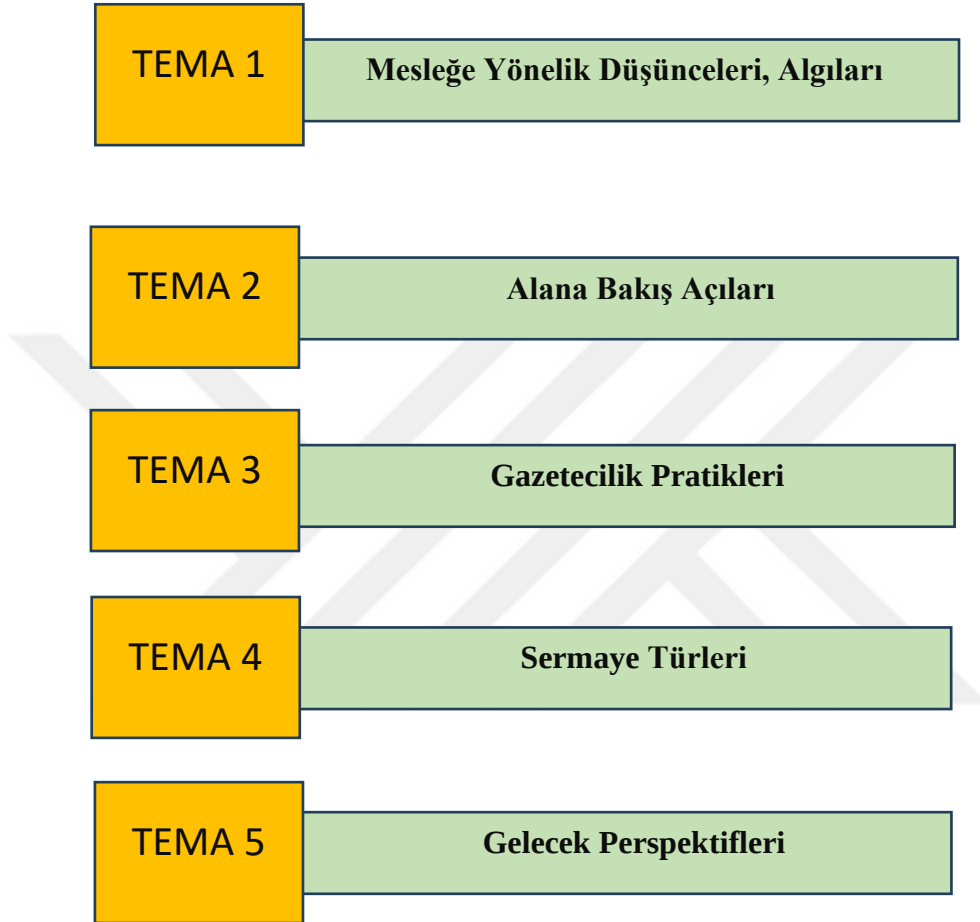
K14: Katılımcı 30 yaşında olup Bolu'da yaşamını devam ettirmektedir. İletişim Fakültesi mezunu gazetecidir. Gazeteci, Bolu'daki yerel basında çalışmaya stajyer olarak başlamış ve zamanla sorumlulukları artmıştır. Gazetecilikte başarılı olmak için sorgulayıcı, araştırmacı ve dayanıklı olmak gerektiğini belirten gazeteci, mesleği ilerledikçe kriz yönetimi, haber dili ve hızlı karar alma becerilerinin de gelişmesi gerektiğine dikkat çekmiştir. Gazeteciliği, doğru ve objektif şekilde toplumu ilgilendiren bilgilerin sunulması olarak tanımlamaktadır. Günümüzde gazeteciliğin toplumsal saygınlığına dair ise eskiye oranla bir düşüş olduğunu, güven kaybının yaşandığını ancak doğru yapan gazeteciler için hala saygın bir meslek olduğunu belirtmiştir.

Dijitalleşmenin medya sektöründeki en büyük değişim olduğuna vurgu yaparak, eskiden gazetenin ön planda olduğu dönemin yerini artık sosyal medyanın aldığına dikkat çekmektedir. Yerel basın üzerindeki rekabetin kaliteyi artırmaya yönelik bir etkisi olduğunu ancak ekonomik baskıların bağımsızlığı zorlaştırdığını ifade etmektedir. Geleceğe yönelik yerel basının dijitalleşme süreciyle birlikte dijital platformları benimseyerek geniş kitlelere ulaşmayı hedefleyeceğini ancak yerel haberciliği güçlendirmenin önemli olduğunu ve gazetecilerin dijital medya becerilerinin yerel basının sürdürülebilirliğini sağlayacağını belirtmiştir.

K15: Katılımcı 35 yaşında olup Bolu'da yaşamını devam ettirmektedir. İletişim Fakültesi mezunu gazetecidir. Yerel basının sabit gelir yapısını deneyimlemiş olan gazeteci, meslekteki ilk yıllarında karşılaştığı zorluklara rağmen zamanla bu alanda deneyim kazanarak gazeteciliği daha çok sevmiştir. Gazeteciliğe karar verirken eğitimden çok çevrenin etkili olduğunu belirtmiş, ancak yine de eğitimini temel bir kaynak olarak değerlendirmiştir.

Gazeteciliği, topluma yakın bir meslek olarak tanımlayarak, ilk tercihinin de gazetecilik olduğunu vurgulamaktadır. Meslekteki deneyimleri, gazetecinin haber

değerini ayırt etme yeteneğini geliştirmiş ve toplumsal ilgiyi göz önünde bulundurarak etkileyici haberler üretmesini sağlamıştır. Gazetecilikte tarafsızlık, doğruluk ve dürüstlük gibi değerlerin vazgeçilmez olduğunu belirten gazeteci, yerel basındaki ekonomik zorluklara rağmen gazeteciliği sürdürmeye devam etmektedir.

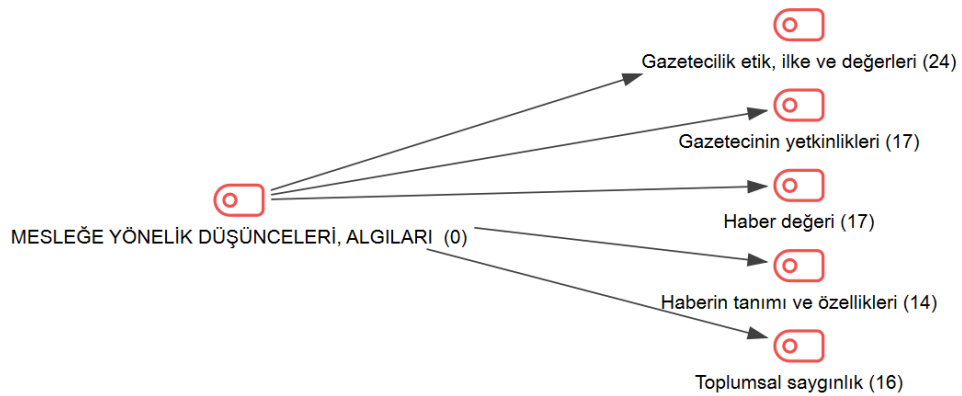
Şekil 3.1. Katılımcıların Görüşlerinden Elde Edilen Temalar

Yukarıda yer verilen “*Mesleğe yönelik düşünceleri, algıları*” gazetecilerin mesleğe yönelik algıları ve motivasyonları ele alınmaktadır. Gazetecilik mesleğinin toplumsal açıdan nasıl görüldüğü, mesleki kimliğin nasıl inşa edildiği ve gazeteciliğe yönelik etik ve normatif yaklaşımlar bu çerçevede belirlenmiştir. Aynı zamanda, gazeteciliğin toplum içindeki rolü, haber üretim süreçlerindeki etik kaygılar ve mesleğin zaman içindeki dönüşümüne dair değerlendirmeler de bu kapsamda incelenmiştir. “*Alana bakış açıları*” temasında, gazetecilerin içinde bulundukları medya alanını nasıl değerlendirdiklerine odaklanan bu tema, yerel basının yapısal dinamikleri, ekonomik ve politik bağlamı ile gazetecilerin medya alanındaki konumlarını nasıl algıladıklarını irdelemektedir. Bourdieu’nun alan

kavramı bağlamında, gazetecilerin medya alanındaki güç ilişkilerini, merkezi ve yerel basın arasındaki farklılıkları, mesleki rekabet koşullarını ve sermaye türleri arasındaki etkileşimi nasıl yorumladıklarına yer verilmiştir. “*Gazetecilik pratikleri*” temasında gazetecilerin haber üretim süreçlerini, haber değerleri çerçevesinde karar alma mekanizmalarını ve mesleki deneyimlerinin haber yapma biçimleri üzerindeki etkilerini anlamaya yöneliktir. Gazetecilik pratiğinde bireysel ve kurumsal dinamiklerin nasıl şekillendiği, haber kaynakları ve etik ilkeler bağlamında meslek içi işleyişin nasıl sürdürüldüğüne yer verilmiştir. “*Sermaye türleri*” temasında, gazetecilerin sermayelerini, eğitim geçmişleri, sosyal çevreleri alışkanlıkları, ailelerinin meslek seçimindeki rolleri aracılığıyla nasıl inşa ettiklerini irdelemektedir. Ayrıca, gazetecilerin yerel basında kullandıkları kaynaklar ve sosyal ağlar, mesleki konumlarını şekillendiren önemli unsurlar olarak ele alınmıştır. Son olarak “*Gelecek perspektifleri*” temasında ise gazetecilerin yerel basının geleceğine ilişkin öngörülerini, dijitalleşme sürecinin yerel gazeteciliğe etkilerini ve mesleğin dönüşümüne dair düşüncelerini kapsamaktadır.

3.3.1 Mesleğe Yönelik Düşünceleri, Algıları Teması

Analiz sonucunda “Mesleğe yönelik düşünceleri, algıları teması” içerisinde öne çıkan kodlar aşağıdaki şekil 3.2’de verilmiştir.

Şekil 3.2. Mesleğe Yönelik Düşünceleri, Algıları Tema Kod Modeli

Bu tema altında katılımcıların mesleğe yönelik algıları ve motivasyonları ele alınmaktadır. Ana tema olarak “*Mesleğe Yönelik Düşünceleri, Algıları*” belirlenmiş ve bunun altına beş temel kod yerleştirilmiştir. Gazetecilerin mesleğe yönelik düşünceleri ve algıları, onların habituslarını yansıtan önemli unsurlardandır.

Habitus, bireylerin geçmiş deneyimleri ve toplumsal bağlamda edindikleri becerilerle şekillenen bir zihinsel ve davranışsal yapı olarak görülmektedir. Bu yapılar, gazetecilerin haber üretim süreçlerini, etik anlayışlarını ve mesleki kararlarını doğrudan etkilemektedir. Gazetecilerin mesleki algıları ve düşünceleri, aynı zamanda onları medya alanında konumlandıran sosyal, kültürel ve ekonomik faktörlerin bir yansımasıdır. Bu bağlamda, gazetecilerin habituslarını anlamak, onların gazetecilik pratiğindeki tercihlerini ve yaklaşımlarını daha derinlemesine incelememize olanak sağlamaktadır.

3.3.1.1 Gazetecilik Etik, İlke ve Değerleri

Gazetecilik, demokratik toplumların işleyişinde kritik bir rol oynayan bir meslek olup, haber üretiminde etik ilkeler belirleyici bir öneme sahiptir. Bu ilkeler; basın özgürlüğü, tarafsızlık, doğruluk ve toplumsal sorumluluk gibi değerler çerçevesinde şekillenmektedir. Özgür ve bağımsız bir medya ortamı, farklı görüşlerin ifade edilmesine olanak tanıyarak toplumsal çeşitliliği desteklemektedir.

Gazeteciliğin temel ilkeleri arasında tarafsızlık, nesnellik ve doğruluk yer alsa da, haber dilinin tamamen yorumsuz olup olamayacağı tartışılmaktadır. Gazeteciler kişisel görüşlerini doğrudan ifade etmese bile, haber yazımında kullandıkları kelimeler, vurgular ve anlatım biçimi dolaylı bir yorum içerebilmektedir. Bu nedenle, yorumdan tamamen arındırılmış bir haber dilinin mümkün olup olmadığı gazetecilik etiği açısından önemli bir tartışma konusu olmaktadır (İnal, 1996; 19-24).

“Gazetecilik mesleğini yaparken, boyun eğmemenin ve bağımsız olmanın önemi büyüktür. Kimseye, ne patrona ne de başka birisine biat etmemek gerekir. Hiç kimse kimseye üstün değildir. Gazeteci, çalıştığı kurumdan bağımsız bir şekilde, kendi doğrularına ve mesleki etik kurallarına göre hareket etmelidir. Herhangi birinin sırtından bir yere gelmeye çalışmak, gazeteciliğin ruhuna aykırıdır. Meslektaşlarıma da her zaman “kimse kimseye üstün değildir” dedim.” (K1)

“Haber yaparken sadece olayları iletme yerine, doğru şekilde ve doğru şekilde anlamak önemlidir. Ayrıca haberin doğru ve tarafsız şekilde yazılması gerekiyor. Başkalarının kişisel özgürlüklerine zarar vermemek, özellikle çocukların yüzlerini basılı ya da videolu olarak yayımlamamaktır. Ayrıca her zaman doğru ve tarafsız haber yapmaya özen gösteriyorum.” (K2)

“Bir gazetecinin sahip olması gereken en önemli değerler arasında dürüstlük, şeffaflık ve etik anlayış yer alır. İnsanları doğru şekilde bilgilendirme sorumluluğumuz var,

bu yüzden her zaman tarafsız ve objektif olmalıyız..... Halkı doğru ve objektif bilgilendirmek, güvenilir olmak ve sorumluluk bilinciyle hareket etmek.” (K3)

“Ahlaki olması. Gerçekleri olduğu gibi sunmak, okuyucuya güven vermek ve her koşulda objektif kalmak, mesleğimi onurlu bir şekilde yapabilmenin temelidir.” (K4)

“Emeğe saygı ve haberin doğruluğu.”(K5)

“Güvenilirlik ilkesi olmazsa olmazım Tarafsızlık da mesleğin temel taşlarından biri. Olaylara kendi pencereden değil, tüm boyutlarıyla bakmaya özen gösteririm”. (K6)

“Objektiflik, tarafsızlık önemli değerler Objektiflik ve açıklık”. (K7)

“Doğru, tarafsız, araştırmacı”. (K8)

“Tarafsızlık, doğruluk ve etik gazetecilik en önemlisi Sürekli Öğrenme, Dürüstlük ve Şeffaflık”. (K9)

“Bir gazetecinin sahip olması gereken değerler ve ilkeler, mesleğin doğası gereği etik, toplumsal sorumluluk ve bağımsızlık ekseninde şekillenmekte bence Tarafsızlık, doğruluk ve etik kurallar çerçevesinde çalışmak.” (K10)

“Bence bir gazetecinin en önemli değerleri dürüstlük, tarafsızlık ve merak. Haberi doğru kaynaktan almak, doğruluğunu teyit etmek ve manipülasyona kapılmamak çok önemli. Tarafsız olmak zor ama mümkün olduğunca objektif kalmaya çalışmak gerekiyor”.(K11)

“Tarafsızlık, doğruluk ve etik kurallara bağlılık en önemli prensiplerim”. (K12)

“Dürüstlük ve doğruluk bilincinin yüksek olması lazım. Tarafsızlık, doğruluk ve bağımsızlık benim için olmazsa olmazlar.” (K13)

“Bence bir gazetecinin en önemli değerleri dürüstlük, tarafsızlık ve vicdanlı olmaktır. Haber yaparken doğruyu yansıtmak, kimseyi yanıltmamak çok önemli. Tarafsız olmak zor ama her görüşe eşit mesafede durmaya çalışmak gerekiyor..... Tarafsızlık, doğruluk ve etik değerlere bağlılık.” (K14)

“Gazetecinin meraklı, araştırmacı ve cesur olması da şart. Halkın haber alma hakkını gözetmek ve etik kurallara bağlı kalmak, mesleğin temel ilkelerinden.” (K15)

Gazetecilik etik ilkeleri üzerine katılımcılar tarafından belirtilen değerler, mesleğin doğası gereği belirli temel prensipler etrafında şekillenmektedir. Tarafsızlık, doğruluk ve etik kurallara bağlılık katılımcıların büyük çoğunluğu tarafından en önemli değerler olarak vurgulanmıştır. Bazı katılımcılar gazetecinin bağımsız olması gerektiğini ve hiçbir kişi ya da kuruma bağlı hareket etmemesi gerektiğini belirtirken (K1, K3), bazıları ise habercilikte etik kuralların özellikle çocukların ve bireylerin mahremiyetini korumayı gerektirdiğine dikkat çekmiştir (K2). Güvenilirlik, sorumluluk bilinci ve halkın doğru bilgilendirilmesi de

katılımcılar tarafından öne çıkarılan diğer önemli kavramlardır (K3, K6, K9, K12). Öte yandan, gazetecilikte tarafsızlığın her zaman mümkün olup olmadığı da dolaylı yoldan tartışılan bir konu olmuştur. Katılımcılar tarafsızlığın önemini vurgulasa da (K5, K7, K8, K10, K14), bazıları bunun her durumda tam anlamıyla sağlanamayacağını kabul etmekte ve objektif kalmaya çalışmanın daha gerçekçi bir yaklaşım olduğunu ifade etmektedir (K11, K14). Gazetecilik mesleğinin temel ilkeleri konusunda katılımcılar arasında büyük ölçüde fikir birliği olduğu görülmektedir. Dürüstlük, tarafsızlık, bağımsızlık ve etik kurallara bağlılık gazetecilerin mesleklerini icra ederken en çok önem verdikleri değerler olarak öne çıkmaktadır. Bu etik değerler dizisinin katılımcılar arasında büyük ölçüde paylaşılması, gazetecilik alanında biçimlenen ortak bir mesleki habitusa işaret etmektedir. Bourdieu'nun tanımıyla habitus, bireyin içinde yer aldığı alanın yapısal koşullarıyla şekillenen ve pratiklerini yönlendiren zihinsel ve bedensel eğilimler bütünüdür. Bu bağlamda, gazetecilerin mesleki deneyimleri, eğitim geçmişleri ve alan içerisindeki konumları, etik değerlere ilişkin ortak bir algının ve refleksin oluşmasına katkı sağlamaktadır.

Tarafsızlık, doğruluk ve kamu yararına hizmet gibi değerlerin katılımcıların çoğu tarafından vurgulanması, mesleki habitusun yalnızca bireysel tercihleri değil, aynı zamanda gazetecilik alanının tarihsel olarak biçimlendirdiği normları da yansıttığını göstermektedir. Katılımcıların bazıları bu normları idealize ederken, bazıları ise mesleki pratiklerde karşılaşılan sınırlılıklara dikkat çekmekte ve bu ideallerle gerçeklik arasında mesafe olduğunu ifade etmektedir. Bu durum, habitusun yalnızca alanın talepleri doğrultusunda şekillenmediğini, aynı zamanda bireyin kendi konumlanışı, deneyimi ve alan içindeki stratejik hareket tarzlarıyla da belirlendiğini göstermektedir.

Sonuç olarak, gazetecilik alanında etik değerlere dair ortak bir anlayışın varlığı, bu mesleğin tarihsel ve kültürel olarak şekillendirdiği bir mesleki habitusun göstergesi olarak değerlendirilebilir. Bu habitus, gazetecilerin mesleki kimliklerini kurarken dayandıkları referans çerçevesini oluşturmakta ve mesleki pratiklerini yönlendiren temel ilkeleri içselleştirmelerini sağlamaktadır.

3.3.1.2 Gazetecinin Yetkinlikleri

“Bir gazeteci öncelikle özgüven sahibi olmalı ve halk arasındaki utanma duygusunu bir nebze geride bırakmalı. Bol bol kitap okumalı, özellikle tarih kitaplarına yönelmesi faydalı olur. Ayrıca diksiyonunu geliştirmeli, sürekli haber okumalı, gündemi takip etmeli

ve asla gündemden kopmamalı. Gazetecilik iletişim odaklı bir meslek olduğu için, bir gazeteci iletişim becerilerini geliştirip insanlarla sağlıklı bir iletişim kurabilmeli. Bunun yanında yabancı dil öğrenmek de önemli. İngilizce artık genel bir dil ancak gelecek için Arapça çok önemli bir yere sahip. Ortadoğu'daki savaşlar ve bu bölgedeki gazetecilik faaliyetleri göz önünde bulundurulduğunda, Arapça bilmek bir avantaj. Bunun dışında İspanyolca da oldukça önemli bir dil. Diksiyon, dil ve özgüveni meslekte başarılı olmak için temel üç özellik olarak görüyorum. Çünkü bu meslek diksiyon, iletişim ve yetenek gerektirir.” (K1)

“Gazeteciliğe başlarken en önemli özelliklerden biri sakın olabilmektir. Çünkü karşımızda her türden insan olabilir. Bazıları bizden daha üst düzeyde olabilir, bazıları ise daha alt düzeyde. Bu nedenle kişisel saldırılar almadığınızı düşünmek ve buna soğukkanlılıkla yaklaşmak gerekiyor. Akıcı bir konuşma da önemli, çünkü insanın ne söylediğini anlaması gereklidir..... Doğruluk, tarafsızlık ve dürüstlük bizim için olmazsa olmaz. Halkı doğru bilgilendirmek, güvenilir olmak ve etik kurallara uymak en önemli değerlerimiz. Ayrıca, yerel halkın sesi olmak ve onların sorunlarını duyurmak da bizim için çok kıymetli.” (K2)

“Gazetecilerin iletişim becerilerinin güçlü olması, karşındaki kişinin söylediklerini anlaması çok önemli.” (K3)

“Hamurunuzda mesleki yetenek yoksa birkaç yıl içerisinde kaybolur gidersiniz. Haber kokusunu almanız lazım. İnsanların size güvenmesi ve ikili ilişkilerde güven vermelisiniz ki bilgi kaynakları size güvensin. Maddiyata önem veriyorsanız, gazeteciliği yapamazsınız(Yapmamalısınız!).” (K4)

“Bana kalacak olursa deneyimlerimden yola çıkarak bu meslekte biraz daha çevreye duyarlı, etrafında yaşanan her durumda olay gözüyle bakabilmek, etik ilkelere ve kurallara saygılı, gözlem yeteneği yüksek ve bol bol okuma yapmak gerekir. Bu durum sadece kitap vs. değil, herhangi bir okuma bile insanın yazım yeteneğini daha az hatalı hale getirebilir. Bunların yanında son olarakta gündemi yakından takip etmek geliyor.” (K5)

“Bence öncelikle araştırmayı çok sevmesi, okumayı ve yazmayı çok sevmesi önemlidir bir gazetecinin. Bir de çok fazla merak etmesi ve sorgulayıcı özelliklere sahip olması gerekir.” (K6)

“Öncelikle dürüst, objektif, araştırmacı ve meraklı olmalı. Bunlar temel kavramlar. Mesleğe başladıktan sonra bu alanlara dikkat ederek çalışmalarını sürdürmeli.” (K7)

“Gazetecilik, hem teknik beceriler hem de kişisel yetkinlikler gerektiren dinamik bir meslek.” (K8)

“Eleştirel düşünme becerisi, merak duygusu ve iyi bir yazma yeteneği çok önemli. Bunun yanında haber kaynaklarını değerlendirme, doğru ve tarafsız bilgiye ulaşma konusunda beceri kazanmak gerekiyor.” (K9)

“Meraklı, araştırmacı ve disiplinli olmak şart. Eleştirel düşünceye sahip olmak ve iletişim becerileri güçlü olmak gerekiyor. Zamanla haber yazımı, fotoğrafçılık ve dijital medya alanlarında kendimi geliştirdim.” (K10)

“Başlangıçta sahip olması gereken özellikler: Merak ve araştırma yeteneği, tarafsızlık ve objektiflik, dikkatli ve doğru haber yazımı, hızlı ve doğru karar verebilme, etkili iletişim becerileri.” (K11)

“Bir gazeteci mesleğe başlarken öncelikle meraklı, sorgulayıcı ve dürüst olmalıdır. Haber peşinde koşabilmek için araştırma yapmayı, doğru sorular sormayı ve olayları farklı açılardan değerlendirmeyi bilmek gerekir. Zamanla kriz yönetimi, hızlı karar alma ve dijital habercilik konularında kendini geliştirmesi gerekiyor.” (K12)

“Meraklı, sorgulayıcı ve sabırlı olması gerekiyor. İnsanlarla iletişim kurabilmek ve hızlı düşünüp çözüm üretebilmek de çok önemli.” (K13)

“Sorgulayıcı, araştırmacı ve dayanıklı olmak gerekiyor. Zamanla kriz yönetimi, haber dili ve hızlı karar alma becerisi gelişmeli”. (K14)

“Meraklı, araştırmacı ve etkili iletişim becerilerine sahip olmak gerekir.” (K15)

Katılımcılar gazetecilik mesleğinin sadece teknik becerilerle değil, aynı zamanda karakteristik özelliklerle de şekillendiğini belirtmektedir. Katılımcılar, gazeteciliğin temelinde merak, araştırma ve sorgulama becerilerinin yattığını vurgulamaktadır. Bu noktada, Bourdieu'nun “habitus” kavramı, gazetecilerin sahip olduğu yetkinlikleri mesleki alan içerisinde şekillenen ve pekişen bir eğilim olarak anlamamıza yardımcı olmaktadır. Öne çıkan bir diğer unsur, iletişim becerileri ve güven ilişkisidir. Gazeteci, yalnızca haber yazmakla kalmıyor; aynı zamanda kaynaklarıyla sağlıklı bir ilişki kurarak güven inşa etme çabasıdadır. Bu, medya alanında sosyal sermayenin belirleyici bir faktör olduğunu bize göstermektedir. Bunun yanı sıra, etik değerler güçlü bir vurguya sahiptir. Doğruluk, tarafsızlık ve etik kurallara bağlılık, gazeteciliğin olmazsa olmazı olarak gösterilmektedir. Geleneksel haberciliğin yanında dijitalleşme ve küreselleşme, gazetecilerin artık daha geniş bir perspektife sahip olmasını gerektirmektedir. Genel olarak, gazeteciliğin bir meslekten öte bir yaşam tarzı olarak görüldüğünü söylemek mümkündür.

Katılımcıların vurguladığı özellikler, mesleğe duyulan tutkunun ve bağlılığın gerekliliğini gözler önüne sermektedir. Toplumsal habitus, bireyin içinde yetiştiği sosyal çevre, eğitim süreçleri ve kültürel birikiminin mesleki eğilimlerine nasıl yön verdiğini açıklamaktadır. Katılımcıların vurguladığı bazı özellikler “merak, sorgulama, araştırma becerisi, okuma alışkanlığı ve etik değerlere bağlılık”

bireylerin çocukluklarından itibaren edindikleri toplumsal eğilimlerin bir yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin kitap okuma alışkanlığına ve özellikle tarih okumaya verilen önem (K1, K5, K6), bireylerin toplumsal olarak şekillenen bir bilgi birikimiyle gazeteciliğe adım attığını göstermektedir. Diksiyon ve yabancı dil öğrenmenin gerekliliği (K1) ise, yalnızca teknik bir beceri değil, toplumsal bir sermayeye işaret etmektedir. Bu tür nitelikler, bireyin yetiştiği çevreye ve aldığı eğitime bağlı olarak kazanılan kültürel sermayenin bir parçası olmaktadır. Ayrıca, gazetecinin halkın sesi olması gerektiğine vurgu yapan ifadeler (K2), gazeteciliğin yalnızca bireysel bir meslek değil, toplumsal sorumluluk içeren bir alan olarak görüldüğünü göstermektedir. Bu anlayış, gazetecilerin toplumun içinde nasıl konumlandığıyla doğrudan ilişkili olabilmektedir. Mesleki habitus, gazetecilerin meslek pratiği içinde geliştirdiği refleksler, davranış kalıpları ve mesleki duruşlarıyla ilgilidir. Bu bağlamda iletişim becerileri ve güven ilişkisi (K3, K4, K10, K15), gazetecilerin kaynaklarla güvene dayalı ilişkiler kurması, haber akışını sürdürebilmeleri açısından kritik bir beceridir. Güven sağlama yeteneği, mesleki alanda kazanılan ve deneyimle pekiştirilen bir habitus biçimini oluşturmaktadır. Hızlı karar alma ve kriz yönetimi becerisi (K12, K13, K14), gazetecilerin zaman baskısı altında çalıştıkları ve bu baskıyı yönetmek için belirli refleksler geliştirdikleri görülmektedir. Bu, meslek içindeki pratiklerle kazanılan bir eğilim olarak karşımıza çıkmaktadır.

Son olarak “*Haber kokusunu almak*” (K4) ifadesi, meslek pratiğinde kazanılan sezgisel bir yetkinliği ifade etmektedir. Bu tür refleksler, mesleğe özgü tekrarlanan pratiklerle öğrenilen ve zamanla içselleştirilen bir habitus olarak görülebilmektedir. Gazetecilik mesleğinde toplumsal ve mesleki habitus, birbirini tamamlayan iki unsur olarak öne çıkmaktadır. Toplumsal habitus, bireyin gazeteciliğe dair temel eğilimlerini ve bakış açısını belirlerken, mesleki habitus, gazetecilik alanına girdikten sonra kazanılan pratik beceriler, meslek içi etkileşimler ve deneyimlerle şekillenmektedir. Bu nedenle, gazetecilik mesleği sadece belirli teknik becerilerden ibaret değil, aynı zamanda toplumsal ve mesleki habitusun kesişiminde oluşan dinamik bir yapı olarak değerlendirilmektedir.

3.3.1.3 Haber Değeri

Haber değeri, bir olayın veya bilginin toplum için önemi, güncelliği, ilgi çekici olup olmadığı, doğruluğu ve kamusal yarar taşıyıp taşımadığı gibi faktörlere bağlı olarak belirlenmektedir. Bir haberin değer taşıması için, toplumu

etkileyebilmesi, okuyucunun ilgisini çekmesi ve güvenilir kaynaklara dayanması önemlidir.

“Ancak haberin değeri, medyanın değerine göre değişir. Eğer bir vatandaş yapıyorsa, bu haber değeri taşımayabilir. Ama medyadaki değere göre, bir haber değeri taşıyabilir Öncelikle haberin toplum için ne kadar önemli olduğuna bakıyoruz. Güncellik, ilginçlik ve haber değeri taşıyıp taşımadığı önemli. Ayrıca, yerel halkı ne kadar etkilediğini, güvenilir kaynaklara dayanıp dayanmadığını da değerlendiriyoruz. Okuyucunun ilgisini çekecek, doğru ve etkili bir haber olmasına dikkat ediyoruz Haber yaparken ilk önce vatandaşların ilgisini çekip çekmeyeceğini düşünüyoruz. Ardından ne kadar ilgi çekici olabilir diye bakıyoruz.” (K2)

“Bir olay ya da durum, toplumsal ya da bireysel anlamda önemli ise haber değeri taşır Bana göre, haberin değerini insanlara yaklaşım şeklim belirliyor. Karşımdaki kişinin vicdani yarasını görebiliyorsa, onun acısını hissedebiliyorsa, haberi buna göre şekillendiriyorsa bu benim için değerli. Örneğin, bir kadın engelli çocuğuna saldıran komşularla ilgili haber yaparken, kadının incinmemesi için dikkatli yaklaşıma çalıştım.” (K3)

“Bana göre, haberin değerini insanlara yaklaşım şeklim belirliyor. Karşımdaki kişinin vicdani yarasını görebiliyorsa, onun acısını hissedebiliyorsa, haberi buna göre şekillendiriyorsa bu benim için değerli. Örneğin, bir kadın engelli çocuğuna saldıran komşularla ilgili haber yaparken, kadının incinmemesi için dikkatli yaklaşıma çalıştım İnsanların dikkatini çekebilecek bir konu mu diye gözlemliyoruz. Küçük bir kitlede olsa ilgi çeker mi diye bakıyoruz.” (K5)

“Bir konu belirli bir kitleyi ya da birçok kişiyi ilgilendirip bilgi veriyorsa onun haber niteliği taşıdığını düşünüyorum”. (K6)

“Kitleleri ilgilendiren ve toplum yararına uygun gördüğümüz her bilgi bizim için haber değerindedir.” (K8)

“Toplumsal etkisini, doğruluğunu ve kamusal yararını değerlendiriyorum”. (K9)

“Kamu yararı taşıyor mu, güncel mi ve haber değeri var mı diye bakarım.” (K10)

“Genel olarak toplum yararını göz önünde bulunduruyor ve haberin ilgi çekici olup olmadığını, merak uyandırıp uyandırmadığını değerlendiriyorum Bir haberi herkes aynı şekilde sunabilir, ancak önemli olan ona farklı bir bakış açısıyla yaklaşmak ve dikkat çekici bir başlıkla öne çıkarmaktır. Haber içeriğine özgün bir yorum ve derinlik katmak, onu sıradanlıktan çıkararak daha özel hale getirir. Bu da haberin daha dikkat çekici ve etkileyici olmasını sağlar.” (K11)

“Haberin toplum üzerindeki etkisine ve özgün olup olmadığına bakıyorum. Basit olayları büyütme yerine gerçekten bilgi değeri taşıyan konulara yönelmeye çalışıyorum Başlangıçta her haberi aynı ciddiyetle ele alıyordum ama zamanla olayları

daha iyi süzgeçten geçirmeye başladım. Neyin haber değeri taşıdığı konusunda daha seçici oldum.” (K13)

“Toplumsal etkisi, doğruluk payı ve okuyucu ilgisini göz önünde bulunduruyorum.”(K14)

“Toplumun ilgisini çekecek, etkileyici olmasına dikkat ediyorum.” (K15)

Birçok gazeteci, haberin toplum üzerindeki etkisini ve kamusal yararını ön planda tutmaktadır. Bu, gazetecilerin haber değeri belirlerken genellikle toplumsal yararı ve geniş kitlelere hitap etme amacını gözettiğini göstermektedir. Örneğin, bazı katılımcıların (K9, K10 ve K8) ifadelerinde, toplum yararına ve güncelliğe odaklanıldığı görülmektedir. Bu yaklaşım, haber seçimleri aracılığıyla neyin önemli, neyin önemsiz olduğuna karar veren gazeteciler olduğunu ortaya koymaktadır. Mesleki habitusları nedeniyle gazeteciler bu durumu doğal karşılamakta ve toplumdaki konumlarını, rollerini olağanlaştırmaktadır. Bunun yanı sıra, haberin ilginçlik derecesi ve okuyucu ilgisini çekme potansiyeli de gazeteciler için önemli bir kriter olmaktadır.

Katılımcılar (K2 ve K5) , gazetecilerin haberin dikkat çekici olup olmadığını, okuyucunun ilgisini nasıl çekeceğini dikkate aldıklarını ifade etmektedir. Bu, haberin yalnızca toplum yararı taşımakla kalmayıp, aynı zamanda dikkat çekici ve merak uyandırıcı olmasını da önemseydiğini belirtmektedir. Bu kriter, özellikle gazetecilerin haberi toplumla etkileşimli hale getirmek ve daha geniş bir izleyici kitlesine ulaşmak istediklerini vurgulamaktadır. Gazetecilerin haberin değerini belirlerken empatik tutum sergilemeleri dikkat çekmektedir.

Katılımcılardan bazıları (K3 ve K6) gazetecilerin haberin değerini belirlerken insanlara nasıl yaklaştıklarını ve empatik bir bakış açısı benimsediklerini vurgulamaktadır. K3'teki örnek, bir kadının yaşadığı vicdani acıya duyarlılık gösterilerek, haberi şekillendirmede etik bir yaklaşım benimsenmesini ortaya koymaktadır. Bu, gazetecilerin haberin değerini yalnızca toplumsal ölçütlerle değil, aynı zamanda bireysel acı ve insani bağlamlarla da değerlendirdiklerini göstermektedir. Özgünlük ve derinlik katma, haberin değerini belirlerken bir diğer önemli faktör olarak öne çıkmaktadır. K11 ve K13'teki ifadeler, gazetecilerin haberin daha dikkat çekici ve etkileyici olabilmesi için özgünlük ve derinlik katmayı önemsediklerini göstermektedir. Bu yorumlar, basit olayları sıradan bir şekilde sunmaktansa, haberin içeriğine özel bir bakış açısı kazandırmayı ve bunu etkili bir biçimde sunmayı ön planda tuttıklarını ortaya koymaktadır.

Gazeteciler, haberin sıradanlığını aşarak ona özgün bir yorum ve değer katmanın yolunu aramaktadır. Ancak burada akla şu soru gelmektedir: Sıradan insanlar ve olaylar haber olamaz mı? Haberin özgün ve derinlikli olması gerektiğine dair bu anlayış, gazetecilerin mesleki sosyalizasyon süreçlerinde içselleştirdiği belirli haber değeri kodlarından mı beslenmektedir? Yoksa bu, rekabetçi medya ortamında fark yaratmak için bilinçli bir strateji midir? Bourdieu'nun alan teorisi çerçevesinde değerlendirildiğinde, gazetecilerin haber seçme pratikleri, mesleki habituslarının bir sonucu olarak şekilleniyor olabilmektedir. Bu durumda, haber değeri taşıyan olayların belirlenmesi yalnızca olayın kendine özgü niteliğinden değil, aynı zamanda mesleki kodların yeniden üretiminden de etkilenmektedir.

Son olarak, zamanla gelişen bir haber seçiciliği anlayışı da dikkat çekmektedir. Katılımcı (K13), gazetecinin zamanla haber değeri taşıyan konulara daha seçici bir şekilde yaklaşmaya başladığını ifade etmektedir. Bu, gazetecilerin deneyim kazandıkça haber seçimi konusunda daha derinlemesine bir analiz ve seçicilik geliştirdiğini, dolayısıyla haber değerinin belirlenmesinde olgunlaşan bir yaklaşım sergilediklerini göstermektedir. Bu süreç, gazetecinin yalnızca bireysel deneyimleriyle değil, mesleki habitusunun şekillendirdiği bir içselleştirme süreciyle de ilgilidir.

Habitus, gazetecinin mesleki alan içindeki normları, kuralları ve ödüllendirme mekanizmalarını öğrenmesini sağlayarak, zamanla haber seçimi konusunda sezgisel bir yetkinlik geliştirmesine yol açmaktadır. Dolayısıyla, gazetecinin haber değerini belirleme sürecinde sergilediği seçicilik, mesleki habitusunun bir sonucu olarak ortaya çıkmakta ve meslek pratiği içinde yerleşik hale gelen normları içselleştirmesiyle şekillenmektedir. Zamanla, hangi haberlerin toplumsal olarak önemli ve değer taşıyan haberler olduğuna dair bir içgörü kazandıkları anlaşılmaktadır. Sonuç olarak, gazeteciler haber değeri belirlerken toplumsal etki, okuyucu ilgisi, empatik yaklaşım, özgünlük ve derinlik gibi çok çeşitli faktörleri dikkate almakta ve bu unsurlar zamanla daha belirgin hale gelmektedir. Bu çeşitlilik, gazetecilerin mesleki deneyimleriyle şekillenen ve zaman içinde olgunlaşan bir haber değeri anlayışını ortaya koymaktadır.

3.3.1.4 Haberin Tanımı ve Özellikleri

“Haber, geçmiş zaman veya şimdiki zamanla bağlantılı olan ya da gelecek zamana dair, yer, zaman, kişi veya olay örgüsüne dayanan bilgidir. En az bir kişi üzerinden oluşmuş bir olay örgüsünü anlatır.” (K1)

“Bence haber, insanların ilgisini çekebilecek ve toplumu bilgilendirecek her şeydir”. (K3)

“Her şey haberin konusudur. Kaldırımda yürürken bastığımız parke taşından insanların paçalarına sıçrayan sudan, yolsuzluğa. Önemli olan insanların yaşamlarını kolaylaştırmak için yetkileri uyarmak, merak ettikleri konularda bilgi vermek. Geniş bir yelpaze. 3-5 satırla anlatacak bir şey değil.” (K4)

“Bence haber, vatandaşları ilgilendirebilen her şeydir. Vatandaşa okuma isteği uyandıracak veya dikkatini çekebilecek her şey haberdur.” (K5)

“Halkı bir olay ile alakalı bilgilendirmek amacı olan bir iletişim şeklidir.” (K6)

“Haber, kamuoyunu ilgilendiren önemli olaylardır. En kısa tanımıyla, insanlar için önemli olan anlar diyebilirim.” (K7)

“Haber, toplumu ilgilendiren bir olayın gerçek, tarafsız ve doğrulanmış bilgilerle kamuoyuna sunulmasıdır.” (K8)

“Haber, toplumu doğrudan etkileyen, kamusal öneme sahip ve doğruluğu teyit edilmiş bilgidir. Ancak günümüzde haberin sınırları biraz daha belirsizleştiği için bu tanımı her zaman yeniden düşünmek gerekiyor.” (K9)

“Haber, toplum için önemli ve güncel bilgiyi tarafsız şekilde sunmaktır. Kamuoyunu bilgilendirmek ve aydınlatmak gazetecinin görevidir.” (K10)

“Haber, toplum için önem taşıyan olay, olgu veya gelişmelerin tarafsız, doğru ve güncel bir şekilde kamuoyuna aktarılmasıdır. Temel olarak kamu yararı çok önemlidir. Haber, bireysel veya belirli bir grup çıkarı yerine toplumun genel faydasını gözetmelidir.” (K11)

“Haber, toplumu ilgilendiren, doğru ve objektif şekilde sunulması gereken bir bilgi aktarımıdır.” (K12)

“Haber, yaşanan bir olayın gerçeğe en yakın haliyle topluma aktarılmasıdır. Ama sadece aktarmak yetmez, nasıl sunulduğu da önemlidir.” (K13)

“Toplumu ilgilendiren, doğru ve objektif şekilde sunulması gereken bilgi.” (K14)

“Haber, toplumu bilgilendiren ve düşündüreren bir olayın aktarılmasıdır.” (K15)

Haberin tanımı ve özellikleri, onların habituslarını yani toplumsal ve mesleki deneyimlerinin, değerlerinin, dünya görüşlerinin bir yansımasıdır. Bourdieu'nun habitus kavramına göre, bireylerin düşünsel ve davranışsal eğilimleri, geçmiş deneyimlerine ve sosyal koşullarına dayanmaktadır. Örneğin, K1 ve K6'daki tanımlar, haberin toplumla doğrudan bağlantılı ve bilgilendiren bir içerik olduğunu vurgulamaktadır. Bu tür tanımlar, gazetecilerin toplumun genel yararına yönelik bir sorumluluk taşıdıklarını ve haberin sadece bireysel çıkarları değil, toplumsal faydayı gözetmesi gerektiğine dair güçlü bir habitus anlayışını göstermektedir.

K10'daki tanımda gazetecinin kamuoyunu bilgilendirme sorumluluğunu vurgulaması, gazetecilerin mesleki etik ve sorumluluklarındaki habituslarının etkisidir. Ayrıca, K9'daki "*Günümüzde haberin sınırlarının belirsizleşmesi*" vurgusu, gazetecilerin zamanla gelişen toplumsal ve medya koşullarına adapte olma becerilerinin habituslarının bir parçası olduğunu göstermektedir. Bu durum, habitusun zamanla şekillenen ve değişen bir yapı olduğuna dair Bourdieu'nun teorisini de yansıtmaktadır.

Medyanın, toplumda çeşitli seslere yer vererek farklı bakış açılarını yansıtması gerektiği savunulmaktadır. Bu bağlamda, haberin kamuoyuna yönelik olması ve farklı perspektifleri içermesi önemlidir. Örneğin, K8 ve K12'deki tanımlar, haberin doğru, tarafsız ve objektif olmasının gerektiğini belirtmektedirler; bu da haberin tek bir görüşten değil, farklı seslerden beslenerek daha geniş bir perspektif sunması gerektiğiyle paralellik göstermektedir. Ayrıca, K5'te halkın ilgisini çekebilecek her şeyin haber olarak kabul edilmesi, bireysel veya toplumsal çıkarlar gözetilerek çeşitlilik ve farklı bakış açılarını içeren bir haber anlayışının önemini vurgulamaktadır. Tarafsızlık ve nesnellik, haberciliğin temel ilkelerinden biridir ve bu ilkelere sıkı sıkıya bağlı olmak, gazeteciliğin doğruluk ve güvenilirlik standartlarını sağlamada önemli bir rol oynamaktadır. İnal'ın (1996;17) ifade ettiği gibi, tarafsızlık ve nesnellik birbirinden ayrılmaz bir bütün olarak, dengeli ve tarafsız haberciliği oluşturmaktadır. Bu, haberin her iki boyutunun, yani çeşitli görüşlerin ve bakış açıların eşit şekilde yansıtılmasının gerekliliğini vurgulamaktadır.

Tarafsızlık, gazetecilerin herhangi bir ideolojik veya politik eğilimden bağımsız olarak haber sunmalarını ifade ederken, nesnellik, haberin doğru ve gerçeklere dayalı bir şekilde aktarılmasını ifade etmektedir. Bu ilkeler, okuyucunun doğru bilgiye erişmesini sağlamak ve medyanın toplumdaki rolünü, kamu yararını gözeterek yerine getirmesini temin etmek için kritik öneme sahiptir.

K11'de belirtilen "*Toplumsal genel faydası*" ve K4'teki "*Merak edilen konularda bilgi verme*" ifadeleri, haberin toplumu aydınlatıcı ve bilgilendirici olması gerektiğine dair liberal çoğulcu bakış açısını güçlendirmektedir. Liberal çoğulculuk, farklı toplum kesimlerinin seslerinin duyulması gerektiğini savunurken, haberin toplumun çeşitli kesimlerini ilgilendiren, çok yönlü bir yapı taşımasını da istemektedir. Bu, gazetecilerin toplumu yalnızca bilgilendirmeleri değil, farklı bakış açılarını ve toplumsal çıkarları dengelemeleri gerektiğini ortaya

koymuştur. Daha geniş bir perspektiften bakıldığında haber, farklı iletişim araçlarının ortak paydası olarak karışımıza çıkmaktadır. Medya türleri içerisinde özel bir konuma sahiptir. Roman, hikaye, pembe diziler, reklamlar, sinema; hiçbir açıdan habere benzememektedir. Çünkü haber ve haber dili profesyonel ilkelere dayanmaktadır (İnal, 1996:23).

Sonuç olarak, gazetecilerin haber tanımı ve özelliklerine dair yaklaşımları, mesleki habituslarının bir yansımalarından kaynaklanmaktadır. Haberin toplumsal işlevi, tarafsızlık ve nesnellik gibi ilkelerle şekillenirken, değişen medya ortamı ve dijitalleşme süreci, gazetecilerin habituslarının da dönüşmesine neden olmaktadır. Liberal çoğulcu yaklaşım çerçevesinde şekillenen haber anlayışı, gazetecilerin habituslarını belirleyen önemli bir unsurdur. Haber kaynaklarına bağımlılık, tarafsızlık vurgusu, gerçeklik iddiası ve buna rağmen haberin okunabilirliği için öyküleştirmesi gibi unsurlar, gazetecilerin meslek içindeki konumlanışlarını ve bilinçdışı eğilimlerini ortaya koymaktadır. Bu süreçte, sıradan olayların haber değeri taşımadığına dair yaygın kanı, haberciliğin seçici yapısını ve iktidar ilişkilerini görünmez kılarken, aynı zamanda kamu yararı ve toplumun doğru bilgilendirilmesi gibi ideallerin gazetecilerin söylemlerinde nasıl kendiliğinden yer aldığını göstermektedir. Bu çerçevede, haber yalnızca olayları aktaran bir içerik değil, aynı zamanda gazetecinin mesleki geçmişi, etik değerleri ve toplumsal konumlanışıyla şekillenen dinamik bir üretim sürecini oluşturmaktadır.

3.3.1.5 Toplumsal Saygınlık

“Toplumsal saygınlık açısından gazetecilik çok güçlü bir meslektir. Bir silahla bir kişi öldürebilirken, bir haber ya da bir kelimeyle tüm dünyayı etkileyebilirsiniz. Basın dünyanın en güçlü yayın silahıdır. Ancak ülkemizde basının özgür olmadığını düşünüyorum. Halk arasında gazeteciler dokunulmaz olarak görülür, ama sahada bu durum tam anlamıyla geçerli değildir Gazetecilik mesleğinde beni motive eden en önemli unsur, kameranın karşısında olduğumda aldığım mutlu bakışlar. Ailem ve çevremdeki insanlar, benim başarıyı izlerken duyduğum mutluluk, her türlü maddi kazançtan daha değerli. Ayrıca, gazeteciliğin getirdiği prestij ve kazandığınız itibar, yıllar içinde kimliğinizin bir parçası haline gelir.” (K1)

“Bence gazetecilik mesleğinin saygınlığı kalmadı. Gazetecilere negatif bir şekilde bakılıyor. Sanki her şeyi kötü gösterecekmişiz gibi bir bakış açısı var. Hâlbuki doğruyu anlatan gazeteciler de var. Fakat biz her zaman negatif olarak algılanıyoruz, sanki birilerinin mağasıymışız gibi düşünülüyor. Ancak durum böyle değil. Bizim üzerimizde ve yerel basında bir baskı var.” (K2)

“Günümüzde gazeteciliğin toplumsal saygınlığı, özellikle sahte haberlerin ve dezenformasyonun artışıyla sarsılmış durumda. Ancak doğru ve tarafsız haber yapmaya devam eden gazetecilerin saygınlığı hala çok değerli”. (K3)

“Basın organlarının da aleni olarak belli siyasi bir güdüm çerçevesinde yayın politikası belirlemesi de meslek saygınlığına zarar veren en büyük etkenlerden.” (K4)

“Gazeteciliğin günümüzde yeteri kadar saygı gördüğünü zannetmiyorum. Bunun sebebi hem gazetecilik mesleğini icra edip etik ilkelere aykırı davranan gazeteciler başta olmak üzere, mesleği düşük miktarda parayla yoğun çabalara rağmen icra etmeye çalışan meslektaşlarımın yaşadığı maddi zorluklarda başı çekiyor.” (K5)

“Ben günümüzde gazeteciliğe duyulan toplumsal saygının önceki yıllara göre azaldığını düşünüyorum. Bunun sebebi, gelişen teknoloji, halkı yanlış bilgilendiren meslektaşlarım olabilir.” (K6)

“Gazetecilik, toplumsal saygınlık sıralamasında olması gereken bir meslek”. (K7)

“Bugün gazetecilik mesleği, hala büyük bir öneme sahip olsa da, toplumun güvenini koruyabilmek için bağımsız, etik ve doğru habercilik anlayışının güçlenmesi gerekiyor. Güvenilir gazeteciler ve haber kaynakları hâlâ geniş kitleler tarafından takdir ediliyor ve saygın kabul ediliyor.” (K8)

“Maalesef, gazetecilik mesleğinin itibarı özellikle yerel basında zorlanıyor. Toplumun bazı kesimleri gazeteciliği taraflı ya da manipülatif bir iş olarak görüyor. Ancak hâlâ doğru ve etik gazetecilik yapan insanların bu algıyı değiştirdiğine inanıyorum.” (K9)

“Eskisi kadar saygın bir meslek olarak görülüyor. Sosyal medyanın etkisiyle bilgi kirliliği arttı ve gazetecilere yönelik güvensizlik arttı. Ama hala bu işi etik ve doğru yapanlar var.” (K10)

“Geleneksel medyanın yanı sıra dijital medya ve sosyal medya platformlarının yaygınlaşması, gazeteciliğin algısını büyük ölçüde etkilemiştir. Kamuoyunu bilgilendirme, toplumsal farkındalık yaratma ve güç odaklarını denetleme misyonunu sürdüren gazeteciler hâlâ büyük saygı görüyor. Yanlı ve manipülatif haber yapan gazetecilere duyulan tepki, mesleğin genel algısını zayıflatabiliyor.” (K11)

“Eskisi kadar itibarlı olduğunu söylemek zor. Dijital medyanın yaygınlaşması ve yanlış bilgilerin artması güven kaybına neden oldu. Ama etik çalışan gazeteciler hâlâ saygı görüyor.” (K12)

“Gazetecilik her zaman toplumun gözünde önemli bir meslek ama güven sorunu yaşanıyor. Sosyal medya ve taraflı yayınlar nedeniyle mesleğe duyulan güven eskisi kadar güçlü değil.” (K13)

“Eskiden daha itibarlı bir meslekti. Şimdi güven sorunu var, ama hala doğru yapanlar için saygın bir meslek”. (K14)

“Saygınlık azalmış olsa da, doğruyu söylemeye devam eden gazeteciler hala saygı görmektedir.” (K15)

Katılımcılar, gazeteciliğin geçmişe oranla daha az saygın hale geldiğini ifade etmektedir. Özellikle sahte haberler ve dezenformasyon gibi sorunlar, mesleğin toplumsal algısını olumsuz yönde etkilemiştir. K1’de yer alan *“Bir silahla bir kişi öldürebilirken, bir haber ya da bir kelimeyle tüm dünyayı etkileyebilirsiniz”* ifadesi, gazeteciliğin gücünü ve etkisini vurgularken, aynı zamanda gazeteciliğin toplumsal sorumluluğunu da hatırlatmaktadır.

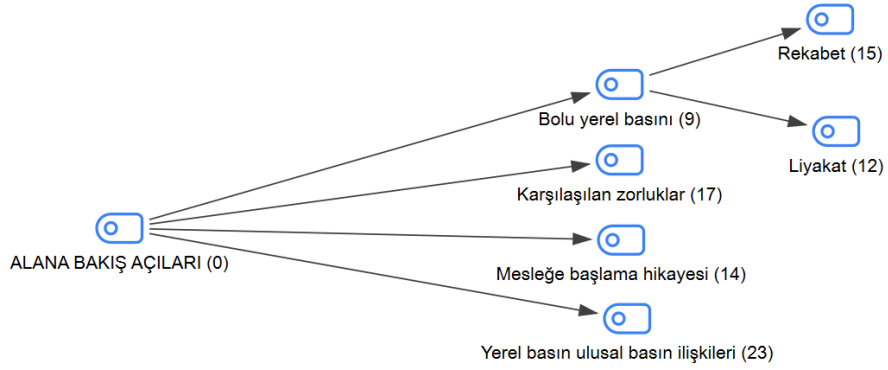
K2’deki *“Gazetecilere negatif bir şekilde bakılıyor”* ve K9’da geçen *“Toplumun bazı kesimleri gazeteciliği taraflı ya da manipülatif bir iş olarak görüyor”* gibi ifadeler, medyanın algılanışındaki olumsuz bakış açılarını dile getiriyor. Bu algılar, özellikle gazeteciliğin objektifliği ve etik değerleriyle ilgili sorunlar ortaya koymaktadır. Katılımcılar, gazetecilerin doğru ve tarafsız habercilik yapmaya devam etmeleri halinde saygınlıklarını koruyabileceklerini belirtmektedirler (K3, K7, K8). Ancak, gazeteciliğin toplumsal saygınlığının daha çok güvenle bağlantılı olduğu da görülmektedir.

K10 ve K12’de yer alan *“Güven kaybı”* ve *“Yanlış bilgilerin artması”* gibi ifadeler, sosyal medyanın etkisiyle gazeteciliğin güvenilirliğinin sarsıldığına işaret etmektedir. Gazetecilik mesleğinin saygınlığı, toplumda farklı seslerin ve bakış açılarının özgürce temsil edilmesiyle bağlantılıdır. Ancak, sahte haberlerin ve dezenformasyonun artması, bu çeşitliliğin yanlış bir şekilde manipüle edilmesine yol açabilmektedir. Böylece, gazeteciliğin toplumsal saygınlığı da tehdit altına girmektedir.

Sonuç olarak, gazeteciliğin toplumsal saygınlığının azalması, medya ortamındaki etik sorunlar, yanlış bilgi yayılması ve sosyal medya platformlarının etkisiyle açıklanabilmektedir. Ancak doğru, tarafsız ve etik gazetecilik yapan kişilerin hâlâ saygı gördüğü ve toplumu bilgilendirme görevini yerine getirdiği belirtilmektedir. Bu bağlamda, gazeteciliğin saygınlığı, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde güven ile doğrudan ilişki içerisine girmektedir.

3.3.2 Alana Bakış Açıları

Analiz sonucunda “Alana bakış açıları” içerisinde öne çıkan kodlar aşağıdaki şekil 3.3’de verilmiştir.

Şekil 3.3. Alana Bakış Açıları Tema Kod Modeli

Bu tema altında, gazetecilerin medya alanındaki duruşları ve bu alanı nasıl değerlendirdikleri ele alınmaktadır. Ana tema olarak “*Alana bakış açıları*” belirlenmiş ve bunun altına altı temel kod yerleştirilmiştir. Bu tema, yerel basının yapısal dinamiklerini, ekonomik ve politik koşulları, gazetecilerin bu bağlamdaki pozisyonlarını anlamaya yöneliktir. Bourdieu’nun alan kavramı üzerinden, gazetecilerin medya alanındaki güç ilişkilerini, merkezi ve yerel basın arasındaki farkları, mesleki rekabeti ve farklı sermaye türlerinin etkileşimini nasıl algıladıkları incelenmektedir.

3.3.2.1 Yerel Basın Ulusal Basın İlişkileri

“Bolu’daki yerel basın, ulusal ajanslara büyük ölçüde bağlıdır ve haberleri çoğunlukla bu ajanslardan alır..... Merkez taşra olarak ayırmaya gerek yok artık çünkü sosyal medya dediğimiz mecra var. Ne kadar takipçiniz varsa o kadar iyisiniz olarak bakılıyor. Ulusalda ki muhabirlerle aramız iyi.” (K1)

“İyi. Sonuçta aynı mesleği yapıyoruz ama bir rekabet illaki söz konusu oluyor.” (K2)

“Bolu’daki diğer medya organlarıyla genelde işbirliği içinde çalışıyoruz. Ama yine de bir rekabet içerisindeyiz..... Ulusal basınla yerel basın arasında büyük farklar var. Ulusal basın daha hızlı ve geniş kitlelere hitap ediyor, yerel basın ise daha sınırlı bir çevreye hizmet veriyor. Ben de bir dönem Kocaeli İlinde çalıştım ve orada daha fazla hız ve erişim sağlamak mümkün oluyordu. Ancak, yerel basın kendi çevresinde çok daha yakın ilişkiler kurabiliyor.” (K3)

“Ne haber biter ne atlatma. Sürekli bir yarış var ancak çok da yakın ilişkiler içerisindeyiz..... Merkez medya mensupları ukala olur. Ancak taşraya geldiklerinde sudan çıkmış balığa dönerler. Şahsım adına kendilerine yardımcı olmaya çalışırım. Tabi kişinin tavrı önemlidir. Haber illaki atlatılacaktır. Ancak bunu yaparken insani ve ahlaklı olmak lazım.” (K4)

“Bolu’daki diğer medya organları ile aram normal. Farklı bir durum söz konusu değil. Haber alışverişi çerçevesinde..... Ulusal basında çalışan arkadaşlarımızla ilişkilerimiz iyi. Onlar daha çok bir alana yönelik bir sistem dahilinde çalışırken yerel gazetelerde gazeteci joker olmak zorunda. Her konuda haber yapabilmek zorunda. Çünkü spor, siyaset vs. gibi alanda değişiklik yok.” (K5)

“Gayet iyi iletişim halindeyiz sürekli.” (K6)

“Bolu’daki diğer medya organlarıyla ilişkilerimiz rekabet içinde dayanışma prensibine dayanıyor..... Genel olarak iyi ama tabi ki bir rekabet var. Merkezde daha fazla haber var ve daha geniş bir kitleye ulaşılabilir. Yerel basın ise daha kısıtlı.” (K7)

“Ulusal basında çalışan meslektaşlarımla genellikle sağlıklı ve profesyonel ilişkilerim oldu. Deneyim ve bilgi paylaşımı konusunda sıkça etkileşimde bulunuyoruz. Merkez ve taşra basını arasında bazı farklar olsa da, her ikisinin de kendine özgü zorlukları ve avantajları var.” (K8)

“Genellikle iş birliği içinde çalışıyoruz ama rekabet de var.” (K9)

“Ulusal basındaki gazetecilerle sınırlı düzeyde temasım var. Merkez basında çalışanların olanakları daha geniş ama onların da farklı baskılarla uğraştığını biliyorum.” (K10)

“Ulusal basındaki gazetecilerle sınırlı düzeyde temasım var. Merkez basında çalışanların olanakları daha geniş ama onların da farklı baskılarla uğraştığını biliyorum.” (K11)

“Genellikle iyi, ama zaman zaman rekabetten dolayı gerginlikler olabiliyor..... Bağlantım olan birkaç kişi var ama ulusal ve yerel basın arasında büyük farklar var. Ulusalda daha fazla kaynak var ama baskı da daha fazla.” (K12)

“Ulusal basında çalışan birkaç meslektaşım ile iletişim halindeyim ama yerel basında çalışma koşulları çok farklı olduğu için bizim işimiz daha çok yerel dinamiklere bağlı.” (K13)

“Sınırlı ama iletişimdeyiz. Ulusal basın daha geniş imkânlarla sahip, yerelde ise haber kaynağına daha doğrudan ulaşıyoruz.” (K14)

“Genel olarak diğer medya organlarıyla dostane bir ilişkim var. Ancak bazen rekabet nedeniyle çekişmeler de olabiliyor..... Ulusal basınla ilişkilerim

genelde profesyonel ve işbirlikçi. Merkez basını daha fazla kaynağa sahipken, taşra basını olarak yerel halkın sesini daha iyi yansıttığımıza inanıyorum.”(K15)

Katılımcılar yerel basının ulusal basınla işbirliği içinde çalıştığını vurgulamaktadır. Bunun yanı sıra bazen rekabetin de söz konusu olduğu belirtilmektedir. Bu durum, medya dünyasında yaygın olan hem işbirliği hem rekabet dinamiğini yansıtmaktadır. K1, K9 ve K8 gibi katılımcılar, bu dengeyi *"sağlıklı ilişkiler"* olarak tanımlamaktadır. Yerel ve ulusal basın arasındaki temel farklar, hız, erişim ve hedef kitle boyutunda yoğunlaşmaktadır. K3, K4 ve K7, ulusal basının daha hızlı olduğunu ve daha geniş kitlelere hitap ettiğini belirtmektedir.

Diğer yandan, yerel basının çevreyle olan güçlü bağları ve daha derinlemesine haber yapabilme yeteneği de öne çıkmaktadır. Bu, yerel basının kendine özgü bir avantajı olarak görülmektedir. Katılımcılar, ulusal basınla yerel basının kaynak bakımından farklılık gösterdiğini ifade etmektedir. Ulusal basın daha fazla kaynağa sahipken, yerel basının haber kaynağına doğrudan erişimi olduğu vurgulanmıştır (K12, K14). Bu durum, yerel gazetecilerin daha esnek ve hızla tepki verebilmelerine olanak tanırken, ulusal gazetecilerin daha büyük bir medya yapısı içinde çalıştıklarını ve buna bağlı olarak farklı baskılarla karşılaştıklarını gösteriyor. K4 ve K5 gibi katılımcılar, merkez basın mensuplarına yardım etmeye çalıştıklarını ancak bu yardımların bazı gazeteciler için sınırlı olabileceğini belirtmektedirler. Bu da, yerel ve ulusal basın arasındaki farklı iş ortamlarına ve çalışma pratiklerine işaret etmektedir. Yerel basında çalışan gazeteciler, ulusal basındaki gazetecilerin daha geniş olanaklarla çalıştıklarını kabul etseler de bu olanakların beraberinde getirdiği baskılardan da bahsetmektedirler (K11, K13). Bu, gazetecilerin profesyonel yaşamlarında karşılaştıkları zorlukların farklı olmasına rağmen benzer stres faktörlerine sahip olduklarını göstermektedir.

Medya alanı, kendi özgül kuralları, güç ilişkileri ve mücadele dinamikleri olan özerk bir yapıyı oluşturmaktadır. Ulusal basın, sahip olduğu yüksek ekonomik ve sembolik sermaye ile medya alanının merkezine daha yakın bir yerde konumlanırken, yerel basın daha sınırlı kaynaklara sahip olması nedeniyle alanın çevresel bölgelerinde yer almakta; ancak haber kaynaklarına doğrudan erişim gibi avantajlarıyla belirli alanlarda öne çıkabilmektedir.

Katılımcıların işaret ettiği işbirliği ve rekabet ilişkisi, bu alt alanlar arasında süregelen bir güç mücadelesinin göstergesi olarak değerlendirilmektedir. Yerel

basın mensupları, ulusal basına destek olma çabasıyla medya alanındaki yerlerini sağlamlaştırmaya çalışırken; ulusal basının baskı koşulları ve geniş erişimi, bu alanda sahip olunan sermaye türlerinin çeşitliliğini ve etkisini gözler önüne sermektedir. Ekonomik, kültürel ve sembolik sermayenin dağılımı, medya profesyonellerinin mesleki stratejilerini doğrudan etkilemekte ve bu stratejiler, onların habituslarıyla şekillenmektedir.

Bu bağlamda, yerel basında çalışan gazetecilerin güçlü yerel bağları, pratik bilgiye dayalı refleksleri ve sınırlı kaynaklarla geliştirdikleri esneklik, onların habitusunun belirleyici öğeleri arasında yer almaktadır. Ulusal basındaki gazeteciler ise daha büyük örgütsel yapılar içinde hareket etmeleri nedeniyle farklı bir habitus geliştirmekte; bu habitus, daha fazla denetim, daha yoğun zaman baskısı ve kamusal görünürlükle başa çıkma becerilerini içermektedir. Dolayısıyla, her iki gruba ait gazetecilerin mesleki davranışları ve karar alma süreçleri, içinde bulundukları medya alanındaki konumları, sahip oldukları sermaye türleri ve bu alanın yapısal koşullarıyla şekillenen habitusları tarafından belirlenmektedir.

Sonuç olarak, yerel ve ulusal basın arasındaki ilişkiler yalnızca pratik işbirliği ve kaynak paylaşımı üzerinden değil, aynı zamanda medya alanı içindeki konumlanışları, sermaye türlerinin dağılımı ve gazetecilerin habitusları üzerinden de belirlenmektedir. Bu çok katmanlı yapı, medya alanında süregelen mücadelelerin ve pozisyon alma stratejilerinin daha derinlemesine anlaşılmasına olanak tanımaktadır.

3.3.2.2 Mesleğe Başlama Hikayesi

“Ben liseden çıktıktan sonra polis okuluna girmiştım. Polis okulunda yaşadığım mobbingler, baskılar ve şiddet olayları nedeniyle polisliği geri planda bıraktım. Daha sonrasında savaş muhabirliğine hayranlığım vardı. Polisliği bıraktıktan sonra, aile dostumuzun vesilesiyle yerel bir gazetede çalışmaya başladım.” (K1)

“2015 yılında başladım. Aslında gazetecilik mesleğiyle başlamadım. İlk işimde sayfa tasarımı çalışıyordum. İlk birkaç yıl bu alanda deneyim kazandım. Sonra doğum yaptıktan sonra 6 yıl ara verdim. Ancak gazeteciliği daha çok sevmeye başladım ve bu şekilde gazeteci olmaya karar verdim.” (K2)

“2015 yılında gazeteciliğe başladım. Asıl mesleğim gazetecilik değildi; grafik tasarım üzerine çalışıyordum. Sonra muhabirlik yapmaya başladım ve muhabirliği daha çok sevdim. Aynı zamanda gazeteciliğe, arkadaşlarımla yanında haberlere giderek, ne şekilde habercilik yapılacağını öğrenerek başladım. Daha önce edindiğim gözlemlerle bunu birleştirerek gazeteci oldum.” (K3)

“1996 yılında Öncü RTV’nin Düzce bürosunda kameraman olarak mesleğe adım attım. 15 günlük bir deneme sürecinin ardından Bolu bürosunda kameraman olarak görevlendirildim. Abim ve ablamın yönlendirmesiyle başladım. Çok kitap okumamanın verdiği zorluklarla sıkça karşılaştım. Haberci diline alışmam bir süreç aldı. Girdiğim ortamlar sayesinde bir çok fırsat elime geçti. Ama ben aktif gazeteci olarak yaşamıma devam ettim.” (K4)

“Gazetecilik mesleğine başlama hikayem aslında biraz farklı. Ben hep içe dönük, sessiz, iletişim problemleri olan bir bireydim. Karakterim sebebiyle insanlardan çok fazla eleştiri alıyordum. Bende üniversitede bölüm tercihi yaparken insanların bu tutumunun da etkisiyle iletişim odaklı bir meslek seçme kararı aldım. Bu seçimimin ardından gelen sen yapamazsın, edemezsin eleştirileri beni daha çok hırslandırdı. Sonuç olarak şimdi bu mesleği icra ediyorum.” (K5)

“Üniversitenin ilk senesinde stajyer olarak öğrenmek için başladım. Sonrasında mezun olunca kadrolu olarak başladım.” (K6)

“Yerel basında çalışmaya, bir arkadaşım sayesinde başladım. Başlangıçta, gazeteciliğin dinamiklerini öğrenmek, haber üretim sürecine adapte olmak biraz zorlayıcıydı. Fakat zamanla deneyim kazandıkça işin inceliklerini keşfettim.” (K8)

“Gazeteciliğe olan ilgim lise yıllarında başladı. Toplumsal olayları anlamaya ve anlatmaya meraklıyım. Yazmayı, insanlarla konuşmayı ve onların hikâyelerini dinlemeyi sevdiğimi fark ettim. Üniversitede iletişim fakültesini tercih ettim ve bu alanda ilerlemeye karar verdim.” (K9)

“Gazeteciliğe ilgim lise yıllarında başladı. Okulun duvar gazetesini hazırlıyordum ve yazılarımın okunması, insanların fikirlerime değer vermesi hoşuma gidiyordu. Üniversitede de iletişim fakültesini tercih ettim. Gazeteci olmak benim için sadece bir meslek değil, bir yaşam biçimi. Üniversite yıllarında yerel bir gazetede staj yaptım. Sonrasında bir haber ajansında muhabir olarak çalışmaya başladım. Bolu’da ise bir yerel gazetede çalışarak sürece devam ettim.” (K10)

“Gazeteciliğe adım atma gibi bir planım yoktu, her şey tamamen tesadüf eseri gelişti. Ancak zamanla bu mesleği sevmeye başladım.” (K11)

“Gazeteciliğe olan ilgim lise yıllarında başladı. Yazmayı, araştırmayı ve topluma fayda sağlamayı sevdiğim için bu mesleğe yöneldim. Üniversitede de gazetecilik okudum ve meslek hayatım böyle başladı.” (K12)

“Lisedeyken yazmaya ilgim vardı ama gazeteci olmayı hiç düşünmemiştim. Üniversitede bir hocamın yönlendirmesiyle gazeteciliğe yöneldim. Haber yazma sürecinin düşündüğümünden çok daha dinamik ve heyecan verici olduğunu keşfedince bu mesleğin benim için doğru olduğuna karar verdim.” (K13)

“Yazmaya olan ilgim küçüklükten beri vardı. Üniversite yıllarında toplumsal olaylara duyarlılığım arttıkça gazeteciliğin benim için doğru meslek olduğuna karar verdim. Yerel bir gazetede staj yaparak başladım. İlk başlarda işin temposu zorlayıcıydı ama zamanla alıştım.” (K14)

“Çocukluk yıllarımdan itibaren haberleri takip ediyordum. Üniversitede bir öğretmenim gazeteciliği önerdi ve bu mesleği seçmeye karar verdim.” (K15)

Katılımcıların birçoğu mesleğe başlangıçlarını kişisel ilgi alanlarına ve çevresel faktörlere bağlarken, bazılarının gazeteciliğe tesadüfen adım attığı görülmektedir. Mesleğe girişin motivasyonları da farklılık göstermektedir; bazı katılımcılar yazma ve toplumsal olaylara duyarlılık gibi bireysel yönelimler üzerinden, bazıları ise aile ve çevre etkisiyle gazeteciliği tercih etmiştir. Ayrıca, mesleki deneyim kazandıkça gazeteciliğe olan sevginin arttığı ve işin dinamiklerine uyum sağlandığı da belirtilmektedir. Bu süreçler, kişisel gelişimle paralel bir şekilde şekillenmekte ve gazetecilik mesleği her birey için farklı bir yolculuk halini almaktadır.

Alan, Bourdieu’nun kuramsal çerçevesinde, belirli kuralların, güç mücadelelerinin ve özgül sermaye biçimlerinin geçerli olduğu sosyal bir mekândır. Bu bağlamda gazetecilik ve medya, kendi iç dinamiklerine sahip, özgül sermayelerin (haber üretme becerisi, teknik bilgi, tanınırlık, etik hassasiyet vb.) işlediği ve bireylerin bu sermayeleri kullanarak konumlarını belirlediği bir alan olarak değerlendirilmektedir. Gazeteciler bu alanda yalnızca haber üretmezler; aynı zamanda bu üretim süreci aracılığıyla alandaki konumlarını inşa etmekte ve sürdürülebilir kılmaktadır. Örneğin, K3 ve K4’ün kameramanlıkla başladıkları mesleki süreç, onların gazetecilik alanında daha sonra farklı yetkinlikler kazanmalarına ve bu yetkinlikler aracılığıyla alandaki pozisyonlarını güçlendirmelerine yol açmaktadır. Bu durum, alanda geçerli sermayeye sahip olmanın ve bu sermayeyi stratejik biçimde kullanmanın, bireyin alandaki konumunu doğrudan etkilediğini göstermektedir.

Öte yandan, gazeteciliğe başlama süreçleri bireylerin habituslarıyla yakından ilişkilidir. Habitus, bireyin geçmiş deneyimlerinden, sosyal kökeninden ve kültürel birikiminden beslenen ve pratikleri yönlendiren bir yapı olarak, gazetecilik mesleğine adım atış biçimlerini şekillendirmektedir. Ancak habitus, sadece geçmişin izlerini taşımakla kalmaz; aynı zamanda alan içerisindeki etkileşimler, deneyimler ve kazanımlar yoluyla yeniden inşa edilmektedir. Bu bağlamda,

gazetecilik alanında elde edilen deneyimler, bireyin habitusunu dönüştürmekte; bu dönüşüm ise bireyin alandaki konumunu yeniden üretmesine olanak tanımaktadır. Dolayısıyla habitus ve alan arasında çift yönlü bir etkileşim söz konusudur: Habitus bireyin alandaki yönelimlerini biçimlendirirken, alan da bireyin habitusunu yeniden yapılandıracak pratiksel koşulları üretmektedir.

3.3.2.3 Karşılaşılan Zorluklar

“Yerel basında maddi sıkıntılar çok fazla. Muhabirler dört yıllık eğitim aldıktan sonra bile düşük ücretlerle çalışıyor ve sigorta sorunları yaşıyor. Bu yüzden gazetecilik yapmak isteyen öğrencilerin, birinci sınıftan itibaren mesleğe başlaması gerektiğini düşünüyorum. Böylece maddi sıkıntılar ileride onları daha az etkiler Bazen gazetecilik yapmasaydım diyorum, çünkü bu meslek zorlayıcı. Özellikle tarafsız olmak çok önemli. Hiçbir zaman bir partiyi ya da tarafı desteklememelisiniz.” (K1)

“Yerel basında çalışan gazeteciler bazen haberlerini izin almadan diğer kurumlar alabiliyor. Yani, kurumlar kendi haberlerini yapmış gibi basına sunabiliyor. Bu da yerel gazeteciliğin karşılaştığı zorluklardan biri Örneğin, görsel ve haber içerikleri izinsiz şekilde alınabiliyor ve başka kurumlarda yayımlanabiliyor. Eskiden gazetecilik daha özgürdü, ancak şu anda insanlar fikirlerini açıkça ifade edemiyorlar. Hem gazetecilik hem de diğer alanlarda kendi düşüncelerini dile getirmek daha zor hale geldi”.(K3)

“Mesleği öğrenmeye çalışırken birçok yerel gazete tarafından asgari ücret altında çalıştırıldım. Bu da yaşam kalitemi epey düşürdü. Gazetecilerle ilgili çıkan yasanın ardından yerel gazeteler artık asgari ücret vermeye başladı. Bu durumda beni maddi anlamda daha çok rahatlattı. Bunun dışında kadın gazeteciler üzerine yapılan ayrımcılıklarda beni epey zorladı. Mesleği icra ederken sözlü taciz ve mobbing gibi zorluklar yaşadım.” (K5)

“Yaşadığım zorluklar; Bir kadın olarak erkek meslektaşlarım tarafından çok fazla ezilip mobbinge uğradığım oluyor. Adliye muhabiri olarak bazı adliye haberleri psikolojik olarak kötü etki bırakabiliyor.” (K6)

“Üniversitedeki eğitimler bir yere kadar, sonrasında kendinizi geliştirmeniz gerekiyor. Ben uygulamalı eğitimlerde zorluklar yaşadım ama pes etmek yerine kendimi geliştirdim.” (K7)

“Her meslek gibi gazeteciliğin de zorlukları var; kaynak bulma, doğru haberi vermek ve zaman baskısı gibi engellerle karşılaştım.” (K8)

“Zorluklardan biri, haber kaynaklarına erişimin bazen sınırlı olmasıydı. Ayrıca finansal kaynak yetersizliği nedeniyle yerel gazeteler çoğu zaman kısıtlı imkânlarla çalışıyor.” (K9)

“Zorluklar çoktu; özellikle maddi kaynakların sınırlı olması ve haber yaparken baskı görmek en büyük sorunlardı..... Reklam gelirleri azaldığı için ayakta kalmak zorlaşıyor. Ayrıca bazı gazeteler siyasi ve ekonomik baskılar altında.” (K10)

“Zorluk açısından ise bu mesleğin zamansız ve ağır olduğunu düşünüyorum. Eleştirdiğiniz kişilerin tehditleriyle karşı karşıya kalabiliyorsunuz. Bir haber bir kişiyi rahatsız ediyorsa, doğru haber olduğunu düşünüyorum. İstisnalar olsa da...” (K11)

“Maddi zorluklar ve haber kaynaklarına ulaşmada sıkıntılar yaşadım ama süreç içinde uyum sağladım.” (K12)

“Yerel basında işe başladığımda birden fazla sorumluluğu aynı anda üstlenmem gerektiğini fark ettim. Bazen muhabir, bazen editör, hatta bazen fotoğrafçı oluyorum. Küçük bir ekip olduğumuz için herkes her işi yapmak zorunda. İlk başlarda çevre edinmek zor oldu çünkü gazetecilikte bağlantılar çok önemli..... Burada çalışmak büyük şehirlerdeki gibi değil, kaynaklar kısıtlı ama daha samimi bir ortam var. Ancak ekonomik zorluklar mesleği sürdürülebilir kılmayı zorlaştırıyor.” (K13)

“Stajyer olarak girdim, zamanla sorumluluklarım arttı. İlk dönemlerde maddi zorluklar ve yoğun tempo zorlayıcıydı Kaynak kısıtlı, ekonomi büyük bir sorun.” (K14)

Yerel basında gazetecilerin karşılaştıkları zorluklar çeşitli boyutlarıyla ele alınmıştır. Ekonomik koşullar, gazetecilerin düşük ücretlerle çalıştırılması ve sigorta sorunları öne çıkan temel sıkıntılardan biridir. K1, K5, K9, K10 ve K14'ün belirttiği düşük ücretler, sigorta sorunları ve finansal yetersizlikler, yerel gazetecilerin medya alanında dezavantajlı bir konumda olduğunu göstermektedir. K13'ün vurguladığı küçük ekiplerde çalışan yerel gazeteciler birden fazla sorumluluğu üstlenmek zorunda kalmaktadır, bu da sermaye (özellikle ekonomik ve insan kaynağı) eksikliğinin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Alan içinde ekonomik sermayesi güçlü ulusal medya kuruluşlarıyla rekabet etmek zorunda olan yerel gazeteler, reklam gelirlerinin azalması nedeniyle sürdürülebilirlik sorunu yaşamaktadır (K10, K14).

K3, yerel basında çalışan gazetecilerin ürettikleri haberlerin izinsiz alınarak başka kurumlar tarafından kullanıldığını belirtmektedir. Bu, alan içindeki büyük medya aktörlerinin, daha zayıf konumda olan yerel gazetecilere karşı baskın konumda olduğunu gösteriyor. K10'un bahsettiği siyasi ve ekonomik baskılar, alan içindeki iktidar ilişkilerini ve gazetecilerin özerkliklerini nasıl kaybettiklerini gözler önüne sermektedir. Alan içinde güçlü aktörler, gazeteciliğin işleyiş kurallarını belirleyerek daha küçük aktörler üzerinde baskı kurabilmektedirler.

K11, gazetecilerin eleştirel haberler yaptıklarında tehditlerle karşılaştıklarını söylemektedir. Bu, alan içindeki güçlü aktörlerin (siyasi figürler, ekonomik çıkar grupları vb.) haber üretimini doğrudan etkileyebildiğini göstermektedir. K5 ve K6, kadın gazetecilerin yaşadığı ayrımcılığı, mobbing ve sözlü taciz gibi sorunları dile getirmektedirler. Bu durum, gazetecilik alanında sadece ekonomik değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet bazlı güç ilişkilerinin de etkili olduğunu göstermektedir.

3.3.2.4 Bolu Yerel Basını

“Ulusal basında çalışan arkadaşlarım var, ancak yerel basında yaptığımız her şeyi ulusal basında yapmıyorlar. Ulusal basın daha profesyonel bir ortam sunuyor ama biz yerel basında her şeye yetismeye çalışıyoruz.” (K2)

“Bolu’da haber yapmak için resmi kurumlardan onay almanız gerektiği gibi zorluklarla karşılaşıyorum. Örneğin, valilik onayı aldıktan sonra kurumlar bize geri dönmüyor. Ancak özel sektörde, dilediğimiz gibi soru sorabiliyoruz ve genellikle güzel cevaplar alabiliyoruz.” (K3)

“Bolu’da huzurlu bir çalışma ortamı var. Şuanda Patron ve gazetelerin sorumlu müdürlerinin en kötü 20 yıllık bir dostluk veya arkadaşlığı vardır.” (K4)

“Haber üretimi daha çok ulusal olmayıp Bolu’daki topluma yönelik oluyor. Bolu’da gazetecilik yaptığım için mutluyum çünkü küçük şehirleri daha çok seviyorum ve bir yerel gazetecinin mesleğini yaptığı yeri iyi bilmesi gerektiğini düşündüğüm için ve ben de Bolu’da uzun süredir yaşadığım için daha rahat yapabildiğimi düşünüyorum.” (K6)

“Bolu’da yerel basın, yoğun tempoya rağmen kısıtlı imkânlarla ayakta kalmaya çalışıyor. Haber her yerden çıkıyor; sahaya iniyor, ajansları takip ediyor, vatandaşlarla konuşuyoruz. Ancak ekonomik zorluklar ve bağımsızlık mücadelesi işi zorlaştırıyor.” (K7)

“Bolu’daki yerel basının çalışma ortamı ve haber üretim süreçleri, dijitalleşmenin etkisiyle hem fırsatlar hem de zorluklar barındırmaktadır. İnternet ve yeni iletişim teknolojilerinin gelişimi, yerel medyanın küresel bir boyut kazanmasına olanak tanımış, coğrafi ve kültürel sınırları aşarak daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlamıştır.” (K8)

“Genellikle düşük bütçeli ve yoğun tempolu bir çalışma ortamı var.” (K10)

“Bolu’daki yerel basının yeterince objektif olmadığını ve çalışma ortamlarının verimli olmadığını düşünüyorum. Sahada gazetecilik yapan basın kuruluşlarının sayısı ise oldukça sınırlı.” (K11)

“Bolu’daki yerel basında kişisel ilişkiler oldukça etkili. Zaman zaman tarafsız kalmak zor olabiliyor, çünkü herkes birbirini tanıyor ve ilişkiler haber süreçlerini etkileyebiliyor.” (K15)

Bolu'daki yerel basın, kısıtlı ekonomik olanaklarla ayakta kalmaya çalışırken, gazeteciler çok yönlü roller üstlenmekte ve yoğun tempoda çalışmaktadırlar. Resmi kurumlarla ilişkiler haber üretimini zorlaştırırken, kişisel bağlar gazetecilik süreçlerini etkilemektedir. Ulusal basına kıyasla daha esnek ancak daha az kurumsallaşmış bir yapı hâkimdir. Dijitalleşme yeni fırsatlar sunsa da ekonomik zorlukları tamamen aşamamaktadır. Bu dinamikler, yerel basının bağımsızlık mücadelesini ve haber üretim süreçlerindeki güç dengelerini şekillendirmektedir. Liberal çoğulcu yaklaşım, medya ortamının farklı seslere açık olması ve çok sesliliği teşvik etmesi gerektiğini savunmaktadır (İnal, 1996; 10-16). Ancak Bolu'daki yerel basının ekonomik kısıtlar ve kişisel ilişkilerle şekillenmesi, bu idealin tam olarak gerçekleşmediğini göstermektedir. Ekonomik sıkıntılar, gazetecilerin bağımsız hareket etmesini zorlaştırırken, kişisel ilişkiler tarafsızlığı tehdit edebilmektedir. Öte yandan, dijitalleşmenin sunduğu fırsatlar liberal çoğulculuğa uygun olarak haber üretimini çeşitlendirme potansiyeli taşıırken, ekonomik zorlukların devam etmesi bu potansiyelin tam anlamıyla değerlendirilememesine neden olmaktadır. Kimi ifadeler yerel basının bağımsızlık mücadelesine vurgu yaparken (K7), bazıları basının tarafsız olamayacak kadar iç içe geçmiş ilişkilerle şekillendiğini göstermektedir (K15). Bu bağlamda, gazetecilerin haber tanımlarına ve haber değeri anlayışlarına ilişkin ifadeleri incelendiğinde, bu tanımların çoğu zaman idealize edilmiş gazetecilik normlarına dayandığı görülmektedir. Ekonomik bağımlılık, kişisel ilişkiler ağı ve kurumsal yetersizlikler gibi etkenler, gazetecilerin haber seçiminde ve sunumunda ideallerden sapmalarına neden olabilmektedir. Bu durum, haber değeri tanımlarının pratikten çok, olması gerekeni yansıttığını düşündürmektedir. Dolayısıyla gazetecilerin benimsediği değerler ile gündelik pratikleri arasında belirgin bir gerilim oluşmakta; bu da yerel basının kurumsal ve etik dönüşüm sürecini doğrudan etkilemektedir.

3.3.2.4.1 Rekabet

“Tatlı bir rekabet var. Haber atlatma dediğimiz bir tabir var. Herkesten önce habere gidersiniz. Sizden habersiz o haberi kullanabilirler. Tatlı sert bir rekabet var.” (K1)

“Rekabet bizi daha iyi olmaya zorluyor ama ekonomik olarak da zorluyor. Reklam pastası küçüldükçe ayakta kalmak zorlaşıyor. Dijitale uyum sağlayan kazanıyor, sağlamayan ise geri düşüyor.” (K2)

“2023’te Basın İlan Kurumu internet sitelerine haber ve reklam vermeye başladı. Bu süreç, yerel gazeteciliği daha görünür hale getirdi. Bizim gazeteler, internet sitelerinde günde en az 10 bin kullanıcıya ulaşmak zorunda. Bu da yerel basının rekabetini arttırdı.” (K3)

“Yerel basında da rekabet oldukça fazla. Haber atlatma, haber çalma ve kadınları dışlama mevcut.” (K5)

“Daha çok tıklanma konusunda bir rekabet olabiliyor. Bu da daha hızlı haber sağlamamızı gerektiriyor.” (K6)

“Yerel basında rekabet, hem dinamizm getiriyor hem de zorlukları artırıyor. Haber yetiştirme yarışı bazen kaliteyi düşürebiliyor, doğrulama süreçleri göz ardı edilebiliyor.”(K7)

“Rekabet her zaman güzel şeyleri ortaya çıkarır.” (K8)

“Rekabet bazen kaliteyi artırıyor ama ekonomik sorunlar nedeniyle etik dışı rekabet de yaşanabiliyor.” (K9)

“Rekabet var ama dayanışma da önemli. Meslektaşlarla haber takibi ve bilgi paylaşımı yapıyoruz.”(K10)

“Rekabet kaliteyi artırmalı ama bazen etik dışı davranışlar da ortaya çıkabiliyor.”(K12)

“Rekabet var ama bir yandan da dayanışma gerekiyor. Özellikle ortak etkinliklerde birbirimize destek olmamız gerekiyor..... Rekabet bazen haberciliği daha iyi hale getirse de ekonomik kaygılar yüzünden hızlı ve eksik haber üretimine neden olabiliyor.” (K13)

“Rekabet var ama dayanışma da önemli Dijitalleşme her şeyi değiştirdi. Eskiden gazete haber yetiştirmek ön plandaydı, şimdi sosyal medya öncelikli hale geldi. Rekabet kaliteyi artırsa da ekonomik baskılar bağımsızlığı zorlaştırıyor.” (K14)

“Rekabet, yerel basın için motive edici olabilir, ancak zaman zaman içerik kalitesinin düşmesine yol açabiliyor. Hızla yayılan yanlış bilgiye karşı doğru haberi sunmak daha zor hale geliyor.” (K15)

Bolu’daki yerel basında rekabet, hem kaliteyi artıran hem de mesleki etik açısından riskler barındıran bir dinamik olarak öne çıkmaktadır. Haber atlatma ve tıklanma yarışı gazetecileri hızlı hareket etmeye teşvik ederken, bu durum doğrulama süreçlerinin ihmal edilmesine ve etik dışı uygulamalara yol açabilmektedir. Dijitalleşme rekabeti daha da kızıştırırken, ekonomik zorluklar gazeteler arasında dayanışma ihtiyacını da beraberinde getirmiştir. Rekabetin varlığı, içerik çeşitliliği ve gazetecilik standartlarını yükseltebilirken ekonomik

baskılar, reklam gelirlerinin azalması ve hızlı habercilik zorunluluğu kaliteyi olumsuz etkilemektedir.

"Yerel basında da rekabet oldukça fazla. Haber atlatma, haber çalma ve kadınları dışlama mevcut." (K5)

"Rekabet bazen kaliteyi artırıyor ama ekonomik sorunlar nedeniyle etik dışı rekabet de yaşanabiliyor." (K9)

"Rekabet kaliteyi artırmalı ama bazen etik dışı davranışlar da ortaya çıkabiliyor." (K12)

Katılımcıların ifadeleri, Bolu'daki yerel basında rekabetin iki yönlü bir yapıya sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bazı gazeteciler, rekabetin gazetecilik kalitesini artırdığını, mesleki motivasyonu güçlendirdiğini ve sektörel gelişimi teşvik ettiğini ifade etmektedir. Öte yandan, diğer katılımcılar ise bu rekabetin etik dışı davranışları beraberinde getirdiğini; özellikle haber çalma, kadın gazetecilerin dışlanması ve doğrulama süreçlerinin ihmal edilmesi gibi sorunlara yol açtığını belirtmektedir. Bu ifadeler, rekabetin yalnızca kaliteyi artıran bir mekanizma değil, aynı zamanda etik sorunlara ve güç ilişkilerine dayalı bir mücadeleye de dönüştüğünü göstermektedir. Özellikle dijital mecralarda haber atlatma ve tıklanma yarışı, gazetecileri hızlı hareket etmeye zorlamakta; bu durum, mesleki standartların zayıflamasına neden olabilmektedir. Ayrıca ekonomik zorluklar, rekabet ortamında gazeteler arasında kimi zaman dayanışma ihtiyacını da doğurmaktadır. Bu çelişkili tablo, rekabetin yerel basında aynı anda hem yapıcı hem de yıpratıcı etkiler yarattığını ortaya koymaktadır. Yerel basındaki güç dengelerinin yalnızca mesleki başarıya değil, ekonomik ve toplumsal faktörlere de bağlı olarak şekillendiği görülmektedir.

3.3.2.4.2 Liyakat

"Liyakat sistemi var, ancak bazen bu sistem zayıf olabiliyor." (K2)

"Yerel basında liyakat sistemi var, ancak bazen işlerin nasıl yapıldığını sorgulamak gerekiyor." (K3)

"Liyakat sistemi çok yoktur. Patron işine yaramayan personeli yanında çalıştırmaz." (K4)

"Gazetecilikte liyakat sisteminin mevcut olduğunu düşünüyorum. Kısacası bu meslek gerçekten zor mu meslek özellikle kadınsan iki kat zor diyebilirim." (K5)

"Liyakat sisteminin olduğunu düşünmüyorum." (K6)

"Liyakat konusu tartışmalı, yetkin isimler de var, işin ehli olmayanlar da." (K7)

“Liyakat konusu ise problemli. Bazen gazetecilik deneyimi olmayan kişiler yönetici pozisyonlarına gelebiliyor.” (K9)

“Liyakat konusu sıkıntılı, çoğu zaman deneyim ve yetenek yerine çevresi güçlü olanlar öne çıkıyor.” (K10)

“Liyakat sistemi, ne yazık ki ülkemizde olduğu gibi gazetecilikte de her zaman gözlemlenemiyor.” (K11)

“Liyakat konusu ise tartışmalı, bazı gazeteciler deneyimleriyle değil, bağlantılarıyla öne çıkabiliyor.” (K12)

“Liyakat sistemi tam oturmuş değil, çoğu zaman ilişkiler belirleyici.” (K14)

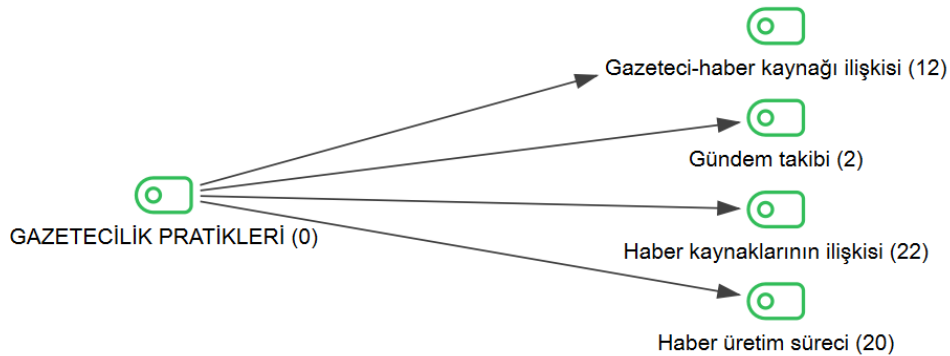
“Liyakat konusunda ise tam anlamıyla bir sistem olduğunu söylemek zor.” (K15)

Liyakat konusundaki farklı görüşler, yerel basında bu sistemin genellikle eksik veya sorunlu olduğu izlenimini yansıtmaktadır. Katılımcıların bazıları liyakat sisteminin mevcut olduğunu belirtirken (K2, K3, K5), çoğunlukla liyakatın işleyişinin güçlendiği, ancak sıklıkla ilişkilerin, deneyim ve yetenekten önce geldiği dile getirilmektedir (K4, K6, K7, K9, K10). Özellikle deneyim ve yetenek yerine güçlü çevrelerin etkili olduğu ve liyakat sisteminin zayıf olduğu görüşleri öne çıkmıştır (K9, K10, K11, K12). K14 ve K15 gibi katılımcılar da liyakatın tam anlamıyla yerleşmediğini, bunun yerine ilişkilerin daha belirleyici olduğunu ifade etmektedir.

Genel olarak, yerel basında liyakatın hala tartışmalı bir konu olduğu, her ne kadar sistemin varlığından bahsedilse de çoğu zaman işleyişinin bozulduğu görülmektedir. Bu durum, gazetecilik sektöründe daha geniş anlamda liyakat ve yetkinlik sorununun olduğu bir yapıyı ortaya koymaktadır.

3.3.3 Gazetecilik Pratikleri Tema

Analiz sonucunda “Gazetecilik pratikleri” içerisinde öne çıkan kodlar aşağıdaki şekil 3.4’de verilmiştir.

Şekil 3.4. Gazetecilik Pratikleri Tema Kod Modeli

Bu tema altında, yerel basında gazetecilerin içerik üretiminde kullandıkları yöntemleri, haberin hazırlanma sürecindeki etkileşimleri ve haberciliğin etik boyutlarını incelemektedir. Bourdieu'nun alan teorisi çerçevesinde, gazetecilerin medya alanındaki stratejik hareketlerini, mesleklerini icra ederken karşılaştıkları sınırlamaları ve karar alma süreçlerindeki sermaye türlerinin rolünü analiz etmektedir. Ayrıca, gazetecilik pratiklerinin yerel basındaki rekabet ve güç ilişkileriyle nasıl şekillendiği de ele alınmaktadır. Ana tema olarak “Gazetecilik pratikleri” belirlenmiş ve bunun altına dört temel kod yerleştirilmiştir.

3.3.3.1 Haber Üretim Süreci

“Asayiş muhabiri olduğum için öncelikle olay yerine giderim. Olayın fotoğraflarını çeker, detayları toplar ve polis ya da jandarmadan teyitli bilgileri alırım. İsim, yaş, olayın gelişimi gibi bilgileri derlerim. Ancak her zaman "iddialara göre" ifadesini kullanırım. Çünkü olayın birebir şahidi olmadıkça, kesin bir dil kullanmaktan kaçınırım..... Haberin ilk kararını muhabir verir. Muhabir haberi toplar ve ofise sunar. Daha sonra ekip içinde haberin nasıl yayınlanacağına karar verilir. Fotoğrafçısı, muhabiri, editörü ayrı ayrı çalışır ve haber oluşturulur.” (K1)

“Haberi yapmak için genellikle resmi kurumlardan onay almamız gerekiyor. Ancak bazen bu onaylar gelmiyor ve zaman kaybı olabiliyor. Öte yandan, özel sektörden cevap almak daha kolay olabiliyor..... Yerel basında haber üretim süreçlerinde genellikle resmi onaylar ve engellerle karşılaşıyoruz..... Haber yapma sürecinde bazen siyasetçiler ve politikacılar belirleyici olabiliyor.” (K2)

“Haber yapma sürecinde editörler, muhabirler ve bazen gazetenin yayın politikası etkili oluyor. Kaynaklardan gelen bilgiler, okuyucunun ilgisi ve günün gündemi de kararlarımızı şekillendiriyor.” (K3)

“İnternetin aktifleşmesi sonrası hızlı habercilik ilerledi. Haberi ilk giren olmak önemli..... Haberci ve patronu!” (K4)

“Bolu’da yerel basında haber alışverişi fazlasıyla hakim. Haber üretim sürecinde öncelikle olayları takip edip ardından notlarımızı alıp, elimizdeki bilgileri kullanarak haber yazmaya çalışıyoruz.....Haber yapma sürecinde tabi ki siyasi faktörler göz önünde bulunduruyoruz. Bunun dışında ekonomi de etkili oluyor.” (K5)

“Yerel gazetecilikte ekonomik elitler daha çok etkili oluyor.” (K6)

“Haber her yerden çıkıyor. Bu bir fırsat Ajanslardan alıyoruz, kendimiz üretiyoruz, röportajlara çıkıyoruz, vatandaşlarla konuşuyoruz. Bolu’nun gündemini takip ediyoruz. Bu süreçlerde sıkıntı yaşamıyoruz..... Haberin içeriğine bakarak karar veriyorum. Kamuoyunu ilgilendiren, insanların geleceğini şekillendirme ihtimali olan meseleler belirleyici oluyor..... Muhabir, editör, yazı işleri müdürü.” (K7)

“Yayın politikası, editörler, ekonomik faktörler ve bazen de siyasiler etkili olabiliyor.”(K9)

“Genellikle editörler ve gazetenin sahibi ama siyasi ve ekonomik aktörlerin de etkisi hissediliyor.” (K10)

“Haber yapma sürecinde belirleyici olan kararlar, genellikle medya kuruluşunun yapısına ve editöryal politikasına bağlıdır. Ancak, bu süreçte en çok Genel Yayın Yönetmeni, Haber Müdürü, Muhabir ve Editörler etkili olur.” (K11)

“Haber yapma sürecinde en başta gazeteci ve editör karar verir. Gazeteci haberin konusunu seçer, araştırmasını yapar ve yazıya döker. Editör ise haberin dilini, doğruluğunu ve yayın politikasına uygun olup olmadığını kontrol eder.” (K13)

“Ekonomik ve siyasi baskılar bazen belirleyici olabiliyor. Ama gazeteci olarak kendi etik kurallarımı koruyorum.” (K14)

“Çoğunlukla editörler ve yerel yöneticiler etkili oluyor.”(K15)

Bolu'daki yerel basında haber üretim süreci, gazetecilik pratikleri ve dış etkenler çerçevesinde şekillenmektedir. Haber üretiminin çok katmanlı bir süreç olduğu, muhabirlerin, editörlerin, medya sahiplerinin ve hatta ekonomik ve siyasi aktörlerin bu sürece çeşitli şekillerde müdahil olduğu görülmektedir. Gazetecilikte haberin ilk aşaması muhabirle başlamaktadır. Muhabir olayları takip eder, sahada bilgi toplar, resmi makamlardan doğrulama yapar ve haberi oluşturmaktadır. Örneğin, K1'in ifadesine göre, olay yerine gidip doğrudan gözlem yapmak, yetkililerden teyit almak ve bilgileri derlemek muhabirin temel görevleri arasındadır. Ancak haber dilinde kesinlikten kaçınılması gerektiği, bu nedenle “iddialara göre” gibi ifadelerin tercih edildiğini vurgulanmaktadır.

Muhabirin haber toplama sürecinde kaynakları çeşitlendirdiği gözlemlenmektedir. K7, haberin yalnızca olay yerinde bulunarak değil; ajanslardan, vatandaşlardan ve röportajlardan elde edilen verilerle de üretildiğini ifade etmektedir. Bu durum, haberin yalnızca muhabirin bireysel gözlemlerine dayanmadığını, çoklu kaynaklardan beslenen bir üretim sürecine dayandığını ortaya koymaktadır. Ancak bu çeşitlilik, aynı zamanda bir seçim sürecini de beraberinde getirmekte; hangi bilginin habere dahil edilip hangisinin dışarıda bırakıldığı sorusu, haberin tarafsızlığına ilişkin sorgulamaları gündeme getirmektedir.

Haberin oluşum sürecinde muhabirin yanı sıra editörlerin ve gazete yöneticilerinin de belirleyici bir rol oynadığı görülmektedir. K3, editörlerin haberin son haline karar verdiğini; bu süreçte okuyucu ilgisi ve güncel gündemlerin etkili

olduğunu vurgulamaktadır. Dolayısıyla haber üretiminde yalnızca bilgi toplama değil, aynı zamanda editoryal süzgeçlerden geçen seçici bir yapı söz konusudur. Bu da, haberin tarafsızlığına gölge düşürebilecek potansiyel müdahaleleri ve yönlendirmeleri tartışmaya açmaktadır. K11 ve K13 ise editörlerin haberin dilini, doğruluğunu ve yayın politikasına uygun olup olmadığını kontrol ettiğini belirtmektedir. Bu noktada, haberin yayın politikası çerçevesinde şekillendiği anlaşılmaktadır. Örneğin, K10 ve K9'un ifadeleri, gazetenin sahibi veya yöneticisinin haberin içeriği üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Bu durum, haberin sadece muhabirin gözlemlerine ve verilerine dayanarak değil, aynı zamanda gazetenin genel yayın çizgisine ve ekonomik-siyasi ilişkilerine bağlı olarak şekillendiğini göstermektedir.

Haber üretim sürecinde gazetecilik etik ilkelerinin yanı sıra, ekonomik ve siyasi faktörlerin de belirleyici olduğu görülmektedir. K2, resmi kurumlardan onay alınması gerektiğini, ancak bu sürecin zaman kaybına yol açabildiğini belirtmektedir. Ayrıca, siyasetçilerin ve politikacıların haber sürecinde belirleyici olabildiğine dair ifadeler (K2, K5, K9, K10, K15), yerel basında siyasetle gazetecilik arasındaki ilişkinin dikkat çekici bir boyut kazandığını göstermektedir. Ekonomik faktörler de haber üretimini yönlendiren önemli etkenler arasındadır. K6 ve K9, ekonomik elitlerin haberler üzerinde etkili olduğunu ifade etmektedir. Bu noktada, yerel gazeteciliğin ekonomik sürdürülebilirliği ve reklam verenlerle olan ilişkileri, haber içeriğini şekillendiren unsurlar arasında yer almaktadır. K14 ise ekonomik ve siyasi baskıların bazen belirleyici olduğunu, ancak bireysel gazetecilik etiğini koruma çabası içinde olduğunu belirtmektedir.

Haber üretim sürecinin yalnızca muhabirlerin saha çalışmalarıyla sınırlı olmadığı, editörlerden gazete sahiplerine, siyasi ve ekonomik aktörlerden dijitalleşmenin getirdiği hız faktörüne kadar birçok değişkenin süreci şekillendirdiği görülmektedir. Muhabirler haberin ilk kararını vermekte, olayları takip etmekte ve içerik oluşturmaktadırlar. Editörler ise haberin doğruluğunu, dilini ve yayın politikasına uygunluğunu denetlemektedir. Ancak haberin nihai şekillenme sürecinde siyasetçilerin, yerel yöneticilerin, ekonomik aktörlerin ve medya sahiplerinin etkisi belirgin şekilde hissedilmektedir. Bunun yanı sıra, dijitalleşme süreci haberciliğe hız ve rekabet faktörünü ekleyerek gazetecilerin çalışma koşullarını ve haber üretim pratiklerini değiştirmiştir. Bu noktada önemli bir çelişki ortaya çıkmaktadır: Katılımcılar bağımsızlık, doğruluk ve özgünlük

ilkelerini vurgularken, aynı zamanda haber üretim sürecinde ekonomik ve siyasi baskılar, gazete sahiplerinin müdahaleleri ve editoryal yönlendirmeler gibi faktörlerin belirleyici olduğunu ifade etmektedirler. Bu durum, gazetecilerin meslek ilkelerine bağlı kalma çabaları ile pratikte karşılaştıkları yapısal sınırlamalar arasındaki gerilimi gözler önüne sermektedir.

3.3.3.2 Haber Kaynaklarının İlişkisi

“Ajanslarla da iş birliği yapıyoruz..... Genellikle bilgi kaynakları ve teknolojik aletlerden kamera, telefon söyleyebilirim.” (K1)

“En önemli kaynaklarımız güvendiğimiz haber kaynakları, okuyucularımızla kurduğumuz bağlantılar ve teknolojik imkanlar.” (K2)

“Güvenilir haber ajansları, resmi kurumlar, yerel yetkililer ve sahadaki kaynaklarımız en çok başvurduğumuz yerler.”(K3)

“Bir kurum çaycısı bile haber kaynağıdır. Haberi (dedikodu) duyarsınız; konusuna göre araştırırsınız..... İnternet ve kişilerdir.” (K4)

“Haber kaynaklarımız ajanslar, kişiler, kurumlar, siyasiler, dernekler..... En önemli kaynaklarımızın başında bilgi kaynakları geliyor. Herhangi bir olaya network sayesinde daha kolay ulaşabiliyoruz.” (K5)

“ Haber her yerden çıkıyor. Ajanslardan alıyoruz, kendimiz üretiyoruz, röportajlara çıkıyoruz, vatandaşlarla konuşuyoruz. Bolu’nun gündemini takip ediyoruz.” (K7)

*“Ülke gündemi genel olarak..... Kişi ve kurumlar. (K8)
Ajanslar, resmi kurumlar, uzmanlar ve sahadaki gözlemler önemli kaynaklarım arasında.”(K9)*

“Kamu kurumları, belediye, STK’lar ve güvenilir ajanslar..... Bilgi ve haber kaynakları en önemlisi. Teknolojik altyapı ise maalesef kısıtlı.” (K10)

“Ajans olarak İHA ve AA’yı kullanıyorum. Bunun yanı sıra, Ziraat Odası, Orman Genel Müdürlüğü, Sağlık Müdürlüğü, itfaiye, polis ve sağlıkçılardan da doğrudan bilgi alıyorum. STK’lar, spor takımlarının yöneticileri ve çevremdeki kişiler de haber kaynaklarım arasında yer alıyor. Çevreniz ne kadar genişse, doğru ve güvenilir habere ulaşmak da o kadar kolay oluyor.” (K11)

“Editörler, gazete sahipleri ve bazen reklam verenler bile etkili olabiliyor.....Resmi kurumlar, ajanslar ve sahada birebir görüşmelerle kaynak topluyorum.” (K12)

“Yerel yöneticiler, sivil toplum kuruluşları ve en önemlisi sahadaki insanlar.....Doğru bilgiye ulaşabileceğim kurumlar, muhabir ağım ve halkın kendisi.” (K13)

“Resmî kurumlar, belediye, STK’lar ve halktan gelen bilgiler önemli kaynaklarım.....Teknoloji, haber ağları ve güvenilir bilgiye ulaşma imkânı en kritik kaynaklar.” (K14)

“Yerel yönetimler, sosyal medya ve yerel halk.”(K15)

Bolu’daki yerel gazetecilik pratiklerinde haber kaynaklarının çeşitliliği dikkat çekmektedir. Gazeteciler, haber ajanslarından ve resmi kurumlardan sıkça faydalanırken, sahada birebir görüşmeler ve kişisel networkler de haber üretiminde önemli bir yer tutmaktadır. Ayrıca internet ve sosyal medya gibi dijital kaynaklar da bilgiye ulaşmada giderek daha fazla kullanıldığı görülmektedir.

Gazetecilerin vurguladığı bir diğer unsur, haberin yalnızca resmi kaynaklarla sınırlı kalmaması, saha çalışmaları ve halkla kurulan ilişkiler yoluyla haber akışının sağlanmasıdır. Haber kaynaklarının çeşitliliği ile gazetecilikte bağımsızlık ve doğruluk ilkeleri arasında potansiyel bir gerilim de mevcuttur. Özellikle resmi kurumlar, siyasiler ve reklam verenlerin haber süreçlerine etkisi, gazetecilerin tarafsızlıklarını koruma konusunda karşılaşılabilecekleri zorlukları gündeme getirmektedir. Aynı zamanda, teknolojik altyapının yetersizliği bazı gazeteciler tarafından bir engel olarak belirtilmiştir, bu da haber doğrulama süreçlerini olumsuz etkileyebilmektedir.

3.3.3.3 Gündem Takibi

“Gündemi yakından takip ederim ve her türlü detayı araştırmaya çalışırım. Örneğin, engelli bir bireyin başarı hikayesini duyduğumda, çevremdeki tüm bağlantıları kullanarak bu kişiyi bulmaya çalışırım. Özellikle asayiş haberlerinde, güvenilir ve teyitli bilgi olmadan hareket etmem. İnsan hikayeleri gazeteciliğin en güzel yanlarından biri. Örneğin, yaşlı eşini sırtında taşıyan bir adamın hikayesi gibi dokunaklı olaylar insanları mutlu eder. Keşke daha fazla bu tür pozitif hikayelere odaklanabilsek.” (K1)

“Güncel olayları takip etmek, analiz gücümü artırıyor.” (K9)

Gündem takibi, gazetecilerin yalnızca güncel gelişmeleri izlemekle kalmadığını; olayların arka planına inmeye, detayları araştırmaya ve özellikle insan hikâyelerine ulaşmaya çalıştıklarını göstermektedir. K1’in ifadesinde görülen detaylı bilgi arayışı ve teyit ihtiyacı, doğruluk ilkesinin mesleki içselleştirme düzeyine ulaştığını göstermektedir. Özellikle asayiş haberlerinde güvenilir kaynaklardan teyit alınmadan hareket edilmemesi, mesleki etikle bütünleşmiş bir pratik alışkanlığın, yani mesleki habitusun bir yansıması olabilmektedir. Aynı şekilde, pozitif insan hikâyelerine duyulan ilgi, yalnızca özgün içerik üretme arzusunu değil; yerel haberciliğin toplumsal bağ kurma ve moral üretme işlevini de

ortaya koymaktadır. Bu durum, gazetecilerin yalnızca haber aktarıcıları değil; aynı zamanda toplumsal duyguları yönlendiren ve kolektif hafızayı şekillendiren aktörler olduklarını da göstermektedir. Böylece gündem takibi, yalnızca teknik bir süreç değil; aynı zamanda gazetecilerin habitusları içinde biçimlenmiş mesleki reflekslerin ve değer yönelimlerinin bir ifadesi haline gelmektedir.

K9'daki ifadenin, gündem takibinin gazetecinin analiz gücünü artırdığına dair vurgusu ise, gazetecinin profesyonel becerilerinin zaman içinde gelişmesini sağladığını ifade etmektedir. Bu, gazetecinin bilgiye yaklaşımındaki doğruluk ve titizlik anlayışını da güçlendirmekte, çünkü her ne kadar hızlı habercilik önemli olsa da, derinlemesine analiz ve araştırma gerektiren durumlar da gündemi şekillendiren unsurlardandır.

3.3.3.4 Gazeteci-Haber Kaynağı İlişkisi

“Gazetecilikte, kaynak göstermek çok önemlidir. Haberleri doğru almak ve iletmek mesleğin temel ilkelerindendir. Bir muhabir, başka bir gazetenin haberini alıp kendi adıyla çevirdiğinde, bu etik açıdan hoş karşılanmaz ve güvenilirliği zedeler. Kaynağın doğru bir şekilde belirtilmesi, gazetecilik mesleğini etik bir şekilde icra etmenin temelini oluşturur. Bu, haberin doğruluğu ve güvenilirliği açısından çok önemlidir.” (K1)

“Deneyimlerim, alışkanlıklarım ve haber yapma biçimimde her zaman bir kişiye ya da kuruma başvuru yaparak bilgi almaya çalışıyorum. Bu bazen ajanslar olabilir, bazen kurumlar ya da bireyler olabilir. Ayrıca özel davetlere katılarak röportaj yapmayı tercih ediyorum.” (K2)

“İkili ilişkiler ve güven çok önemlidir. Haber kaynağının güvenini sarsmadığınız süreci haber kaynakları sizi boş bırakmaz..... Deneyimler, bakış açınızı değiştiriyor. Her gelen bilgiyi doğru kabul etmiyor, araştırıyorsunuz. Bilgiye de nereden ulaşacağınız, pratik düşünmenizi sağlar.” (K4)

“Gazetecilikte en önemli ilkem, gerçeğin peşinden gitmek. Bilgiye ulaşırken sorgulamak, doğruluğunu kontrol etmek ve okura en saf haliyle sunmak benim için vazgeçilmez.” (K5)

“Haber takibinde daha hızlı olmaya, doğru soruları sormaya alışıyorum. Kaynak bulmak, bilgiyi doğrulamak ve sade bir dille anlatmak giderek doğal hale geliyor. Ne kadar deneyim kazanırsam, haberin sadece bilgi vermek değil, doğru anlatımla etkili olmak olduğunu daha iyi anlıyorum.” (K7)

“Doğruluk, tarafsızlık.” (K8)

“Haberleri daha analitik değerlendiriyorum ve kaynakları daha dikkatli seçiyorum.”(K10)

“Doğruluk, güvenilirlik, objektiflik, halkın bilgi alma hakkı, özel hayata saygı, adil olma, toplumsal sorumluluk, hız ve doğruluk dengesi”. (K11)

“Toplumsal etkisine, doğruluk payına ve güncelliğine bakıyorum. Haber değeri taşıyan bir olayın geniş bir kitleyi ilgilendirmesi önemli.” (K12)

“Gazeteciliğin sadece masa başında haber yazmak olmadığını, sahada insanlarla birebir temas kurmayı gerektirdiğini burada öğrendim. Bazen doğru bilgiye ulaşmak çok zor olabiliyor. Kaynaklar konuşmak istemeyebiliyor, resmi açıklamalar eksik veya yanlış olabiliyor. Böyle durumlarda güvenilir bir haber ortaya koymak için daha çok çaba harcamak gerekiyor.” (K13)

“Tarafsızlık, doğruluk ve dürüstlük.”(K15)

Katılımcılar, haber kaynaklarıyla olan ilişkilerinde güven ve tarafsızlık ilkesine vurgu yapmaktadırlar. Kaynağın güvenini kazanmak ve ona güvenerek doğru bilgiye ulaşmak, bağımsızlık ilkesinin bir yansımasıdır. K4'te, haber kaynağının güvenini sarsmadan doğru bilgiye ulaşmak gerektiği, katılımcının bağımsız bir şekilde haber kaynaklarından doğru bilgi alması adına önemlidir.

Ayrıca, gazetecinin sadece kendi görüşlerinden ya da önceden belirlenmiş bir ideolojiden bağımsız hareket ederek, haberin doğruluğunu araştırması gerektiği ifade edilmektedir. Katılımcılar, haberlerin doğruluğunu sağlamak için kaynaklarını doğru şekilde seçmeye, bilgiyi sorgulamaya ve sürekli olarak doğrulamaya büyük özen göstermektedir. K1'de, *"Haberlerin doğru alınması ve iletilmesi mesleğin temel ilkelerindendir"* denilerek doğruluğun ne denli önemli olduğu vurgulanmaktadır.

K5'te ise *“Gerçeğin peşinden gitmek”* ve haberin doğruluğunu kontrol etmek, gazeteciliğin temelinde yer almaktadır. Bu doğruluk ilkesi, haberin güvenilirliğini sağlamak için önemlidir. Aynı zamanda, deneyim ve pratik düşünme de doğruluğun sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Özgünlük, gazetecinin haber kaynağından aldığı bilgiyi kendi diline, anlayışına ve stiline uygun şekilde aktarabilmesidir.

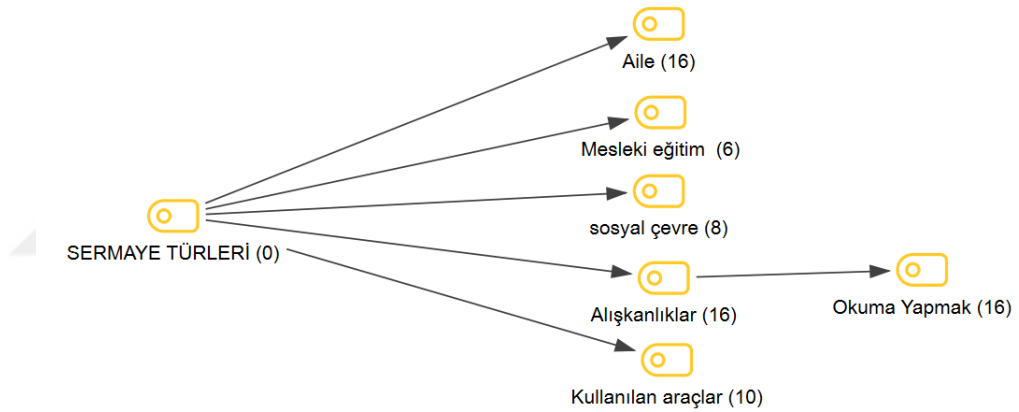
K1'de, başkasının haberini kendi adıyla yayınlamanın etik olmadığından bahsedilmesi, özgünlük ilkesine vurgu yapmaktadır. Her bir gazeteci, haberin doğru bir şekilde kaynaklardan alınmasını sağlamakla birlikte, aynı zamanda bu bilgiyi kendine özgü bir şekilde analiz edip sunmayı amaçlamaktadır.

Gazetecilerin haber kaynağıyla ilişkilerini kurarken ortaya koydukları bağımsızlık, doğruluk ve özgünlük ilkeleri, onların habituslarını yansıtmaktadır.

Gazeteciler, meslekleriyle ilgili edindikleri deneyimleri, eğitim ve toplumsal pozisyonları doğrultusunda, haber kaynağıyla kurdukları ilişkileri etik ilkelere dayanarak belirlemektedirler. Bu bağlamda, gazetecilerin güvenilir ve doğruluğa dayalı habercilik yapma biçimleri, onların toplumda edindikleri kültürel ve mesleki habituslarının bir yansımasıdır. Örneğin, habituslarının bir parçası olarak doğruluğa ve güvene verdikleri önem, haber kaynağından elde edilen bilgilerin nasıl doğrulanması gerektiğine dair içselleştirilmiş bir yaklaşımı göstermektedir. Bu da onların mesleki etiklerini ve bağımsızlıklarını koruyarak, habercilik pratiklerinde özgünlük yaratmalarını sağlamaktadır.

3.3.4 Sermaye Türleri

Analiz sonucunda “Sermaye türleri” içerisinde öne çıkan kodlar aşağıdaki şekil 3.5’de verilmiştir.

Şekil 3.5. Sermaye Türleri Tema Kod Modeli

Bu tema altında, gazetecilerin farklı sermayelerini, ailelerinin meslek seçimindeki etkisi, eğitim geçmişleri, sosyal çevreleri ve alışkanlıkları üzerinden nasıl şekillendirdikleri incelenmektedir. Ayrıca, gazetecilerin yerel basında kullandıkları kaynaklar ve sosyal ağlar, mesleki konumlarını belirleyen önemli faktörler olarak ele alınmıştır. Ana tema olarak “*Sermaye türleri*” belirlenmiş ve bunun altına altı temel kod yerleştirilmiştir.

3.3.4.1 Kullanılan Araçlar

“Teknoloji, özellikle kameralar ve fotoğraf makineleri en önemli araçlarımızdır. Fakat şu an telefonlar da önemli bir araç haline geldi.” (K2)

“Fotoğraf ve video çekimleri için bilgisayar kullanmayı seviyorum ama telefonda çekim yapmayı tercih etmiyorum. Telefonla çekim yaparken insanların yaklaşımı değişiyor.”(K3)

“Bunların yanında maddi kaynaklar, haber için araç ve kamera vs.” (K5)

“Daha çok teknolojik kaynaklar.” (K6)

“Teknolojik araçlar önemli, örneğin bilgisayar ve kamera.” (K7)

“Bilgiye erişim, güçlü bir haber ağı ve dijital araçlar en önemli kaynaklarım.”(K9)

“Teknolojik ve bilgi kaynaklarım oldukça geniş. Çevrem geniş olduğu için bir olayı kaçırsam bile bilgi ve görüntüye ulaşabiliyorum. Teknoloji açısından ise aynı anda 10’a yakın kişiden ses kaydı alabiliyorum. Bu da özellikle canlı yayın ve program yaparken büyük bir avantaj sağlıyor.” (K11)

“Bilgiye hızlı ulaşmak çok önemli. Teknolojik ekipman, geniş bir iletişim ağı ve finansal destek de büyük avantaj.” (K12)

“Teknolojik olarak telefon, bilgisayar ve temel fotoğraf-video düzenleme araçları işimi kolaylaştırıyor. Finansal anlamda ise reklam gelirleri yerel basın için kritik bir kaynak.” (K13)

“Bilgisayar, internet bağlantısı ve sağlam bilgi ağları.” (K15)

Yerel basın çalışanlarının işlerini yürütürken çeşitli sermaye türlerini nasıl kullandığını ve bu araçların ne kadar önemli olduğunu göstermekte. Teknoloji, özellikle dijital araçlar, güçlü bir kaynak olarak öne çıkmaktadır. Kameralar, fotoğraf makineleri, telefonlar, bilgisayarlar, internet bağlantısı ve sosyal medya platformları gibi araçlar, gazetecilerin haber üretme süreçlerinde kritik bir yer tutmaktadır. Bu araçlar, hem bilgiye erişimi hızlandıran hem de haberleri daha geniş kitlelere ulaştıran unsurlar olarak kullanılmaktadır.

Katılımcılar, teknolojik araçları (kamera, telefon, bilgisayar, internet) işlerini kolaylaştıran ve içerik üretiminde önemli kaynaklar olarak tanımlamaktadırlar. Bu araçların gelişmesi, haberlerin daha hızlı ve verimli bir şekilde üretilmesine ve dağıtılmasına olanak tanımıştır. Örneğin, bir katılımcı (K11) aynı anda çok sayıda kişiden ses kaydı alabilmenin avantajından bahsediyor, bu da teknolojik sermayenin etkin bir şekilde kullanıldığını göstermektedir. K9 ve K11 gibi katılımcılar, geniş bir haber ağına sahip olmanın ve çevrelerinden hızlı bilgi alabilmenin önemini vurgulamaktadır. Sosyal ağlar, hem bilgiye hızlı erişimi sağlamak hem de canlı yayın ve programlar gibi içeriklerin desteklenmesinde faydalı olmaktadır. K13, yerel basının finansal sürdürülebilirliğini sağlayan reklam

gelirlerinin önemli olduğunu belirtmektedir. Maddi kaynaklar, gazetecilerin dijital araçları ve diğer ekipmanları kullanabilmesi için gerekli görülmektedir.

Sonuç olarak, bu yanıtlar, gazetecilerin çalışmalarında hem dijital teknolojileri hem de sosyal ve finansal sermayeyi nasıl etkili bir şekilde birleştirdiklerini ve bu sermayelerin birbirini nasıl tamamladığını göstermektedir. Dijital araçlar ve bilgi ağları, yerel gazeteciliğin sürdürülebilirliğini ve etkinliğini artıran temel kaynaklardandır.

3.3.4.2 Alışkanlıklar

“Hafta içi akşamları derse gidiyorum, kalan zamanlarımda gazetedeyim. Belki arada spor yapmaya çalışıyorum.” (K1)

“Tiyatroya giderim fırsat bulursam.” (K2)

“Bilgisayar oyunu oynamayı severim. (K3)

Siyaset ve sivil toplum örgütlerinde aktif görevlerim var; THK Yön. Kur. Üyeliği, Yeşilay üyeliği, Ülkü Ocakları Bolu İl Başkanı Danışmanı.”(K4)

“Spor faaliyetleri, film, kitap etkinlikleri.” (K5)

“Boş zamanlarımda çok fazla kitap okurum ve deneme yazıları yazarım. Bir de arkadaşlarımla vakit geçirmeyi severim.” (K6)

“Çok fazla boş zamanım yok, kalan zamanlarda kitap okumayı, yürüyüş yapmayı seviyorum.”(K7)

“Spor, sanat.” (K8)

“Tiyatro, belgesel izleme, kitap okuma ve bazen fotoğraf çekimi yapıyorum. (K9)
Tiyatro, sinema ve fotoğrafçılıkla ilgileniyorum.” (K10)

“Spor yapmak ve arkadaşlarımla vakit geçirmek benim için önemli. Genellikle ruhumu ve bedenimi dinlendiren, stresimi azaltan aktiviteleri tercih ederim.” (K11)

“Tiyatro ve edebiyat etkinliklerine katılmayı seviyorum..... Düzenli olarak yerel ve ulusal haberleri takip ediyorum. Araştırma kitapları ve biyografiler de işime katkı sağlıyor.” (K12)

“Film izlemeyi ve kitap okumayı seviyorum. Özellikle belgeseller bana mesleki açıdan da katkı sağlıyor.” (K13)

“Film festivalleri, tiyatrolar ve edebiyat etkinliklerine ilgi duyuyorum”. (K14)

“Sinema ve tiyatro gibi kültürel etkinliklere katılırım.”(K15)

Katılımcıların kültürel sermayelerini nasıl şekillendirdiğini ve günlük alışkanlıklarının bu sermayeyi nasıl yansıttığını göstermektedir. Kültürel sermaye, bireylerin sahip oldukları bilgi, beceri, deneyim ve eğitimle birlikte kültürel etkinliklere katılım düzeylerini içermektedir. Katılımcıların kültürel alışkanlıkları, hem bireysel hem de profesyonel yaşamlarında hangi kültürel kaynakları

kullandıklarını ve bu kaynakları nasıl geliştirdiklerini göstermektedir. Birçok katılımcı, tiyatroya gitmek, kitap okumak ve fotoğraf çekimi gibi kültürel etkinliklere katıldıklarını belirtmektedir (K2, K9, K10, K15). Bu etkinlikler, bireylerin estetik ve kültürel sermayelerini artırmalarına yardımcı olmaktadır. Kitap okumak (K5, K6, K7, K12) ve araştırma kitaplarıyla ilgilenmek (K12) gibi alışkanlıklar, kültürel sermayenin önemli bir bileşenini oluşturmaktadır. Bu, bireylerin hem kişisel hem de mesleki gelişimleri açısından önemli bir kaynak oluşturmaktadır. Özellikle edebi okuma ve yazma alışkanlıkları, bireylerin entelektüel sermayelerini güçlendirmektedir. K4, siyaset ve sivil toplum alanlarında aktif görevler aldığını belirtmektedir. Bu tür faaliyetler, sosyal sermaye oluşturma yanı sıra kültürel sermaye üzerinde de etkili olabilmektedir.

Toplumsal katılım, bireylerin değerler, etik ve kültürel normlarla olan ilişkisini güçlendirmekte ve kültürel sermayenin gelişimine katkı sağlamaktadır. Spor yapmak (K5, K7, K8, K11) ve fiziksel aktiviteler, genellikle bireylerin zihinsel ve bedensel sağlığını desteklerken, aynı zamanda sosyal sermaye de inşa etmektedir. Bu alışkanlıklar, iş ve yaşam dengesini sağlamak, stresle başa çıkmak ve kişisel gelişimi desteklemek için önemli kültürel araçlardır.

3.3.4.2.1 Okuma Yapmak

“Haber okurum bol bol.” (K1)

“Kitap okuyorum bol bol. Manga okuyorum daha çok. Okumak her zaman daha fazla geliştirir.” (K2)

“Okuma alışkanlıklarımın işime etkisi büyük. Askerde olduğumda çok fazla okuma fırsatım oldu. Gazeteciliğe başladığımdan beri kitap okumayı daha fazla seviyorum. Ama artık sürekli yazmak ve okumak, bazen daha fazla kelime görmek istemememe neden oluyor.” (K3)

“Yakın siyasi tarihimizle ilgili kitapları okuyorum.” (K4)

“Okuma alışkanlıkları haber yazımı konusunda beni olumlu etkiledi. Yazım yanlışlarım daha aza düştü bunun yanında cümlelerimde daha az devrik hale geldi. Okuduğum kitaplar daha çok edebi kitaplar ve romanlar. Konu olarak daha çok kişinin varlığını ve hayatın anlamını daha çok sorgulayan içerikler.” (K5)

“Daha çok yazma ve okuma alışkanlığım oldu ve bu da haber yapma biçimime olumlu bir etki kattı..... Felsefe, mitoloji ve tarih okuyorum çoğunlukla. Mesleğimi çok olumlu etkiliyor çünkü kelime hazinesi ne kadar gelişirse haber yazmanın da o kadar olumlu etkisi oluyor.” (K6)

“Okuma alışkanlıklarım, işimi doğrudan etkiliyor. Farklı türlerde kitaplar ve makaleler okumak, düşünce yapımı genişletiyor ve haber yazarken çeşitli konulara odaklanmamı sağlıyor.”(K7)

“Okuma alışkanlıklarım işime oldukça olumlu bir şekilde yansıyor. Farklı türlerde kitaplar, dergiler ve makaleler okumak, bakış açımı genişletiyor ve haber yazarken daha derinlemesine analiz yapmamı sağlıyor.” (K8)

“Sürekli okuyorum. Hem mesleki gelişim için hem de gündemi takip etmek için okumak şart.” (K10)

“Çok fazla kitap okuma fırsatım olmasa da, biyografi türündeki kitapları ya da beslenme ve antrenman üzerine yazılmış eserleri okumayı daha çok seviyorum.” (K11)

“İkisi de önemli ama yerel basında çevre biraz daha belirleyici olabiliyor.” (K12)

“Daha geniş bir perspektiften bakabilmeme yardımcı oluyor. Farklı kaynakları okumak, olayları daha iyi analiz edebilmemi sağlıyor.” (K13)

“Araştırmacı gazetecilikle ilgili kitaplar okuyorum, bu da haber dilimi güçlendiriyor.” (K14)

“Haber ve sektörel kitaplar okumak, haberlere farklı bakış açıları kazandırıyor.”(K15)

Gazetecilerin okuma alışkanlıklarının mesleki gelişimleri üzerindeki etkisini ve kültürel sermayelerinin nasıl şekillendiğini göstermektedir. Genel olarak, gazetecilerin okuma pratikleri hem kişisel ilgi alanlarına hem de mesleki gerekliliklere dayanmaktadır. Birçok katılımcı, okuma alışkanlıklarının haber yazım becerilerini geliştirdiğini, kelime dağarcıklarını genişlettiğini ve farklı perspektifler kazandırdığını belirtmektedir. Okuma tercihleri arasında edebi eserler, tarih, felsefe, biyografiler, siyasi kitaplar ve hatta manga gibi farklı türler bulunmaktadır. Bu çeşitlilik, gazetecilerin düşünsel altyapılarının genişlemesine katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda, bireylerin sahip oldukları kültürel sermayenin önemli bir bileşeni olan bilgiye erişim ve onu içselleştirme süreci, okuma pratikleriyle doğrudan ilişkilidir. Bourdieu’nun kavramsallaştırdığı kültürel sermaye, yalnızca biçimsel eğitimle değil; aynı zamanda bireyin gündelik yaşamda edindiği bilgi birikimi, estetik tercihleri ve entelektüel donanımıyla da şekillenmektedir. Gazetecilerin çeşitli alanlara duyduğu entelektüel ilgi ve bu doğrultuda geliştirdikleri okuma alışkanlıkları, onların kültürel sermayelerini zenginleştirmekte ve bu sermaye, mesleki üretim süreçlerine doğrudan yansımaktadır. Özellikle farklı türlerdeki okuma içerikleri, gazetecilerin olaylara

çok yönlü bakabilmesini, analitik düşünme yetilerini geliştirmesini ve haber dilinde özgünlük sağlamasını mümkün kılmaktadır.

Bazı gazeteciler, mesleki yoğunluk nedeniyle eskisi kadar okuma fırsatı bulamadıklarını ancak yine de okumaya zaman ayırmaya çalıştıklarını ifade etmiştir (K3, K11). Bu durum, kültürel sermayenin sürekli birikim halinde olduğunu ancak mesleki pratiklerle iç içe geçtiğinde farklı bir dinamik kazandığını göstermektedir. Dolayısıyla gazetecilerin kültürel sermayeleri, yalnızca geçmişten taşınan bir birikim değil; aynı zamanda mesleki yaşamları boyunca yeniden üretilen ve dönüştürülen bir yapıya sahiptir. Bu yeniden üretim süreci, bireylerin alan içerisindeki konumlarını belirlemede ve mesleki kimliklerini inşa etmede belirleyici bir rol oynamaktadır.

3.3.4.3 Mesleki Eğitim

“Eğitim çok önemli olsa da, çevreyle birlikte bu işi yürütmek daha değerli bir deneyim sunar. Eğitimle birlikte çevre de büyük bir etki yaratır. Güvenilir olmak ve çevrede güven inşa etmek, bir gazetecinin başarısı için kritik faktörlerdir. Bir kişi size görüntü gönderdiğinde, örneğin kendi adının geçmesini istemediğinde, bu güveni korumak gerekir. “Ben seni satmam” yaklaşımını benimsemek, gazetecinin mesleki ilişkisinde güven yaratır. Gazetecilik eğitimi almanın faydalı olduğunu düşünüyorum, ancak sahada öğrenilen tecrübelerin de ayrı bir değeri var. Öğrencilere tavsiyem, mümkünse okulla iş hayatını bir arada götürmeleri.” (K1)

“Ayrıca iyi bir çevre, nasıl haber yapacağımızı ve hangi bilgiyi alacağımızı şekillendiriyor..... Eğitim temelimizi oluşturdu ama sahada çalışmak ve çevremizden öğrendiklerimiz bizi asıl geliştiren şey oldu.” (K2)

“Mesleğe girerken daha çok uygulamalı eğitim önemli.” (K5)

“Gazetecilik mesleğine başlarken daha çok çevrenin etkisi önemliydi”. (K6)

“Mesleğe başlarken aldığım eğitim kadar, sosyal çevrem de büyük rol oynadı. Eğitim, teknik bilgiyi ve haberciliğin temellerini sağlamlaştırdı, ama sosyal çevremdeki deneyimler ve gözlemler, gazeteciliğe bakış açımı şekillendirdi.”(K7)

Gazetecilerin mesleğe girişlerinde eğitim ve çevrenin birbirini tamamlayan iki önemli unsur olduğu görülmektedir. Katılımcılar, akademik eğitimin temel bilgileri sağladığını kabul ederken, sahada kazanılan deneyimlerin ve çevresel etkileşimlerin mesleki gelişimde belirleyici olduğunu vurgulamaktadır. Uygulamalı eğitimin önemi öne çıkarken, gazetecilikte güven inşa etmenin ve sahada pratik yaparak öğrenmenin kritik olduğu belirtilmektedir. Bu bağlamda, hem eğitim almak

hem de iş hayatına erken atılmak mesleki becerileri güçlendiren bir strateji olarak değerlendirilmektedir.

3.3.4.4 Sosyal Çevre

“Çevre.” (K4)

“Çevre.” (K8)

“Her ikisi de önemliydi ama yerel basında çevrenin etkisi daha büyük olabiliyor.” (K9) (Mesleki eğitim)

“Ne yazık ki çevre daha belirleyici oluyor. Ama eğitim, mesleği daha bilinçli yapmamı sağladı.” (K10)

“Çevre.” (K11)

“Eğitimde önemli ama sahada çalışmaya başladığımda, sosyal çevrenin ve meslek içindeki bağlantıların en az eğitim kadar önemli olduğunu fark ettim.” (K13)

“Eğitim önemli ama meslekte ilerledikçe çevrenin belirleyici olduğunu gördüm.” (K14)

“Eğitim temel sağlasa da çevre de önemli.” (K15)

Mesleğe girişte eğitim ve sosyal çevrenin etkisi üzerine yapılan yorumlar, yerel basında sosyal çevrenin daha belirleyici olduğu yönünde bir eğilim göstermektedir. Katılımcılar, eğitimle kazanılan teknik bilgi ve bilinçli habercilik anlayışını vurgulasa da, sahadaki deneyimlerin ve meslek içindeki bağlantıların gazetecilik pratiğinde kritik bir rol oynadığını ifade etmektedir. Özellikle yerel basında güven ilişkilerinin ve çevre desteğinin habercilik faaliyetlerinde belirleyici olduğu sıkça dile getirilmektedir. Ancak bazı katılımcılar, eğitimin temel oluşturduğunu ve meslekte daha bilinçli hareket etmeyi sağladığını belirtmiş, bu da her iki faktörün bir arada değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

3.3.4.5 Aile

“Ailem, başlangıçta gazetecilik mesleğini istemedi. Babam köy muhtarıydı ve kendi işini yönetiyordu, annem de ona yardımcı oluyordu. Başlangıçta gazeteciliğe karşı çıkmışlardı. Ama ben, kendime güvenerek, eğitime devam ettim ve bu mesleği seçtim. Ailem, bana destek sağlayarak kendi yolumu çizmemi sağladılar. Onlardan aldığım destekle bu mesleği yapmaya karar verdim.” (K1)

“Ailem gazeteci değil, ancak okumayı çok severim. Özellikle Japon kültürüne ilgim var. Ortaokul ve liseden itibaren manga okur ve izlerim.” (K2)

“Ailem destek oldu ama seçim tamamen bana aitti.” (K3)

“Ailemde abim ve ablam dönemin yerel gazetelerinde çalışıyorlardı. Bende de çok emir komuta altına girecek bir yapıya sahip olmadığım için, girdiğim üniversite sınavının

hemen arkasından 1996 yılında Düzce ve Bolu'da karasal yayın yapan Öncü RTV'de işe başladım..... Ablam ve abim etken olmuştur". (K4)

"Ailem tabi ki meslek seçimimde etkili oldu. Babam eğer gazeteci olursam daha zor bir hayat yaşayacağımı dayattı. Ancak ben onu dinlemedim." (K5)

"Gazeteci olmak benim çocukluk hayalimdi. Dedemin 1980'lerde bu yana her gün biriktirdiği bir gazete koleksiyonu var. Sürekli gazete okur ve haber dinler ben de anneannem ve onun yanında büyüdüğüm için çocuk yaşlarımdan beri seviyorum..... Daha çok dedemin etkisi oldu. Anne ve babam hemşire olmamı istemişlerdi". (K6)

"Ailem, meslek seçimimde pek etkili olmadı. Onlar genelde daha geleneksel alanlarda kariyer yapmamı isterdi". (K7)

"Ailemde gazeteci yok ama eğitim konusunda her zaman destek oldular." (K9)

"Hayır, ailemde gazeteci yoktu." (K10)

"Ailemin meslek seçimine etkisi olmadı." (K11)

"Ailem gazeteciliği riskli bir meslek olarak görüyordu ama yine de beni desteklediler."(K12)

"Başta pek desteklemediler çünkü gazeteciliğin zor bir meslek olduğunu düşünüyorlardı. Ama zamanla işimi ciddiye aldığımı görünce fikrileri değişti." (K13)

"Ailemde gazeteci yok ama okumaya teşvik edilen bir ortamda büyüdüm." (K14)

"Ailem gazeteci değildi ama topluma hizmet etmeye yönelik bakış açıları vardı."(K15)

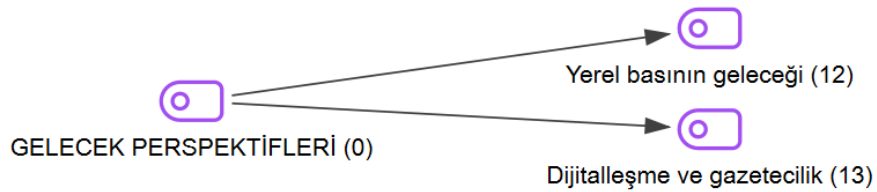
K4 ve K6 gibi katılımcıların ailelerinde gazetecilik mesleğiyle doğrudan temas olduğu ve bu sayede gazeteciliğe dair belirli eğilimler ve mesleki reflekslerin daha erken yaşta geliştiği görülmektedir. Örneğin, K6'nın dedesinin gazete koleksiyonu, ona gazeteciliğe yönelik bir kültürel habitus kazandırırken, K4'ün aile bireylerinin gazetecilik mesleğiyle olan ilişkisi, ona meslekle ilgili bir yönelim kazandırmış olabilmektedir. Bu tür ailevi bağlar, katılımcılara sosyal sermaye kazandırarak, mesleki çevreye daha kolay giriş yapmalarına olanak sağlamaktadır.

Diğer taraftan, K1, K5 ve K13 katılımcılar, ailelerinin başlangıçta gazetecilik mesleğine karşı olduğunu ancak zamanla meslek içinde deneyim kazandıkça bu direnci kırdıklarını belirtmektedirler. Bu durum, habitus kavramının statik olmadığını, bireylerin deneyim ve çevreleri aracılığıyla şekillendiğini göstermektedir. Ailelerinin karşı çıkmasına rağmen, bu katılımcılar kendi yolunu çizmiş ve gazeteciliği bir kariyer olarak seçmişlerdir.

K2, K14 ve K15 gibi katılımcılarda ise eğitimin ve okuma alışkanlıklarının meslek seçiminde önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Özellikle K2'nin Japon kültürüne olan ilgisi ve K14'ün okumaya teşvik edilmesi, kültürel sermaye aracılığıyla mesleğe yönelik ilgi ve eğilim oluşturmıştır. Ancak, K7 gibi katılımcılar, ailelerinin onları daha geleneksel mesleklere yönlendirmeye çalıştığını belirtmektedir. Bu, kültürel sermayenin farklı sınıfsal ve toplumsal konumlara göre şekillendiğini ve ailenin meslek seçiminde belirleyici bir faktör olabileceğini göstermektedir. Ailesinde gazeteci bulunmayan bazı katılımcılar (K7, K9, K10, K11) ise mesleki yönelimlerini ailelerinden devralınan bir habitus aracılığıyla değil, kendi bireysel çabaları ve meslek pratiği içinde zamanla edindikleri sosyal ilişkiler yoluyla geliştirmiştir. Bu durum, sosyal sermayenin aile aracılığıyla aktarılmadığı koşullarda, bireylerin gazetecilik alanındaki konumlarını oluşturabilmek için kendi çevrelerini inşa etmeleri gerektiğini göstermektedir. Bu katılımcılar için mesleki habitus, kalıtsal bir biçimde değil; sahadaki deneyimler, gözlemler ve kurulan ilişkiler aracılığıyla zaman içinde oluşmuştur. Son olarak, bazı katılımcılar (K5, K12) ailelerinin gazeteciliği riskli ve ekonomik olarak sürdürülebilirliği düşük bir meslek olarak gördüklerini, bu nedenle meslek seçiminde ekonomik sermayenin de belirleyici olabileceğini ifade etmektedirler. Bu bakış açısı, ailelerin meslek seçiminde güvence arayışı ve ekonomik kaygılarını yansıtmaktadır.

3.3.5 Gelecek Perspektifleri

Analiz sonucunda “Gelecek perspektifleri” içerisinde öne çıkan kodlar aşağıdaki şekil 3.6’de verilmiştir.

Şekil 3.6. Gelecek Perspektifleri Tema Kod Modeli

Bu tema altında, gazetecilerin yerel basının geleceğine ilişkin öngörülerini, dijitalleşme sürecinin yerel gazeteciliğe etkilerini ve mesleğin dönüşümüne dair

düşüncelerini kapsamaktadır. Ana tema olarak “Gelecek perspektifleri” belirlenmiş ve bunun altına iki temel kod yerleştirilmiştir.

3.3.5.1 Dijitalleşme ve Gazetecilik

“Yerel gazetelerin ulusal medya ile rekabet edebilmesi için dijital varlıklarını güçlendirmeleri gerekiyor. Gelecekte, sosyal medyanın etkisi ve teknolojinin gelişmesiyle yerel basın daha dijital bir hale gelecek. Yerel basının da bu gelişmeleri takip ederek, yeni bir boyuta evrilmesi gerektiğini düşünüyorum.” (K1)

“Geleneksel medya, Instagram ve diğer dijital platformlarla kıyaslandığında zor bir dönemde. Günümüzde gazetecilikte ve sosyal alanda herkes kendi düşüncelerini açıkça ifade edemiyor. Artık kimse kendi düşüncelerini kolayca paylaşmıyor. Eskiden ifade özgürlüğü daha fazla iken, şimdi düşüncelerimizi yazılı ya da sosyal ortamlarda ifade etmek daha zor hale geldi.” (K2)

“Medyada insanın dikkat süresi çok düştü. Gelişen dijital medya, daha kısa ve öz haber taleplerini ortaya çıkardı. Eskiden öğretilen haber yazım teknikleri artık yerini daha kısa, etkili ve hızlı bilgilere bırakacak gibi görünüyor. Bu değişim, gazetecilerin de yaklaşımını etkileyecek.” (K3)

“Habercilik sosyal medyanın da hayatımızdaki yeri sebebiyle hızlı haber girişi ön planda. Bana özel deyip haber bekletebiliyordunuz. Ancak şimdi sosyal medya etkisiyle bir paylaşım elinizdeki özel haberi patlatabilir”. (K4)

“Günden güne gelişecek olan teknoloji ile beraber bir dönüşüme uğrayacağını düşünüyorum ama çok fazla bir tahmin yürütemiyorum.” (K6)

“Teknolojik araçların kullanılması işleri kolaylaştırıyor. Bu sektörün daha ileri seviyelere gideceğini düşünüyorum.” (K7)

“Eskiden gazetecilik daha çok basılı gazeteler, televizyon ve radyoya dayanırken, günümüzde internet gazeteciliği, sosyal medya ve dijital platformlar öne çıktı. Artık haberler anlık olarak dijital ortamda üretiliyor ve paylaşılıyor.” (K8)

“Yerel basının sürdürülebilirliği dijitalleşmeye bağlı. Yerel gazeteciliğin önemi büyük ama ekonomik zorluklar devam ederse küçülme kaçınılmaz olabilir.” (K9)

“Eskiden haberler daha basılı gazeteler üzerinden okunurdu, şimdi dijital haber platformları ön planda. Aynı zamanda ekonomik zorluklar nedeniyle birçok yerel gazete kapanma noktasına geldi.” (K10)

“Medya sektörü ve yerel basının geleceği, dijitalleşmenin hız kazanmasıyla önemli bir dönüşüm sürecinden geçiyor. Yerel basın, geleneksel gazetecilikten dijital platformlara kayarken, sosyal medya ve Google Discover gibi araçlar yerel haberlerin daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlıyor.” (K11)

“Dijitalleşme her şeyi değiştirdi. Eskiden haber basılı gazetelerde okunurdu, şimdi çoğu kişi sosyal medyadan takip ediyor. Hız çok önemli hâle geldi.” (K12)

“Dijitalleşme medya yapısını değiştirdi, hız arttı ama doğrulama daha önemli hale geldi. Deneyimlerim, doğrulama ve araştırmaya daha fazla önem vermeme sağladı..... Dijitalleşmenin artmasıyla birlikte yerel basının dijital platformlarda daha fazla yer alacağını düşünüyorum. Ancak, geleneksel gazeteciliğin yerini dijital medyanın alması zorlu bir süreç olabilir.”(K15)

Çoğu katılımcı, dijitalleşmenin yerel basının geleceği için kritik olduğunu vurgulamaktadır. K1, K9, K8 ve K11 gibi ifadeler, yerel gazetelerin dijital platformlarda güçlü bir varlık oluşturmazlarsa ulusal medya ile rekabet edemeyeceğini belirtmektedir. Bu, yerel gazeteciliğin dijital dönüşüm sürecinde önemli bir dönemeçten geçtiğini göstermektedir. K3, K4, K12 ve K15'te dijital medya ve sosyal medyanın etkisiyle hızın önemli bir faktör haline geldiği ifade edilmektedir. Dijitalleşme ile birlikte haberlerin daha hızlı yayıldığı, bu durumun gazetecilerin yaklaşımını ve haber yazımını etkileyen bir dönüşüm yarattığı söylenilmektedir. Bu dönüşümün, haberlerin doğruluğu ve güvenilirliği üzerinde de daha fazla dikkat gerektirdiği, özellikle K15'teki "doğrulama" vurgusuyla belirginleşmektedir. Katılımcılar (K9 ve K10) yerel basının dijitalleşme sürecinde ekonomik zorlukların önemli bir engel olduğu belirtilmiştir. Yerel gazetelerin dijitalleşme yolunda ilerlerken, aynı zamanda küçülme veya kapanma riskleriyle karşı karşıya olduğu ifade edilmektedir. Bu, yerel basının dijital geçiş sürecinin sadece teknolojik değil, ekonomik koşullarla da şekillendiğini göstermektedir. Katılımcı (K2), sosyal medyanın habercilikteki rolüne dikkat çekmekte ve dijital ortamda ifade özgürlüğünün azaldığını belirtmektedir. Bu, dijitalleşmenin hem fırsatlar hem de zorluklar sunduğunu, yerel basının bu platformlarda yer alırken karşılaştığı yeni dinamikleri ortaya koymaktadır. Katılımcıların (K6, K7 ve K8) ifadelerinde ise dijitalleşmenin gazeteciliği daha verimli hale getirdiğini, teknolojik araçların kullanımının işleri kolaylaştırdığını ve bu süreçle birlikte medya sektörünün ilerleyeceği yönünde görüşler sunmaktadır. Genel olarak, yerel basının dijitalleşme süreci büyük bir dönüşüm süreci olarak görülmektedir. Dijitalleşme; hız, etkileşim ve sosyal medyanın etkisiyle haberciliği dönüştürürken, ekonomik zorluklar yerel gazetelerin dijital platformlarda daha fazla yer almasını engelleyebilecek bir bariyer olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak, teknolojik araçların ve dijital platformların etkisiyle yerel gazetelerin daha geniş kitlelere

ulaşması ve haberlerin daha hızlı yayılması mümkün hale gelmektedir. Bu sürecin en büyük zorluğu, geleneksel gazeteciliğin dijitalleşmeye adaptasyonunu sağlamak ve dijital ortamda güvenilirliğini korumaktır.

3.3.5.2 Yerel Basının Geleceği

“Yerel basının şu anki durumu zorlayıcı. Maddi kaynaklar sınırlı ve teknolojiye uyum sağlama zorlukları var. Ancak, sosyal medya sayesinde halk, haberleri hızlı bir şekilde alabiliyor.” (K1)

“Yerel basının geleceği zor görünüyor çünkü medya tamamen internete kaymış durumda.” (K2)

“Basılı medya muhabirleri geçmişte sürekli saha da haber kovalarken, şuanda sahaya çok çıkılmıyor. İnternet ve ajans haberciliği daha çok ön plana çıkmıştır..... Basılı medya bitmek üzere. İnternet haberciliği mecburen kendini geliştirerek ilerleyecektir. Bolu’da 3 basılı günlük gazete patronu, masrafların kurtarmaması sebebiyle birleşme kararı aldı.” (K4)

“Ben medya sektöründe tekelleşmeye daha çok gidileceğini bu sebeple basın sektöründe çoğu kişinin işsizlik ve maddi sıkıntılar yaşayacağını düşünüyorum.” (K5)

“Medya sektörü ve yerel basının geleceği, dijitalleşme, bağımsız habercilik ve yapay zeka teknolojilerinin etkisiyle şekillenmeye devam edecek. Ancak bu dönüşüm hem fırsatlar hem de zorluklar barındırıyor”. (K8)

“Yerel basın giderek dijitalleşiyor. Maddi sıkıntılar devam ederse birçok gazete kapanabilir. Ama doğru bir dijital dönüşüm stratejisiyle ayakta kalabiliriz.” (K10)

“SEO haberciliği yerel basında pek bilinmiyor ama dijital görünürlüğü artırmada önemli bir avantaj sağlıyor. Ayrıca, etkili video ve fotoğraf montajı bilmek, sosyal medya ve dijital platformlarda etkileşimi yükseltebilir. Rekabette öne çıkmak için yerel basının dijital dönüşüme uyum sağlaması şart.....Yerel haberlerin daha geniş kitlelere ulaşabilmesi için SEO uyumlu, dikkat çekici ve Google Discover için optimize edilmiş içerikler üretmek artık bir zorunluluk. Haberlerin sosyal medyada paylaşım oranını artıran başlıklar ve ilgi çekici görseller, okunma sürelerini ve etkileşimi artıracaktır”.(K11)

“Yerel basın, dijitalle uyum sağlarsa ayakta kalabilir. Geleneksel gazetecilik zorlanacak ama kaliteli içerik her zaman değerini koruyacak.” (K12)

“Yerel gazeteler, dijitalleşmeye uyum sağlarsa ayakta kalabilir ama sadece geleneksel yöntemlerle devam etmeleri zor görünüyor.” (K13)

“Yerel basının geleceği, dijitalleşme ile birlikte dijital platformları benimseyerek geniş kitlelere ulaşmayı hedefleyecek. Ancak, toplulukla doğrudan etkileşimini koruyarak

yerel haberciliği güçlendirmesi önemli olacak. Gazetecilerin dijital medya becerileri, yerel basının sürdürülebilirliğini sağlayacak.” (K15)

Birçok katılımcı, yerel basının geleceğinde dijitalleşmenin belirleyici bir rol oynadığını vurgulamaktadır. K1, K2, K12, K13 ve K15 katılımcıların ifadelerinde, yerel gazetelerin dijital platformlara uyum sağlamamaları durumunda sektörde varlıklarını sürdürmekte zorlanabileceklerine dair bir öngörü dikkat çekmektedir. Bu durum, dijital dönüşüm stratejilerinin yalnızca teknolojik bir gereklilik değil, aynı zamanda kurumsal sürdürülebilirlik açısından da kritik bir boyut taşıdığını ortaya koymaktadır. Katılımcı (K11) dijitalleşmenin yanı sıra SEO (Search Engine Optimization - arama motoru optimizasyonu) uyumlu içerik üretimi ve sosyal medya etkileşimi gibi teknik becerilerin de rekabette öne çıkmayı sağlayacak faktörler olduğu ifade edilmektedir. Katılımcılar (K4 ve K5), yerel basının ekonomik sıkıntılar nedeniyle birleşme kararı alması ve medya sektöründeki tekelleşme beklentisi dile getirilmiştir. Bu durum, yerel gazetelerin gelir kaynaklarının azalması ve dijital dönüşüm sürecinde karşılaşılan zorluklarla birlikte işsizlik ve sektördeki maddi sıkıntıların artacağına işaret etmektedir. Yine katılımcı (K4), basılı medyanın yerini internet haberciliğinin alacağı ve sahada haber toplamanın azalacağı bir duruma işaret etmektedir. Katılımcı (K11) yerel basının dijital dönüşümünün SEO (arama motoru optimizasyonu) uyumlu içerik üretimi ile doğrudan ilişkili olduğu vurgulanmaktadır. SEO (arama motoru optimizasyonu) ve dijital platformlarda görünürlük kazanmanın, yerel haberlerin daha geniş kitlelere ulaşabilmesi için bir zorunluluk olduğu ifade edilmektedir. Bu durum, yerel gazetelerin dijitalleşme sürecinde teknik becerilere sahip olmasının, onların dijital alanda varlıklarını sürdürebilmesi için ne kadar kritik olduğunu göstermektedir.

Birçok katılımcı, sosyal medyanın etkisinin yerel basın üzerinde önemli bir rol oynadığını belirtmiştir. Katılımcılar (K10 ve K15) görüşlerinde, dijital platformlara uyum sağlamak ve toplulukla doğrudan etkileşimi sürdürmek, yerel gazetelerin başarısı için önemli bir strateji olarak görülmektedir. Sosyal medyanın hızla yayılan haberler için kritik bir kanal olduğu belirtilmekte ancak dijitalleşmenin yalnızca dijital araçları kullanmakla sınırlı kalmayıp gazetecilik becerilerinin dijital medya ile uyumlu hale getirilmesi gerektiği de vurgulanmaktadır.

Yerel basının geleceği, dijitalleşme ve ekonomik zorluklar arasında şekillenirken, Bourdieu'nun *habitus*, *sermaye* ve *alan* kavramları, bu dönüşümü

daha iyi anlamamıza yardımcı olmaktadır. Dijital platformlarda güçlü bir varlık oluşturmak ve SEO ile sosyal medya etkileşimi gibi stratejileri benimsemek, yerel gazetelerin sürdürülebilirliği için kritik önem taşırken, bu süreçte gazetecilerin *habitus* (günlük pratiklerinin ve medya alışkanlıklarının bir yansıması) da belirleyici bir rol oynamaktadır. Yerel basında çalışan gazetecilerin dijital medya ile ilişkilendirdiği alışkanlıklar, eski geleneksel gazetecilikten dijital haberciliğe geçişi kolaylaştırmakta veya zorlaştırmaktadır. Dijital medya, gazeteciliğin alanını yeniden yapılandırırken yerel gazetecilik de dijitalleşen *medya alanı* içinde kendine yeni bir yer edinmeye çalışmaktadır. Bu yeni alan, geleneksel medya ile dijital medya arasında bir geçiş süreci sunarken yerel basın için daha geniş bir kitleye ulaşma fırsatları sunmaktadır. Ancak, bu alandaki güç dinamikleri, dijital medyanın etkisiyle değişebilir ve yerel gazetecilik bu yeni alanda rekabet avantajı sağlamak için dijital beceriler geliştirmektedir.

SONUÇ

Bu tez çalışması, Bourdieu'nun habitus, sermaye ve alan kavramları çerçevesinde, Bolu yerel basınında çalışan gazetecilerin habituslarının ve sahip oldukları sermaye türlerinin gazetecilik pratiklerini ve alana bakış açılarını nasıl şekillendirdiğini incelemektedir. Araştırma, yerel basında görev yapan gazetecilerin toplumsal ve mesleki habituslarını, bu habitusların gazetecilik pratiklerine etkisini ve gazetecilerin farklı sermaye türlerini kullanarak medya alanındaki konumlarını nasıl belirlediklerini analiz etmektedir. Medya bağlamında habitus, gazetecilerin ve medya profesyonellerinin, dışsal bir kontrol veya belirli kurallar olmaksızın, içselleştirdikleri mesleki eğilimlere göre haber üretim süreçlerini doğal bir şekilde organize etmelerini sağlar. Bu çerçevede elde edilen bulgular, Bourdieu'nun teorik yaklaşımının yerel basının dinamiklerini anlamada önemli katkılar sunduğunu göstermektedir.

Habitus kavramı, bireylerin içinde bulundukları toplumsal çevreyle etkileşimleri sonucunda geliştirdikleri eğilimler, tutumlar ve değerler bütünüdür. Yerel basında görev yapan gazetecilerin habitusları, yalnızca mesleki deneyimlerinden değil, aynı zamanda sosyal bağamları ve yerel halkla kurdukları ilişkilerden de etkilenmektedir. Yapılan görüşmelerde, gazetecilerin mesleklerini yerine getirirken toplumun değer yargılarına ve yerel normlara uygun hareket etme eğiliminde oldukları gözlemlenmiştir. Bu eğilimler, gazetecilerin içerik üretme süreçlerinde bağımsızlıklarını, tarafsızlıklarını ve objektifliklerini koruma çabalarıyla şekillenmiştir. Ancak yerel basının ekonomik ve sosyal koşulları, gazetecilerin bu değerleri ne ölçüde sürdürebildiklerini sorgulamaktadır. Örneğin, yerel yönetimlerin ve iş dünyasının medya üzerindeki etkisi, gazetecilerin profesyonel bağımsızlıklarını zorlarken, aynı zamanda yerel topluma olan aidiyet hislerini de etkilemektedir. Bu bağlamda, yerel basında çalışan gazetecilerin sahip oldukları habitus, mesleklerinde karar alırken karşılaştıkları zorlukları ve fırsatları etkileyen önemli bir faktör olmuştur.

Katılımcıların büyük bir kısmı, gazeteciliği bir meslekten çok bir yaşam tarzı olarak tanımlamaktadır. “merak, araştırma ve sorgulama becerisi, iletişim yetkinliği, etik ilkelere bağlılık ve okuma alışkanlığı” gibi özelliklerin çocukluktan itibaren edinilen toplumsal eğilimlerin ve bireysel yönelimlerin bir yansıması olduğu ifade edilmiştir. Bu noktada, mesleki habitus ile toplumsal habitusun

etkileşim içinde olduğu görülmektedir. Mesleğe özgü refleksler, örneğin “haber kokusunu almak” gibi sezgisel yetkinlikler, gazetecilerin tekrar eden pratikler yoluyla içselleştirdikleri mesleki habitusun bir parçasını oluşturmaktadır. Aynı zamanda bu refleksler, gazetecilik alanına adım attıktan sonra bireylerin geçirdiği dönüşüm sürecine de işaret etmektedir.

Gazetecilik etik değerlerinin “tarafsızlık, doğruluk, kamu yararı” gibi katılımcılar arasında büyük ölçüde paylaşıldığı, ortak bir mesleki habitusun oluştuğunu göstermektedir. Ancak bu değerlerin idealleştirilmiş normlar olarak dile getirilmesi, alandaki gündelik pratiklerle her zaman örtüşmediğini ortaya koymaktadır. Ekonomik bağımlılıklar, kişisel ilişkiler ve kurumsal sınırlılıklar, gazetecilerin haber seçimi ve sunum süreçlerinde çeşitli sapmalara neden olabilmektedir. Bu durum, gazetecilik değerleri ile pratikleri arasındaki gerilimi gösterirken, mesleğin etik ve kurumsal dönüşümüne dair önemli ipuçları sunmaktadır.

Sermaye kavramı, bireylerin sahip olduğu ekonomik, kültürel, sosyal ve sembolik kaynakların tümünü ifade etmektedir. Yerel basında çalışan gazeteciler açısından sermaye, mesleki pratiklerini şekillendiren en temel unsurlardan biridir. Bu araştırmada, gazetecilerin sahip oldukları farklı sermaye türlerinin medya alanındaki konumlarını nasıl belirlediği üzerinde durulmaktadır. Elde edilen verilere göre, ekonomik sermayenin sınırlılığı, gazetecilerin gazetecilikteki tarafsızlıklarını ve özgürlüklerini zorlamış, basın özgürlüğü açısından yapısal engeller yaratmaktadır. Yerel basının finansal sürdürülebilirlik sorunları, gazetecilerin bağımsız hareket edebilme kapasitelerini kısıtlamış ve ekonomik kaygılar nedeniyle belirli siyasi ya da ticari aktörlerle yakın ilişki kurmalarına yol açmaktadır. Kültürel sermaye, gazetecilerin mesleki birikimleri, ailevi durumları, alışkanlıkları, eğitimleri ve deneyimleri ile doğrudan ilişkili olup, onların içerik üretimindeki niteliklerini belirleyen temel bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak, yerel basında çalışan gazetecilerin düşük maaşlar ve sınırlı kaynaklar nedeniyle mesleki gelişimlerini sürekli olarak desteklemekte güçlük çektikleri gözlemlenmiştir. Bu durum, özellikle derinlemesine analiz gerektiren habercilik türlerinde yaratıcı ve özgün içerik üretme kapasitesini sınırlamaktadır. Sosyal sermaye, yerel basında çalışan gazetecilerin toplumsal bağları, iş dünyası ve siyasal aktörlerle kurdukları ilişkiler aracılığıyla etkinleşmiştir. Gazeteciler, bu sosyal sermayeyi haber kaynakları edinmek, yerel gündemi şekillendirmek ve mesleki

prestijlerini artırmak için kullanmışlardır. Ancak, sosyal sermayenin belirleyici olduğu bu dinamik, gazetecilerin haber üretim süreçlerinde bağımsızlıklarını koruma konusunda denge kurmalarını zorunlu hale getirmiştir. Sembolik sermaye ise dijitalleşme süreciyle yeni bir boyut kazanmıştır. Gazeteciler, sosyal medyada kazandıkları takipçi sayıları, etkileşim oranları ve haberlerinin dijital platformlardaki görünürlüğü aracılığıyla sembolik sermayelerini güçlendirmiştir. Bu durum, yerel basında çalışan gazetecilerin dijital mecralarda daha fazla tanınırlık elde etmelerine ve kamuoyunu etkileme kapasitelerinin artmasına katkı sağlamaktadır. Ancak, sosyal medya ve dijital platformlar, gazetecilerin aynı zamanda daha fazla denetime ve baskıya maruz kalmalarına da neden olmakta, dijital ortamda yayılan içeriklerin denetlenmesi ve manipüle edilmesi riskini ortaya çıkarmaktadır. Sosyal medyanın hızla yayılan haberler için kritik bir kanal olduğu belirtilmekte, ancak dijitalleşmenin yalnızca dijital araçları kullanmakla sınırlı kalmayıp, gazetecilik becerilerinin dijital medya ile uyumlu hale getirilmesi gerektiği de vurgulanmaktadır.

Araştırma bulguları, sermaye türlerinin gazetecilerin mesleki faaliyetlerini ve medya alanındaki konumlarını belirlemede birbirleriyle etkileşim halinde olduğunu göstermektedir. Özellikle ekonomik sermayenin yetersizliği, kültürel sermaye ile dengelenmeye çalışılmış, sosyal ve sembolik sermaye ise gazetecilerin meslek içindeki statülerini koruma ve güçlendirme aracı olarak kullanılmıştır.

Yerel basın, medya alanı içinde ulusal basına kıyasla daha sınırlı ekonomik ve kurumsal kaynaklara sahip olmakla birlikte, kendi dinamikleri doğrultusunda şekillenen bir yapıya sahiptir. Bolu'daki yerel basın da benzer şekilde, ekonomik koşullar, dijitalleşme süreçleri ve ulusal basın ile kurduğu ilişkiler çerçevesinde faaliyet göstermektedir. Yerel basında çalışan gazeteciler, haber üretiminde daha esnek hareket edebilme avantajına sahip olsalar da, resmi kurumlarla ilişkiler, reklam gelirlerindeki daralma ve dijital rekabet gibi faktörler mesleki pratiklerini zorlaştırmaktadır. Dijitalleşme, yerel basına daha geniş bir kitleye ulaşma ve görünürlük sağlama imkânı sunarken, aynı zamanda hızlı haber üretme baskısını artırarak içerik kalitesini tehdit edebilmektedir. Ulusal basın ile olan etkileşimler, yerel gazeteciliğin sınırlarını belirleyen önemli unsurlardan biri olup, haber akışı, kaynak paylaşımı ve habercilik normları açısından yerel medyanın hareket alanını şekillendirmektedir. Ayrıca, siyasetçilerin ve politikacıların haber sürecinde belirleyici olabildiğine dair ifadeler, yerel basında siyasetle gazetecilik arasındaki

ilişkinin dikkat çekici bir boyut kazandığını göstermektedir. Sonuç olarak, yerel basın, medya alanında kendine özgü stratejiler geliştirerek varlığını sürdürmekte, ekonomik ve teknolojik dönüşümler karşısında yeniden yapılanma sürecine girmektedir. Yerel basının ekonomik açıdan kırılğan yapısı, gazetecileri çok yönlü roller üstlenmeye ve esnek bir çalışma biçimini benimsemeye zorlamaktadır. Resmî kurumlarla ilişkiler, haber üretim süreçlerinde hem kısıtlayıcı hem de kolaylaştırıcı bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, haberin değer kazanmasında bireysel ilişkiler ağının önemli bir etkisi olduğu görülmektedir. Ayrıca, dijitalleşmenin sağladığı yeni olanaklara rağmen, yerel basın ekonomik bağımsızlık sorunlarını aşmakta zorlanmakta; bu da gazetecilik pratiklerinde süreklilik ve etik ilke temelli bir üretim biçiminin gelişmesini engellemektedir.

Bourdieu'nun habitus, sermaye ve alan kavramları, yerel basının yapısal dinamiklerini ve güç ilişkilerini analiz etmek için önemli bir çerçeve sunmaktadır. Yerel basında çalışan gazeteciler, sahip oldukları ekonomik, sosyal, kültürel ve sembolik sermayeleri medya alanındaki konumlarını güçlendirmek için kullanırken, aynı zamanda içinde bulundukları tarihsel ve toplumsal koşullarla şekillenen bir habitusa sahiptirler. Gazeteciliğe başlama süreçleri, bireylerin habituslarıyla şekillenirken, aynı zamanda gazetecilik alanında elde ettikleri deneyimlerle de bu habitusu yeniden inşa etmektedirler. Bu habitus, mesleki pratikleri ve gazetecilerin haber üretim süreçlerindeki stratejik hamlelerini belirleyen önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Sonuç olarak, yerel basın, yalnızca ekonomik ve teknolojik değişimlere karşı değil, aynı zamanda medya alanındaki güç ilişkilerine ve habitus aracılığıyla aktarılan mesleki normlara bağlı olarak şekillendirilmektedir. Bu bağlamda, gazetecilerin sahip oldukları sermaye türleri ve medya alanında konumlanma biçimleri, yerel basının geleceğini belirleyen temel dinamikler arasında yer almaktadır.

KAYNAKÇA

- Alyakut, Ö. (2019). *Kültürel Meşruiyet Kuramı Üzerinden Kültür Dönüşümünü Okumak: Meşru Beslencenin Reklamlarla Aktarımı* (Doktora Tezi). Kocaeli Üniversitesi.
- Balınan, R. (2020). *İkinci Yer Mücadelesi Olarak: Habitus* (Yüksek Lisans Tezi). Mardin Artuklu Üniversitesi.
- Benli, S. ve Yenipınar, U. (2018). Yerel Yiyecek Deneyiminin Destinasyon İmajı Ve Destinasyon Sadakati Üzerine Etkisi: Mersin'i Ziyaret Eden Yerli Turistler Üzerinde Bir Araştırma. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(82), 658-685.
- Benson, R. (2006). News media as a 'journalistic field': What Bourdieu adds to new institutionalism, and vice versa. *Political Communication*, 23(2), 187-202.
- Birsen, H. (2011). Yerel basın yöneticilerinin bakış açılarıyla Eskişehir yerel basını. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 1, 118-121.
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In J. Richardson (Ed.), *Handbook of theory and research for the sociology of education* (s.241-258). Greenwood Press.
- Bourdieu, P. (1987). What makes a social class? On the theoretical and practical existence of groups. *Berkeley Journal of Sociology*, 32, 1-17.
- Bourdieu, P. (1989). Social space and symbolic power. *Sociological Theory*, 7(1), 14-25.
- Bourdieu, P. (1990). *The logic of practice* (R. Nice, Trans.). Polity Press.
- Bourdieu, P. (1991). *Language and symbolic power* (G. Raymond & M. Adamson, Çev.). Polity Press.
- Bourdieu, P. (1994). *Distinction: A social critique of the judgement of taste*. Routledge.
- Bourdieu, P. (1997). *Televizyon üzerine* (T. Ilgaz, Çev.). Yapı Kredi Yayınları.
- Bourdieu, P. (1999). *Sanatın kuralları* (N. K. Sevil, Çev.). Yapı Kredi Yayınları.
- Bourdieu, P. (2003). *Düşünsel bir antropoloji için cevaplar*. İletişim Yayınları.
- Bourdieu, P. (2005). The political field, the social science field, and the journalistic field. In R. Benson & E. Neveu (Ed.), *Bourdieu and the journalistic field* (s. 29-47). Polity Press.
- Bourdieu, P. (2007). *Ocak ve zanaat* (G. Çeğin, E. Göker, A. Arlı, ve Ü. Tatlıcan, Ed.). İletişim Yayıncılık A.Ş.
- Bourdieu, P. (2009). *Bekârlar balosu* (Ç. Eroğlu, Çev.). Dost Kitabevi.
- Bourdieu, P. (2014). Simgesel sermaye ve toplumsal sınıflar. *Cogito: Pierre Bourdieu içinde* (G. Çeğin, E. Göker, ve N. Ökten, Ed.), (s. 192-203). Yapı Kredi Yayınları.
- Bourdieu, P. (2015a). *Ayırım: Beğeni yargısının toplumsal eleştirisi* (D. F. Şannan ve A. G. Berkkurt, Çev.). Heretik Yayınları.
- Bourdieu, P. (2015b). *Devlet üzerine: Collège de France dersleri (1989-1992)* (A. Sümer, Çev.). İletişim Yayınları.
- Bourdieu, P. (2016). *Seçilmiş metinler* (L. Ünsaldı, Çev.). Heretik Yayınları.
- Bourdieu, P. (2017). *Ayırım: Beğeni yargısının toplumsal eleştirisi* (D. Fırat ve G. Berkkurt, Çev.). Heretik Yayınları.

- Bourdieu, P., ve Wacquant, L. J. D. (2003). *Düşünümsel bir antropoloji için cevaplar*. İletişim Yayınları.
- Brubaker, R. (1985). Rethinking classical theory: The sociological vision of Pierre Bourdieu. *Theory and Society*, 14(6), 745–775.
- Calhoun, C. (2010). Bourdieu sosyolojisinin ana hatları. G. Çeğin, E. Göker, ve N. Ökten (Ed.), *Ocak ve zanaat* (s. 77–129). İletişim Yayıncılık.
- Code, M. (2015). *Instagram, social media, and the “like”: Exploring virtual identity’s role in 21st century students’ new socialization experience* (Yüksek lisans tezi). Brock University.
- Colaguori, C. (2010). Symbolic violence and the violation of human rights: Continuing the sociological critique of domination. *International Journal of Criminology and Sociological Theory*, 3(2), 388–400.
- Couldry, N. (2003). Media, symbolic power and the limits of Bourdieu’s field theory. *Media LSE*, No. 2. London: Media LSE.
- Creswell, J. W. (2017). *Araştırma deseni: Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları* (S. Beşir Demir, Çev. Ed.). Eğiten Kitap Yayıncılık.
- Doğan, D. (2018). *Pierre Bourdieu düşünümelliğinde yeni medyanın habitus ve sermaye ile ilişkisi* (Yüksek lisans tezi). Kocaeli Üniversitesi.
- Doğan, G. (2024). *Madde bağımlılığı ve şiddet döngüsü: Madde bağımlısı kadınlarda şiddet deneyiminin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi.
- Dursun, O. (2018). Toplumu Pierre Bourdieu ile düşünmek. *Global Media Journal TR Edition*, 8(16).
- Edgar, A., & Sedgwick, P. (2002). *Cultural theory: The key thinkers*. London: Routledge.
- Emchgyeva, G. (2019). *İkincil toplumsallaşma aracı olarak yeni medya ve iletişim süreçlerini Pierre Bourdieu’nün sosyolojik yaklaşımı ile değerlendirmek: Blogosfer ve blogger ilişkisi* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi .
- Gezgin, S. (2007). Türkiye’de yerel basın. S. Gezgin (Ed.), *Türkiye’de yerel basın* (177-196). İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Girgin, A. (2007). Türkiye’de yerel basın ve resmi ilan. S. Gezgin (Ed.), *Türkiye’de yerel basın* (243-260). İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Göker, E. (2016). Ekonomik indirgemeci mi dediniz? G. Çeğin, E. Göker, A. Arlı, ve Ü. Tatlıcan (Ed.), *Ocak ve zanaat: Pierre Bourdieu derlemesi* (277–301). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Güzel, E. (2016). Dijital kültür ve çevrimiçi sosyal ağlarda rekabetin aktörü: "Dijital habitus". *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 4(1).
- Harcup, T., & O'Neill, D. (2017). What is news? *Journalism Studies*, 18(12), 1470-1488. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2016.1150193>
- Işık, M. (2001). Globalleşme-yerelleşme ve medya. *Selçuk İletişim*, 4, 38-43.
- İnal, A. (1996). *Haberi okumak*. Temuçin Yayınları.
- İnce Başaran, G. (2019). Bourdieu sosyolojisi bağlamında bir alt-alan olarak yerel basın: İzmir örneği. Yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi.
- Kaplan, Y., ve Akkaya, C. (2013). Toplumsal tabaka farklılıklarının spora yansıyan sonuçları (Antalya örneği). *Mediterranean Journal of Humanities*, 3(2), 143-158.

- Kaplan, M., ve Yardımcıoğlu, M. (2020). Alan, habitus ve sermaye kavramlarıyla Pierre Bourdieu. *HABITUS Toplumbilim Dergisi*, 1, 23–37.
- Kaya, A. (2010). Pierre Bourdieu'nün pratik kavramının kilidi: Alan kavramı. G. Çeğin, E. Göker, ve N. Ökten (Ed.), *Ocak ve zanaat* (397–419). İletişim Yayıncılık.
- Keleş Yemeniçüler, F. D. (2015). *Orta sınıfın tüketim eğilimi, beğeni ve alışkanlıklarının Bourdieu perspektifinden incelenmesi: Orta sınıf üzerine 2014 yılında İstanbul'da yapılan niteliksel bir çalışma* (Yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı.
- Kıraç, R. (2019). Hastane randevu sistemlerinin hastalar açısından değerlendirilmesi. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 6(3), 189-195.
- Kuhn, T. S. (2015). *Bilimsel devrimlerin yapısı*. Kırmızı.
- Kurşun, A. K. (2007). Yerel basının yerel siyasi katılıma etkisi. S. Gezgini (Ed.), *Türkiye'de yerel basın* (380-390-. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Kümbetoğlu, B. (2012). *Sosyolojide ve antropolojide niteliksel yöntem ve araştırma*. Bağlam.
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji sözlüğü*. Elips Kitabevi.
- Ölçer, H. (2019). Pierre Bourdieu sosyolojisinde simgesel şiddet sorunsalı ve biçimleri. *Uluslararası Toplum ve Kültür Çalışmaları Dergisi*, (2), 34-49.
- Ölçer, H. (2020). *Bourdieu'cu toplumsal ayırım pratiklerinin sosyal medyaya yansımaları: Facebook ve Instagram örneği* (Yüksek lisans tezi). Mardin Artuklu Üniversitesi.
- Özdemir, M. (2020). Bourdieu perspektifinden sınıfsal ilişkileri okumak: Youtuberların simgesel şiddetin üretimine etkisi. *Intermedia International e-Journal*, 7(13), Aralık.
- Öztimur, N.(2010). Feminist Teoride Pierre Bourdieu Tartışmaları. G. Çeğin, E. Göker, ve N. Ökten (Ed.), *Ocak ve zanaat* (581–587). İletişim Yayıncılık.
- Özsöz, C., ve Baran, A. (2011). Pratik, kültür, sermaye, habitus ve alan teorileriyle Pierre Bourdieu sosyolojisi. *Sosyolojide yakın dönem gelişmeler* (2-21). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Öztürk, Ş. (2020). *Dijital kültürde alternatif medyanın haber üretim süreci ve gazetecilik alanının dönüşmesi* (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı.
- Palabıyık, A. (2011). Pierre Bourdieu sosyolojisinde “habitus”, “sermaye” ve “alan” üzerine. *Liberal Düşünce*, 16(61-62), 121-141. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/790873>. (Erişim tarihi: 6 Ağustos 2024).
- Parlak, İ., ve Değirmenci, N. (2015). Zaman Gazetesi köşe yazarlarının bir rol değişim göstergesi olarak Bourdieücü bağlamda söylemsel dönüşümleri (2011'den 2014'e). *Pamukkale Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü*.
- Schultz, I. (2007). The journalistic gut feeling. *Journalism Practice*, 1(2), 190–207.
- Swartz, D. (2011). *Kültür ve iktidar: Pierre Bourdieu'nün sosyolojisi* (E. Gen, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Swartz, D. (2013). *Kültür ve iktidar: Pierre Bourdieu'nün sosyolojisi* (E. Gen, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Swartz, D. (2016). *Kültür ve iktidar: Pierre Bourdieu'nün sosyolojisi* (E. Gen, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.

- Tatlıcan, Ü., ve Çeğin, G. (2010). Bourdieu ve Giddens: Habitus veya yapının ikiliği. G. Çeğin (Ed.), *Ocak ve zanaat: Pierre Bourdieu derlemesi* (303-366). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Tekin, F. (2015). Pierre Bourdieu sosyolojisinde beden ve habitus: Bedenleşmiş habitus. *SBARD*, 13(26), 85-100.
- Tekindal, M., ve Uğuz Arsu, M. (2020). Nitel araştırma yöntemi olarak fenomenolojik yaklaşımın kapsamı ve sürecine yönelik bir derleme. *Ufuk Ötesi Bilim Dergisi*, 20(1), 153-182.
- Tekvar, S. O. (2017). Habermas ve Bourdieu'nün temel kavramları üzerinden halkla ilişkileri yeniden düşünmek. *Erciyes İletişim Dergisi "Academia"*, 5(1), 82-94. https://www.academia.edu/31302088/Habermas_ve_Bourdieu%C3%BCn_Temel_Kavramlar%C4%B1_%C3%9Czerinden_Halkla_%C4%B0li%C5%9Fkileri_Yeniden_D%C3%BC%C5%9F%C3%BCnmek (6 Ağustos 2024).
- Timur, T. (2015). *Marksizm, insan ve toplum: Balibar, Seve, Althusser, Bourdieu* (3. basım ed.). Yordam Kitap.
- Türkiye Cumhuriyeti. (2004). *Basın Kanunu* (No. 5187). Resmî Gazete, 25456.
- Wacquant, L. (2010). Pierre Bourdieu: Hayatı, eserleri ve entelektüel gelişimi. G. Çeğin, E. Göker, ve N. Ökten (Ed.), *Ocak ve zanaat* (53-56). İletişim Yayıncılık.
- Yalçın, N. (2015). *Sosyal medyada simgesel şiddet: Ekşi Sözlük örneği* (Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi).
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (1999). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. basım). Seçkin Yayıncılık.

EKLER

EK 1:Mülakat Formu

“Bourdieu’nun Habitus, Alan ve Sermaye Kavramları Çerçevesinde Yerel Basın: Bolu İli Örneği”

Görüşme Tarihi:/...../2024

Görüşme Süresi:

Görüşmenin Yapılma Şekli: Yüzyüze / Çevrimiçi

Sayın Katılımcı, Merhaba!

Bu çalışma, gazetecilerin sahip oldukları habitusların ve sermaye türlerinin, gazetecilik deneyimlerini nasıl şekillendirdiğini Bolu yerel basını özelinde anlamayı amaçlamaktadır. Araştırma tamamen akademik bir nitelik taşımaktadır. Bu nedenle görüşme sürecinde dile getirecekleriniz tümüyle gizli kalacak olup herhangi bir kişi ya da kurumla paylaşılmayacaktır. Sadece bu çalışma kapsamında kullanılacaktır. Araştırmaya gösterdiğiniz ilgi ve yaptığınız katkılar için şimdiden teşekkür ederim.

MELİKE SAVAŞ

Araştırmacı

B.A.İ.B.Ü. İletişim Bilimleri

Yüksek Lisans Öğrencisi

EK 2: Mülakat Soruları

Demografik Veriler

1. Yaş:
2. Medeni durumu:
3. Eğitim durumu:
4. Bolu’da kaç yıldır yaşadığı:
5. Bu meslekte kaç yıldır çalıştığı:
6. Bolu’da ne kadar süredir çalıştığı:
7. Aylık gelir aralığı:

Mesleğe Yönelik Düşünceleri, Algıları

1. Sizce haber nedir? Haberi nasıl tanımlarsınız?
2. Bir gazetecinin mesleğe başlarken hangi özelliklere, yetkinliklere veya donanımlara sahip olması gerekir? Süreç içinde kendini hangi yönlerden geliştirmesi gerekir?
3. Sizce bir gazetecinin sahip olması gereken değerler, ilkeler nelerdir?
4. Günümüzde gazetecilik mesleğinin toplumsal saygınlığı hakkında ne düşünüyorsunuz?

Alana Bakış Açıları

1. Gazeteciliğe başlama hikayenizi paylaşabilir misiniz? Gazeteci olmaya Nasıl Karar Verdiniz?
2. Yerel basında çalışmaya nasıl başladınız? Başlangıç sürecinde ve daha sonrasında karşılaştığınız fırsatlar ve/veya zorluklar nelerdi?
3. Bolu’daki diğer medya organları ile olan ilişkileriniz nasıl?
4. Bolu’daki yerel basının çalışma ortamını genel olarak nasıl tanımlarsınız? Bolu yerel basını özelinde sizce liyakat sistemi mevcut mu? Zaman zaman Bolu’da gazetecilik yapmasaydım dediğiniz oluyor mu? Oluyorsa neden?

5. Ulusal basında çalışan meslektaşlarınızla ilişkileriniz nasıl? Merkez ve taşra basını arasında karşılaştırmalar yapabilir misiniz?
6. Medya alanındaki rekabetin yerel basın üzerindeki etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Gazetecilik Pratikleri

1. Bir konunun haber olup olmayacağına karar veriyorsunuz? Neleri göz önünde bulunduruyorsunuz?
2. Haber yapma sürecinde kimlerin kararları belirleyici oluyor? (Siyasetçiler, politik, ekonomik...)
3. İşinizde edindiğiniz deneyimlerin ve alışkanlıkların haber yapma biçimine nasıl yansıdığını düşünüyorsunuz?
4. Haber kaynakları olarak kimlere veya nerelere başvuruyorsunuz? (kişi, kurumlar, ajanslar)

Sermaye Türleri

1. Aileniz meslek seçiminizde etkili oldu mu?
2. Anne ve babanızın meslekleri nedir?
3. Sizce, mesleğe başlarken aldığınız eğitim mi yoksa sosyal çevreniz mi daha etkili oldu?
4. Boş zamanlarınızda katıldığınız kültürel aktiviteler var mı? Var ise nelerdir?
5. Okuma alışkanlıklarınız ve bu alışkanlıklarınızın işiniz üzerindeki etkisine dair neler söylemek istersiniz? (Neler okuyorsunuz? Tür, konu, vb.)
6. Yerel basında çalışırken en önemli kaynaklarınız veya araçlarınız nelerdir? (Örneğin: finansal, teknolojik veya bilgi kaynakları)

Gelecek Perspektifleri

1. Medya sektörü ve yerel basının geleceğine dair öngörünüz yönelimi hakkında ne düşünüyorsunuz?